

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

// 43978

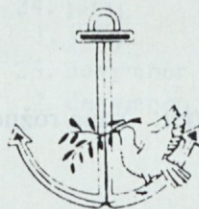
1973.

AVE MARIA KOLEDAR 1973

AVE MARIA KOLEDAR 1973

60. letnik koledarja

Izdali: Frančiškani - Lemont, Illinois

NUMBER 10 b

VOLUME 64 (AMK 60)

OCTOBER 1972

AVE MARIA - Nabožni slovenski mesečnik - 64. letnik - Urejujejo in izdajajo slovenski frančiškani v ZDA - St. Mary's Seminary, Lemont, Illinois, - 60439 - Naročnina - Subscription rate: Za ZDA in Kanado: \$ 2.50 - za inozemstvo \$ 3.00

Published once monthly - twice in October - by the Slovene Franciscan Fathers, Lemont, Illinois, in the interests of the Commissariat of the Holy Cross. "Second Class Postage Paid at Lemont, Illinois." Printed by AVE MARIA PRINTERY, 1400 Main Street, P. O. Box 608, Lemont, Illinois - 60439

+II 43978

II 43978

AVE MARIA KOLEDAR 1973

* Zapovedani prazniki	3
* Glavni premakljivi liturgični dnevi v l. 1973 in 1974	3
* Državni prazniki	3
* Koledarski del	5
* Jezus Kristus - prvorojenec od mrtvih	17
* Prvi Baragovi življepisci - p. Bertrand Kotnik, O.F.M.	18
* Jakob Megušar - učitelj otrok Ignacija Baraga - p. Bertrand Kotnik, O.F.M.	22
* Ime Baraga - p. Bertrand Kotnik, O.F.M.	24
* 75-letnica fare sv. Štefana, Chicago, Illinois - Sestavil F.	25
Slovenska šola pri Sv. Štefanu - Ana Gaber	38
* Misijon v Kandeju v nekaj potezah - p. Hugo Deljčnak, O.F.M.	42
* Slovesnosti ob posvetitvi slovenske kapele Marije Pomagaj v Washingtonu, D. C. - Poročilo izdano za slovenske publikacije	49
* Frančiškov sin pater Odilo - človek velikega srca - France Šega	57
* 45-letnica fare sv. Janeza Vianeja in društva Svetega Imena v Detroitu	64
* Mozaik mojega življenja - p. Janez Žurga	65

Slika na ovitku: Naša rožnovenska dolina v jeseni

D 969/1976

ZAPOVEDANI PRAZNIKI ali HOLY DAYS OF OBLIGATION v ZDA

Marija božja Mati	1. januar
Gospodov vnebohod	31. maj
Marijino vnebovzetje	15. avgust
Vsi sveti	1. november
Marijino brezmadežno spočetje	8. december
Gospodovo rojstvo	25. december

GLAVNI PREMAKLJIVI LITURGIČNI PRAZNIKI

	1973	1974
Gospodovo razglasenje	7. januar	6. januar
Pepelnica	7. marec	27. februar
Velika noč	22. april	14. april
Gospodov vnebohod	31. maj	23. maj
Binkošti	10. junij	2. junij
Sveta Trojica	17. junij	19. junij
Rešnje telo in rešnja kri	24. junij	16. junij
Presveto Srca Jezusovo	1. julij	21. junij
Kristus Kralj	25. november	24. november
1. adventna nedelja	2. december	1. december

NARODNI (DRŽAVNI) PRAZNIKI - 1973

Novo leto	ponedeljek, 1. januar
Lincoln's Birthday	ponedeljek, 12. februar
Washington's Birthday	ponedeljek, 19. februar
Materinski dan	nedelja, 13. maj
Memorial Day	ponedeljek 28. maj
Očetovski dan	nedelja, 17. junij
Independence Day	sreda, 4. julij
Labor Day	ponedeljek, 3. september
Columbus Day	ponedeljek, 8. oktober
Veteran's Day	ponedeljek, 22. oktober
Zahvalni dan	četrtek, 22. november
Božič	torek, 25. december

Edini Srednik Kristus je svojo sveto Cerkev, skupnost vere, upanja in ljubezni, ustanovil in jo nenehano vzdržuje kot vidno družbo, po kateri na vse razliva resnico in milost. Toda na družbo, oskrbljeno z hierarhičnimi organi, in na skrivnostno Kristusovo telo, na vidno družbo in duhovno občestvo, na zemeljsko Cerkev in z nebeškimi darovi obogateno Cerkev ne smemo gledati kot na dve stvarnosti, ampak oboje sestavlja eno samo sestavljeno stvarnost, ki obstoji iz božje in človeške sestavine. Zato jo po globoko segajoči analogiji (podobnosti) primerjamo skrivnosti učlovečene božje Besede. Kakor namreč božja Beseda privzeto človeško naravo, ki je z njo neločljivo združena, uporablja kot živ organizem odrešenja, na podoben način uporablja za rast telesa (prim.: Ef 4, 16) socialno organizacijo Cerkve tisti Kristusov Duh, ki jo oživlja.

To je edina Kristusova Cerkev, katero v veroizpovedi priznavamo kot eno, sveto, katoliško in apostolsko. Naš Zveličar jo je po svojem vstajenju izročil Petru, da je njen pastir (Jan 21, 17), in jo njemu ter ostalim apostolom zaupal, da jo razširjajo in vodijo (prim.: Mt 28, 18); in za vedno jo je postavil kot "steber in temelj resnice" (1 Tim 3, 15). Ta Cerkev na tem svetu ustanovljena in urejena kot družba, obstoji v katoliški Cerkvi, katero vodijo Petrov naslednik in škofje, ki so v občestvu z njim. S tem ni izključeno, da je zunaj njene organizacije mogoče najti več prvin posvečenja in resnice, ki kot Kristusovi Cerkvi lastni darovi nagibljejo k vesoljni edinosti.

Kakor je Kristus delo odrešenja izvršil v uboštvu in ob preganjanju, tako je Cerkev poklicana, naj stopi na isto pot, da bi ljudem posredovala sadove odrešenja. Čeprav je bil Jezus Kristus "v božji podobi... je sam sebe izničil, podobo hlapca nase vzel" (Flp 2, 6) in je zaradi nas "postal ubog, čeprav je bil bogat" (2 Kor 8, 9); tako tudi Cerkev za izvrševanje svojega poslanstva sicer potrebuje človeških sredstev, vendar pa ni postavljena za to, da bi iskala zemeljsko slavo, temveč za to, da bi tudi s svojim zgledom razširjala ponižnost in zatajevanje. Kristusa je poslal Oče zato, "da bi oznanil blagovest ubogim, ... ozdravil nje, ki so potrtega srca" (Lk 4, 18), da bi "poiskal in zveličal, kar je izgubljenega" (Lk 19, 10); podobno Cerkev z ljubeznijo obdaja vse tiste, ki jih tare človeška slabost, še več, v ubogih in trpečih spoznava podobo svojega Ustanovitelja, ubogega in trpečega, si zelo prizadeva za lajšanje njihove bede in želi služiti Kristusu v njih. "Luč narodov", 8

Značaj vsakega bogoslužnega dneva smo zaznamovali tako:

Velike črke v debelem tisku pomenijo „slovesni praznik“, npr. **GOSPODOVO OZNANJENJE MARIJI.**

Male črke v debelem tisku pomenijo „praznik“, npr. **Spreobrnitev sv. Pavla.**

Razprte črke v drobnem tisku označujejo obvezne godove, npr. **Frančišek Asiški**; obvezni godovi so tisti, ki jih obhajamo v cerkvenem bogoslužju.

Male črke pomenijo neobvezen god, npr. **Kristina (Kristi)**; neobvezen god je god svetnika, ki ga lahko obhajamo v bogoslužju, a nismo dolžni.

Januar

- 1 P **OSMINA GOSPODOVEGA ROJSTVA - MARIJA BOŽJA MATI**
Novo leto; Odilo, opat, Fulgencij (Zoran), škof
- 2 T Bazilij (Vasilij) Veliki, škof, cerkv. učitelj; Gregor Nacijan., š. in c. u.; Makarij
- 3 S Genovefa Pariška, devica; Bertila, spokornica; Anter, papež
- 4 Č Angela Folinjska, redovnica; Gregor Langerski, škof; Prisk, Priscilijan, Benedikta, Dafroza, mučenci
- 5 P Simeon Stilit, puščavnik; Emilijana (Milena), devica; Janez Nepomuk Neumann, škof
- 6 S Ermin, opat
- 7 N **GOSPODOVO RAZGLAŠENJE**; Rajmund Penjafordski, redovnik; Valentin (Zdravki)
- 8 P 1. teden leta; Severin, opat; Erhard, škof; Jurij iz Hozibe, menih; Gudula. devica
- 9 T Julijan, mučenec; Bazilisa, mučenka; Hadrijan, opat; Peter Armenski, škof
- 10 S Viljem, škof; Agaton, papež; Gregor X., papež; Peter Orseolo, menih
- 11 Č Pavlin Oglejski, škof; Teodozij, opat, Salvij, škof, mučenec
- 12 P Alfred, opat; Tatjana, mučenka; Ernest, mučenec; Benedikt Biscop, opat
- 13 S Hilarij (Radovan), škof, cer. učitelj; Iveta (Juta), spokornica; Veronika iz Binaska
- 14 N **2. navadna nedelja**; Oton, menih; Srečko Nolanski, duhovnik; Malahija pr,m
- 15 P Pavel, puščavnik; Maver, opat; Habakuk, prerok; Janez Kalibit, puščavnik
- 16 T Marcel, papež, mučenec; Berard, Oton, Peter in Akurzij, frančiškanski mučenci
- 17 S Anton (Zvonko), opat, puščavnik; Sulpicij, škof; Marijan, diakon, mučenec
- 18 Č Priska, mučenka; Marjeta Ogrska, devica; Liberata, mučenka; Suzana, mučenka
- 19 P Kanut (Knut), kralj; Germanik, mučenec; Arsen, menih; Janez de Ribera, škof
- 20 S Fabijan in Sebastijan (Boštjan) mučenca; Evtimij, puščavnik
- 21 N **3. navadna nedelja**; Neža (Jaňa), devica, mučenka; Fruktuoz (Rastko), škof
- 22 P Vincenc (Vinko), diakon, mučenec; Anastazij, puščavnik, mučenec; Viktor, muč. Teodolinda, kraljica
- 23 T Ildefonz, škof; Janez Usmiljeni, patriarh; Emerencijana, mučenka; Klemen, š., m.
- 24 S Frančišek Saleški, škof, cer. učitelj; Felicijan, škof, mučenec; Mesalina, d.,m.
- 25 Č **Spreobrnitev sv. Pavla**; Ananija iz Damaska, mučenec; Apolos, opat; Marin, mučenec
- 26 P Timotej in Tit, škofa; Pavla, spokornica; Robert
- 27 S Angela Merici, devica; Vitalijan, papež; Julijan, mučenec
- 28 N **4. navadna nedelja**; Tomaž Akvinski, duhovnik, cerkveni učitelj; Peter Nolasko
- 29 P Valerij, škof; Julijan Ubogi, spokornik; Konstancij, mučenec
- 30 T Martina, devica; mučenka; Hiacinta (Jacinta) Mariscotti, devica; Marija Ward, dev.
- 31 S Janez Bosko, duhovnik, redovni ustanovitelj; Marcela, spokornica; Franc Ks. Bianchi

Februar

- 1 Č Brigita Irska, devica; Pionij, mučenec; Sever, škof
- 2 P Jezusovo darovanje (Svečnica); Simeon in Ana; Teofan Venard, mučenec
- 3 S Blaž, škof, mučenec; Oskar, škof; Odorik iz Pordenona, redovnik
- 4 N 5. navadna nedelja; Andrej Corsini, škof; Janez de Britto, mučenec; Jožef Leoniški
- 5 P Agata, devica, mučenka; Ingenuin (Genuin), škof; Albuin, škof, mučenec
- 6 T Pavel Miki in japonski mučenci; Teofil, mučenec; Amand (Ljubo), škof
- 7 S Egidij od sv. Jožefa, redovnik; Rihard, kralj; Nivard, redovnik; Adavkt in frigijski m.
- 8 Č Hieronim Aemiliano, redovnik; Janez de Matha, redovnik
- 9 P Apolonija, devica, mučenka; Nikefor, mučenec; Sabin, škof
- 10 S Sholastika, devica; Viljem, puščavnik; Sotera, devica, mučenka
- 11 N 6. navadna nedelja; Lurška Mati božja; Cedmon, redovnik; Saturnin, mučenec
- 12 P Evlalija, mučenka; Benedikt Anianski, opat; Meletij, škof
- 13 T Katarina Ricci, devica; Hermenilda, spokornica; Gregor II., papež
- 14 S Ciril in Metod, slovanska apostola; Valentin (Zdravko), mučenec; Bruno Kverfurdski
- 15 Č Jordan Saški, redovnik; Sigfrid (Zmago), škof; Georgija (Jurka), devica; Agapa, dev., m.
- 16 P Julijana, mučenka; Onezim, škof; peteri mučenci iz Egipta
- 17 S Aleš in drugih 6 ustanoviteljev servitov; Silvin, škof; Frančišek Clet, mučenec
- 18 N 7. navadna nedelja; Simeon, škof, mučenec; Flavijan, škof; Heladij, škof
- 19 P Konrad Placenski, spokornik; Julijan, mučenec; Barbat, škof; Beat, škof
- 20 T Silvan, mučenec; Leon, škof; Sadot, mučenec; Eleverij, škof
- 21 S Peter Damiani, škof, cerkveni učitelj; Irena (Mira), devica; Maksimilijan Puljski, škof
- 22 Č Sedež apostola Petra; Pashazij, škof
- 23 P Polikarp, škof, mučenec; Dositej, menih; Lazar, menih; Romana, spokornica
- 24 S Sergij, mučenec; Maontan, mučenec; Lucij (Svitomir), mučenec; Modest, škof
- 25 N 8. navadna nedelja; Tarazij (Taras), škof; Valburga, devica; Viktorin in Viktor, muč.
- 26 P Aleksander Aleksandrijski, škof; Matilda, devica; Porfirij, puščavnik; Egiptovski muč.
- 27 T Gabrijel Žalostne Matere božje, redovnik; Leander, škof; Baldomir, spokornik
- 28 S Roman, opat; Ožbolt (Osvald), škof; Hilarij, papež

Poklic Cerkve je, da ima Kristusa za svojega učitelja. Cerkev se obrača h Kristusu. Vsi, ki vestno poslušajo Kristusov glas, slišijo jasnost njegovih opominov, naj se oklepajo Cerkve. Brez zgodovinske Cerkve danes ne bi bilo možno priznati ali zanikati Kristusa. Zakaj brez Cerkve bi ljudje po dolgih stoletjih naredili iz Kristusa takega Kristusa, ki jim bolj ugaja, kot pa takega kot je. Nekateri želijo slediti Kristusu brez Cerkve, kar se jim zdi bolj preprosto, bolj enostavno in bolj izkustveno doživeto. Toda pozabiti ne smemo, da brez Cerkve postane hoja za Kristusom hoja za samim seboj in onimi krivimi preroki, pred katerimi nas je svaril Kristus in katerim Cerkev nasprotuje.

Ni Bogu v čast in človeška srca niso ozdravljena, kadar ljudje iščejo Kristusa in zavedno zametajo njegovo Cerkev. Človek ne sme pobirati in zbirati karkoli, ko išče zase božjo voljo. Po "The Church in Our Day"

Marec

- 1 Č Albin, škof, opat; Suitbert, škof; Antonina, mučenka
- 2 P Neža (Janja) Praška, devica; Henrik (Hinko) Suzo, redovnik; Karel (Drago), knez
- 3 S Kunigunda, cesarica; Marin, mučenec; Simplicij, papež
- 4 N **9. navadna nedelja**; Kazimir, kraljevič; Hadrijan, mučenec; Arkadij, škof, muč.
- 5 P Hadrijan (Jadran), mučenec; Janez Jožef of Križa, redovnik; Evzebij, mučenec
- 6 T Fridolin, opat; Koleta (Nika), devica; Marcijan, mučenec
- 7 S **Pepelnica**; (post in zdržek od mesa); Perpetua in Felicita, mučenki; Gavdioz, škof
- 8 Č Janez od Boga, redov. ustanovitelj; Janez Avilski, duhovnik; Beata (Blaženka), muč.
- 9 P (v ZDA zdržek od mesa); Frančiška Rimska, redovnica; Gregor Niški, škof;
- 10 S Makarij, škof; Janez Ogilvie, škof, mučenec; Krescencij (Rastko), mučenec
- 11 N **1. postna nedelja**; Sofronij, škof; Evlogij, mučenec; Konstantin, spokornik
- 12 P Doroteja (Rotija), mučenka; Maksimilijan iz Theveste, mučenec; Peter iz Nik.
- 13 T Kristina, devica, mučenka; Nikefor, škof; Evfrazija, vdova; Teodora, mučenka
- 14 S Matilda, kraljica; Florentina, opatinja; Evtihij, mučenec
- 15 Č Klemen Marija Dvoržak, redovnik; Ludovika Marillac, redovnica; Longin, mučenec
- 16 P (v ZDA zdržek od mesa); Herbert, škof; Julijan Antiohijski, mučenec; Hilarij, ogl. š.
- 17 S Patrik (Patricij), škof; Jedrt (Jerica) Nivelska, opatinja; Jožef iz Arimateje
- 18 N **2. postna nedelja**; Ciril Jeruzalemski, škof in cer. učitelj; Anzelm ml., škof
- 19 P **JOŽEF, Jezusov rednik**; Sibilina, devica; Amancij, diakon
- 20 T Klavdija in tov. mučenci; Kutbert, opat; Martin iz Brage, škof
- 21 S Nikolaj iz Flue, puščavnik; Serapion, škof; Filemon, mučenec
- 22 Č Lea, spokornica; Zaharija, papež; Katarina Genovska, spokornica; Bazilij, mučenec
- 23 P (v ZDA zdržek od mesa); Turibij de Mongrovejo, škof; Liberat (Svobodan), mučenec
- 24 S Dionizij, mučenec; Aleksander (Branko, Saša), mučenec; Katarina Švedska, redovnica
- 25 N **3. postna nedelja**; Dizma, desni razbojnik; Humbert, opat
- 26 P **GOSPODOVO OZNANJENJE MARIJE**; Ludgar, škof; Kastul, mučenec
- 27 T Rupert Salzburški, škof; Lidiya, mučenka; Lazar, mučenec
- 28 S Sikst III., papež; Milada Praška, devica; Bojan (Vojan), knez, mučenec
- 29 Č Bertold, red. ustanovitelj; Ciril, diakon, mučenec; Evstracij, mučenec; Jona, mučenec
- 30 P (v ZDA zdržek od mesa); Amadej (Bogo) Savojski, knez; Janez Klimak, opat; Kvirin, m.
- 31 S Modest Gosposvetski, škof; Gvido, opat; Benjamin, mučenec

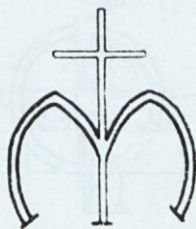

- 1 N 4. postna nedelja; Hugo, škof; Hugo, opat; Venancij, škof, mučenec
- 2 P Frančišek Paolski, red. ustanovitelj; Marija Egiptovska, spokornica; Teodozija, m.
- 3 T Rihard Chichesterski, škof; Agapa (Ljuba), mučenka; Sikst I., papež, mučenec
- 4 S Izidor Seviljski, škof, cer. učitelj; Benedikt Niger, redovnik; Zosim, puščavnik
- 5 Č Vincenc Ferrer, duhovnik; Irena (Miroslava), mučenka; Gerard, opat
- 6 P (v ZDA zdržek od mesa); Viljem, opat; Mardelin, mučenec; Irenej Sirmijski, š., muč.
- 7 S Janez Krstnik La Salle, duhovnik, red. ustanovitelj; Herman Jožef, redovnik; Saturnin
- 8 N 5. postna nedelja; Albert, škof, mučenec; Julija Billiart, devica; Valter, škof
- 9 P Marija Kleopova, svetopisemska žena; Tomaž Tolentinski, mučenec; Valtruda, spokornik
- 10 T Ezekijel, prerok; Apolonij in tov. mučenci; Mihael Svetniški, redovnik
- 11 S Stanislav, škof, mučenec; Gema (Biserka) Galgani, devica; Domnij (Dujam), škof
- 12 Č Lazar Tržaški, škof, mučenec; Zeno, škof, mučenec; Julij I., papež
- 13 P (v ZDA zdržek od mesa); Martin I., papež, mučenec; Hermenegild, muč.; Ida, d.
- 14 S Valerijan in tov. mučenci; Lidvina, devica; Lambert, škof, mučenec
- 15 N Cvetna nedelja; Helena (Jelka), kraljica; Peter Gonzales, redovnik; Anastazija, muč.
- 16 P Ponedeljek velikega tedna; Bernardka Lurška, devica; Benedikt Labre, spokornik
- 17 T Torek velikega tedna; Inocenc (Nevenko) Tortonski, škof; Fortunat (Srečko), mučenec
- 18 S Sreda velikega tedna; Apolonij, mučenec; Elevterij (Svobodan) Ilirski, mučenec
- 19 Č Veliki četrtek - Gospodova zadnja večerja; Leon IX. (Lavoslav), papež; Ema, redov.
- 20 P Veliki petek - Gospodovo trpljenje in smrt; Hilda, devica; Teotim (Teo), škof
- 21 S Velika sobota; Anzelm, škof, cer. učitelj; Konrad Parzham, redovnik;
- 22 N Velika noč - Vstajenje Gospodovo; Leonid, mučenec; Aleksander (Saša), mučenec
- 23 P vel. osmina; Jurij, mučenec; Vojteh (Vojko), škof, mučenec; Gerard, škof
- 24 T vel. osmina; Fidel Sigmarinški, duhovnik, mučenec; Melit, škof; Honorij, škof
- 25 S vel. osmina; Marko, evangelist; Ermin, škof, mučenec; Kalist, mučenec
- 26 Č vel. osmina; Pashazij, opat; Franka Visalta, opatinja; Antonin, mučenec
- 27 P vel. osmina; Hozana Kotorska, devica; Cita, devica; Kastor, mučenec
- 28 S vel. osmina; Peter Chanel, duh., muč.; Vital (Živko), muč.; Ludvik Marija Grignon
- 29 N 2. velikonočna nedelja; Katarina Sienska, devica, cer. učiteljica; Peter Veronski, m.
- 30 P Pij V., papež; Jožef Cottolengo, red. ustanovitelj; Jakob, diakon, mučenec

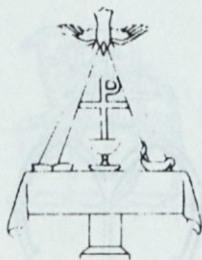
Maj

- 1 T Jožef, delavec; Oriencij (Iztok), škof; Jeremija, prerok
- 2 S Atanazij, škof, cer. učitelj; Saturnin, German, Celestin, mučenci; Mafalda, devica
- 3 Č **Filip (Zdenko) in Jakob mlajši, apostola**; Teodozij Kije vski (Pečerski), menih
- 4 P Florijan (Cvetko), mučenec; Cirijak, škof
- 5 S Angel, mučenec; Silvan, mučenec; Juta, spokornica; Gotard, škof
- 6 N **3. velikonočna nedelja**; Dominik Savio, dijak; Evodij, škof; Benedikta, devica;
- 7 P Gizela, opatinja; Domicijan, škof; Flavij, mučenec;
- 8 T Viktor (Zmago) Milanski, mučenec; Bonifacij IV., papež; Dezider (Željko), škof
- 9 S Pahomij, opat; Herma, učenec sv. Pavla; Beat, puščavnik
- 10 Č Antonin, škof; Gordijan in Epimah, mučenca
- 11 P Sigismund (Žiga), kralj; Mamert, škof; Ignacij Lakonijski, redovnik
- 12 S Nerej in Ahilej, mučenca, Pankracij, mučenec; Domitila, mučenka
- 13 N **4. velikonočna nedelja; MATERINSKI DAN**; Servacij, škof; Peter Regalati, red. u.
- 14 P **Matija, apostol**; Mihael Garicoits, red. ustanovitelj; Justina, mučenka
- 15 T Izidor, kmet; Zofija (Sonja), mučenka; Torkvat, mučenec
- 16 S Janez Nepomuk, mučenec; Andrej Bobola, mučenec; Ubald, škof
- 17 Č Paskal Bajlon, redovnik; Bruno, škof; Jošt, opat
- 18 P Janez I., Papež, mučenec; Venancij, mučenec; Erik (Oroslav), kralj, muč.
- 19 S Celestin (Rajko) V., papež; Pudencijana, devica; Ivo, duhovnik
- 20 N **5. velikonočna nedelja**; Bernardin Sienski, redovnik; Plavtila, spokornica
- 21 P Krispin, redovnik; Valens, škof; Evtihij in tovariši mučenci
- 22 T Renata, spokornica; Rjeta Kasijska, redovnica; Julija, devica, mučenka
- 23 S Dezider (Željko), škof, mučenec; Leon Rostovski, škof, mučenec;
- 24 Č Marija Pomočnica kristjanov - **MARIJA POMAGAJ**; Socerb, tržaški mučenec
- 25 P Beda Častitljivi, duhovnik, cer. uč.; Gregor VII., papež; Marija Magdalena Pazzi
- 26 S Filip Neri, duhovnik; Lambert de Vence, škof; Pavlin, mučenec
- 27 N **6. velikonočna nedelja**; Avguštín Canterburyjski, škof; Julij, mučenec
- 28 P **SPOMINSKI DAN**; German Pariški, škof; Bernard Menthonski, duhovnik; Just muč.
- 29 T Maksim Emonski, škof, mučenec; Teodozija, devica, mučenka; Maksim, škof
- 30 S Ivana Orleanska, devica; Ferdinand Aragonski, kralj
- 31 Č **VNEBOHOD GOSPODOV**; Petronila, devica; Kancijan in tov. mučenci

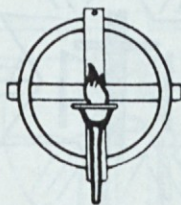
Junij

- 1 P Justin, mučenec; Pamfil, mučenec; Enekon, puščavnik
- 2 S Marcellin, mučenec; Peter, mučenec; Erazem, škof, mučenec
- 3 N **7. velikonočna nedelja**; Karel (Drago) Lwanga in ugandski mučenci; Klotilda
- 4 P Frančišek Caracciolo, red. ustanovitelj; Kvirin, škof, mučenec; Vincenca Gerosa
- 5 T Bonifacij, škof, mučenec; Dorotej, mučenec; Svetko (Svetopolk), mučenec
- 6 S Norbert, škof, red. ustanovitelj; Filip, diakon; Bertrand Oglejski, škof
- 7 Č Robert Newminsterski, opat; Ana Garzia, devica; Vilibald, škof
- 8 P Medard, škof; Viljem (Vilko), angl. škof; Severin, škof
- 9 S Efrem Sirski, diakon, cer. učitelj; Primož in Felicijan, muč.;
- 10 N **BINKOŠTI**; Bogumil, škof; Itamar, škof; Zaharija, mučenec
- 11 P 10. letni teden; Barnaba, sodelavec apostolov; Feliks (Srečko), muč.
- 12 T Janez Fakundski, redovnik; Adelhajda, devica; Eskil, mučenec
- 13 S Anton Padovanski, duhovnik, cer. učitelj; Trifil, škof
- 14 Č Elizej, prerok; Valerij, mučenec; Rufin, mučenec; Metod Carigrajski, š.
- 15 P Vid (Vitomir), mučenec; Benilda, mučenka
- 16 S Gvido Kortonski, redovnik; Frančišek Regis, duhovnik; Beno, škof
- 17 N **PRESVETA TROJICA; OČETOVSKI DAN**; Gregor Barbarigo, škof; Rajner
- 18 P 11. letni teden; Marcellijan, mučenec; Marko, mučenec; Amand (Ljubo)
- 19 T Romuald, kamaldolski opat; Julijana Falconieri, devica, Gervazij in Protazij
- 20 S Mihelina, spokornica; Silverij I., papež, mučenec; Florentina, devica
- 21 Č Alojzij Gonzaga, redovnik; Evzebij, škof, mučenec; Alban, mučenec
- 22 P Pavlin iz Nole, š.; Janez Fisher, š. in m.; Tomaž More, muč.; Ahacij, muč.
- 23 S **ROJSTVO JANEZA KRSTNIKA**; Agripina, devica, mučenka; Zeno, mučenec
- 24 N **REŠNJE TELO IN REŠNJA KRI**; Niketa (Nikita), škof, cer. učitelj; Favst
- 25 P 12. letni teden; Eleonora, kraljica; Viljem (Vilko), opat; Doroteja (Rotija), d.
- 26 T Vigili (Stojan), škof; Janez, mučenec; Pavel, mučenec; Pelagij, mučenec
- 27 S Ciril Aleksandrijski, škof, cer. uč.; Ema (Hema) Krška, kneginja; Ladislav
- 28 Č Irenej (Hotimir), škof, mučenec; Potamijena, mučenka; Marcela, mučenka
- 29 P **PETER IN PAVEL, apostola**; Marcel, mučenec;
- 30 S Prvi rimski mučenci; Emilijana, mučenka; Adolf, škof

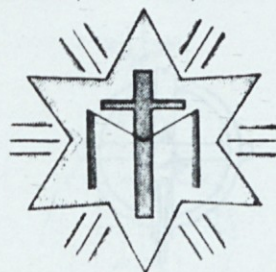
Julij

- 1 N **PRESVETO SRCE JEZUSOVO**; Estera, svetopisemska žena; Teobald, puščavnik
2 P Oton Bamberški, škof; Vital (Živko), mučenec; Proces, mučenec
3 T **Tomaž, apostol**; Bernardin Realino, redovnik; Anatol, škof
4 S Elizabeta Portugalska, kraljica; Urh (Ulrih, Uroš), škof; Ozej, prerok
5 Č Anton Marija Zaccaria, duhovnik; Atanazij, mučenec; Cirila, mučenka
6 P Marija Goretti, devica, mučenka; Bogomila, spokornica; Dominika, dev., muč.
7 S Brezmadežno Srce Marijino; Izaija, prerok; Edelburga, devica; Vilibald, škof
8 N **14. navadna nedelja**; Kilijan, mučenec; Hadrijan III. (Jadran), papež; Akvila, m.
9 P Veronika Giuliani, opatinja; Brikcij, škof; Gorkumski mučenci
10 T Amalija, redovnica; Rufina in Sekunda, mučenki
11 S Benedikt, opat, oče zahodnega menišтва; Olga Kijevska, kneginja; Žibert, o.
12 Č Mohor in Fortunat, mučenca; Janez Gvalbert, red. ustanovitelj; Nabor in Feliks
13 P Henrik I. (Hinko), kralj; Evgen, škof, mučenec; Joel in Ezdra, preroka
14 S Kamil de Lellis, red. ustanovitelj; Frančišek Solan, redovnik; Bogdan, škof
15 N **15. navadna nedelja**; Bonaventura, škof, cer. uč.; Vladimir Kojevski, knez
16 P Karmelska Mati božja; Evstahij, škof; Vitalijan, škof
17 T Aleš, spokornik; Marcelina, devica; Vestina (Vesna), mučenka; Letancij in t. m.
18 S Friderik (Miroslav), škof, mučenec; Arnold, škof; Marina, mučenka
19 Č Avrea (Zlatka), devica; Simah, papež; Arsen, diakon
20 P Marjeta Antiohijska, devica; mučenka; Elija, prerok; Avrelij (Zorko), škof
21 S Lovrenc Brindiški, duhovnik, cer. uč.; Danijel (Danilo), prerok; Prakseda, dev.
22 N **16. navadna nedelja**; Marija Magdalena (Majda), svetopisemska žena; Teofil, m.
23 T Brigita Švedska, redovnica; Apolinarij, škof, mučenec; Liborij, škof
24 T Kristina, devica, mučenka; Boris in Gleb, mučenca
25 S **Jakob, apostol**; Krištof (Kristo), mučenec
26 Č Joahim in Ana, starši Device Marija; Valens, škof; Hijacint, škof, mučenec
27 P Klemen Ohridski, Gorazd in tov.; Natalija (Božena), mučenka; Pantaleon, muč.
28 S Nazarij in Celzij, mučenca; Samson (Samo), škof; Peregrin, duhovnik
29 N **17. navadna nedelja**; Marta iz Betanije; Feliks in Beatrika, mučenca
30 P Peter Krizolog, škof, cerkveni učitelj; Abdon in Senen, mučenca; Angelina
31 T Ignacij Lojolski, duhovnik, redovni ustanovitelj; Helena (Jelka) Švedska

Avgust

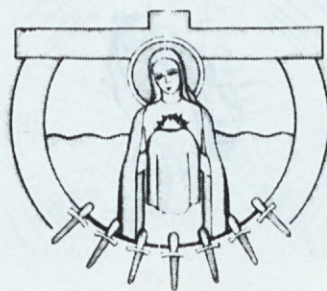
- 1 S Alfonz Ligvorij, škof, cerkveni učitelj; Makabejski bratje; Nada, mučenka
- 2 Č Evzebij Vercellijski, škof; Štefan I., papež, mučenec; Teodot, muč.; Porciunkula
- 3 P Lidiya, makedonska žena; Peter Julijan Eymard, duhovnik; Nikodem, Jezusov učen.
- 4 S Janez Vianney, arški župnik; Tertulin, mučenec
- 5 N 18. navadna nedelja; Ožbolt, kralj; Felicizm in Agapit, mučenca
- 6 P Jezusova spremenitev na gori; Pastor, mučenec; Just mučenec
- 7 T Kajetan, red. ustanovitelj; Sikst II., papež in tov. mučenci; Donat, š., muč.
- 8 S Dominik, redovni ustanovitelj; Ciriak, Larg in Smaragd, mučenci
- 9 Č Jaroslav (Verijan), mučenec; Peter Faber, redovnik; Emigdij, mučenec
- 10 P Lovrenc (Lovro), diakon mučenec; Pavla, mučenka; Asterija (Zvezdana), mučenka
- 11 S Klara, devica; Tiburcij, mučenec; Suzana, mučenka
- 12 N 19. navadna nedelja; Hilarija, mučenka; Evplij, mučenec; Herkulan, škof
- 13 P Poncijan, papež, mučenec; Hipolit, duhovnik, muč.; Janez Berhmans, red.
- 14 T Evzebij, mučenec; Marcel, duhovnik; Demetrij (Mitja), mučenec
- 15 S **MARIJINO VNEBOVZETJE**; Tarzicij, mučenec
- 16 Č Štefan Ogrski, kralj; Rok, spokornik
- 17 P Hijacint, redovnik; Liberat (Svobodan), opat, mučenec
- 18 S Helena (Jelka, Alenka), cesarica; Florijan (Cvetko), mučenec
- 19 N 20. navadna nedelja; Janez Eudes, red. ustanovitelj; Boleslav, mučenec
- 20 P Bernard, opat, cer. učitelj; Lucij (Svito), mučenec; Samuel (Samo), prerok
- 21 T Pij X., papež; Fidel, mučenec; Baldwin, kralj; Sidonij (Zdenko), škof
- 22 S Marija Kraljica; Timotej in tov. mučenci; Sigfrid (Zmago), škof
- 23 Č Roza iz Lime, devica; Filip Benizi, redovnik; Klavdij in tov. mučenci
- 24 P Jerenej (Bartolomej), apostol; Avrea (Zlatka), mučenka
- 25 S Ludovik IX. Francoski, kralj; Jožef Kalasanc, redovni ustanovitelj; Patricija
- 26 N 21. navadna nedelja; Rufin, škof; Ivana El. Bichier, red. ustanoviteljica
- 27 P Monika, mati sv. Avgušтина; Cezarij, škof
- 28 T Avguštin, škof, cer. učitelj; Hermes, mučenec; Pelagij, mučenec
- 29 S Mučeništvo Janeza Krstnika; Sabina, mučenka
- 30 Č Feliks (Srečko) in Adavkt, mučenca; Gavvencija, mučenka
- 31 P Rajmund (Rajko) Nonat, redovnik; Pavlin, škof

Zdrava Marija - milosti polna!

September

- 1 S Egidij (Tilen), opat; Verena, devica; Tamar, mučenec, Jozue
- 2 N **22. navadna nedelja**; Maksima, mučenka; Antonin, mučenec; Kastor, škof
- 3 P Gregor Veliki, papež, cer. učitelj; Evfemija, Tekla, Doroteja, mučenke
DELA VSKI DAN
- 4 T Rozalija (Zalka) Viterbska, devica; Ida, spokornica; Mojzes
- 5 S Lovrenc (Lovro) Giustiniani, škof; Viktorin, škof, mučenec
- 6 Č Petronij, škof; Favst, Makarij in tov. mučenci
- 7 P Regina, devica, mučenka; Bronislava, redovnica; Marko Križevčan in t.m.
- 8 S **Marijino rojstvo**; Hadrijan, mučenec; Natalija (Božena), mučenka
- 9 N **23. navadna nedelja**; Gorgonij, mučenec; Peter Klaver, redovnik;
- 10 P Nikolaj Tolentinski, spokornik; Luka, mučenec; Pulherija (Leposlava), dev.
- 11 T Prot in Hijacint, mučenca; Emilijan (Milko, Milan), škof; Danijel, škof
- 12 S Gvido, spokornik; Elbij, škof; Tacijan (Tihomil), mučenec
- 13 Č Janez Zlatousti (Krizostom), škof, cer. učitelj; Amat (Ljubo), opat
- 14 P **Povišanje sv. Križa**; Notburga, devica; Krescencij (Rastko), mučenec
- 15 S Žalostna Mati božja (Dolores); Nikomed, duhovnik, mučenec;
- 16 N **24. navadna nedelja**; Kornelij, papež, mučenec; Ciprijan, škof, mučenec
Ljudmila (Milka, Milica), kneginja; Edita, devica
- 17 P Robert Bellarmino, škof, cer. učitelj; Rane sv. Frančiška; Lambert, š., muč.
- 18 T Jožef Kupertinski, duhovnik; Irena (Mira), mučenka; Zofija (Sonja), mučenka
- 19 S Januarij, škof, mučenec; Emilija de Rodat, redovnica; Teodor (Božidar, Božo)
- 20 Č Suzana, mučenka; Kandida (Svetlana), mučenka; Vincenc, opat
- 21 P Matej (Matevž), apostol, evangelist; Jona, prerok; Mihael Černikov, mučenec
- 22 S Tomaž Villanovski (Tomo), škof; Mavricij in tov. mučenci; Kandid (Žarko), muč.
- 23 N **25. navadna nedelja**; Marta Perzijska, devica, mučenka; Paternij, škof
- 24 P Marija, rešiteljica jetnikov; Gerard, škof; Pacifik (Gojmir), redovnik
- 25 T Avrelija (Zlatka, Zora), devica; Sergij Radoneški, škof
- 26 S Kozma in Damijan, mučenca; Nil, opat
- 27 Č Vincenc Pavelski, red. ustanovitelj; Adolf in Janez, muč.; Eleazar, prerok
- 28 P Venčeslav (Vaclav, Večeslav), mučenec; Lioba (Ljubica), redovnica; Heliodor
- 29 S Mihael, Gabrijel, Rafael, nadangeli
- 30 N **26. navadna nedelja**; Hieronim (Jerko), duhovnik, cer. učitelj; Zofija (Sonja)

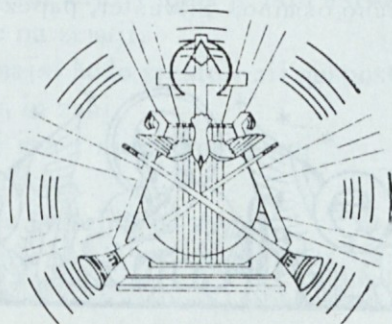
Oktober

- 1 P Terezija Deteta Jezusa, devica; Remigij, škof
- 2 T Angeli varuhi, Teofil (Bogumil), spokornik
- 3 S Evald, mučenec; Gerard, opat; Kandid (Žarko), mučenec
- 4 Č Frančišek Asiški, red. ustanovitelj; Petronij, škof
- 5 P Marcelin, škof; Apolinarij, škof; Flavija, mučenka
- 6 S Bruno, redovni ustanovitelj; Renato, škof; Fides, devica, mučenka
- 7 N **27. navadna nedelja**; Rožnovenska Mati božja; Marko I., papež; Sergij
- 8 P Pelagija, spokornica; Marcel, mučenec; Tajda, spokornica
- 9 T Dioniz Areopagit, škof in tov. mučenci; Janez Leonardi, red. ustanovitelj
- 10 S Frančišek Borja, redovnik; Danijel (Danilo), mučenec
- 11 Č Emilijan (Milan, Milko), škof; German, škof, mučenec
- 12 P Maksimilijan Celjski, škof, Edvin, kralj
- 13 S Edvard, kralj; Koloman, mučenec; Helidonija, devica
- 14 N **28. navadna nedelja**; Kalist I., papež, mučenec; Gavdencij (Veselko), š., M.
- 15 P Terezija Velika (Avilska; Zinka); cerkvena učiteljica; Avrelija (Zora), lev.
- 16 T Hedvika, redovnica; Marjeta Alacoque, devica; Gal, opat; Gerard Majella, red.
- 17 S Ignacij (Igo) Antiohijski, škof, mučenec; Viktor (Zmago), škof; Rudolf, škof
- 18 Č Luka, evangelist; Julijan, puščavnik
- 19 P Izak Jogues, duhovnik in tov. kanadski mučenci; Pavel od Križa, red, ust.
- 20 S Irena (Miroslava), mučenka; Vendelin, opat; Artemij, mučenec
- 21 N **29. navadna nedelja**; Uršula, mučenka; Hilarion, opat; Celina, spokornica
- 22 P Bertilda Moscardin, redovnica; Marija Saloma, svetopisemska žena; Marko, š.
VETERANSKI DAN
- 23 T Janez Kapistran, redovnik; Roman, škof; Severin, mučenec
- 24 S Anton Marija Claret; škof, red. ustanovitelj; Martin, opat; Feliks, škof, muč.
- 25 Č Krizant in Darija (Darinka), mučenca; Krišpin, škof in mučenec
- 26 P Lucijan, mučenec; Florij, mučenec; Rustik, škof
- 27 S Sabina, mučenka; Frumencij, škof; Vincenc, mučenec
- 28 N **30. navadna nedelja**; Simon in Juda (Tadej), apostola; Cirila, dev.; Fidel, muč
- 29 P Narcizij, škof; Ermelinda, devica; Ferucij, mučenec
- 30 T Alfonz Rodriguez, redovnik; Marcel, mučenec
- 31 S Volbenk (Bolfenk), škof; Kvintin, mučenec

November

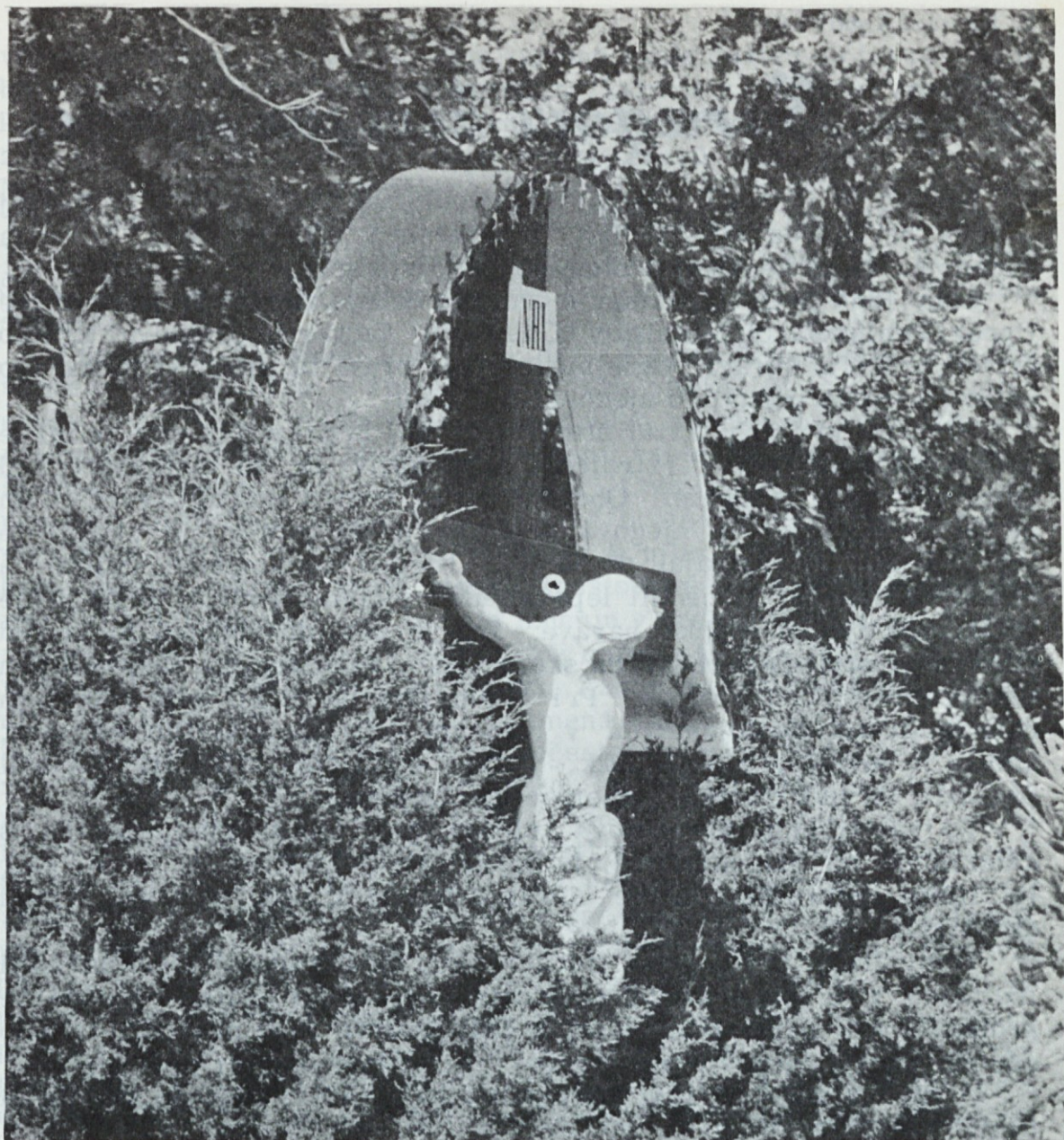
- 1 Č VSI SVETI; Cezarij, diakon, mučenec; Dacij, mučenec
- 2 P Spomin vseh vernih rajnih; Marcijan, puščavnik
- 3 S Martin Porres, redovnik; Just, tržaški mučenec; Viktorin Ptujski, škof, muč.
- 4 N 31. navadna nedelja; Karel (Drago) Boromejski, škof; Vital (Živko) in Agrikola, m.
- 5 P Zaharija in Elizabeta, starša Janeza Krstnika; Bertila, opatinja
- 6 T Lenart (Narte), opat; Sever, škof mučenec; Demetri (Mitja), škof
- 7 S Ernest, opat; Engelbert, škof, mučenec; Vilibrord, škof
- 8 Č Deodat (Bogdan), papež; Bogomir (Mirko), škof; Štirje kronani mučenci
- 9 P Posvetitev lateranske bazilike; Teodor (Božidar, Darko), mučenec
- 10 S Leon I. Veliki, papež, cer. učitelj; Andrej Avellino, duhovnik
- 11 N 32. navadna nedelja; Martin (Davorin) iz Toursa, škof; Menas, puščavnik
- 12 P Jozafat Kunčevič, škof, mučenec; Emilijan (Mile), opat; Kunibert, škof
- 13 T Frančiška Ksaverija Kabrini, devica; Stanislav Kostka, redovnik; Didak
- 14 S Lovrenc O'Toole, škof; Dufrigij, škof; Serapion, mučenec
- 15 Č Albert Veliki, škof, cer. učitelj; Leopold, knez
- 16 P Marjeta Škotska, kraljica; Jedrt (Gertruda), devica; Otmar, opat
- 17 S Elizabeta Ogrska, redovnica; Hugo, škof; Evfemija in Tekla, tržaški muč.
- 18 N 33. navadna nedelja; Roman, diakon, mučenec
- 19 P Narsej, škof, mučenec; Barlam, mučenec
- 20 T Feliks (Srečko) Valoaški, redovnik; Edmund, mučenec; Maksencija, devica, muč.
- 21 S Marijino darovanje; Albert, škof, mučenec; Gelazij I., papež
- 22 Č Cecilija (Cilka), devica, mučenka; Maver, škof, mučenec; Filemon, mučenec
- 23 P Klemen I., (Milko, Milivoj), papež, mučenec; Kolumban, opat; Lukrecija, muč.
- 24 S Flora (Cvetka), devica, mučenka; Kolman, škof, Krizogon, mučenec
- 25 N KRISTUS KRALJ; Katarina (Katica), devica, mučenka; Erazem, mučenec
- 26 P 34. teden med letom; Silvester (Silvo), opat; Konrad, škof; Leonard Portomašriški
- 27 T Virgil, škof; Valerijan, škof; Fakund, mučenec
- 28 S Katarina Laboure, devica; Gregor III., papež; Eberhard, škof
- 29 Č Saturnin, mučenec; Radbod (Radogost), Radivoj), škof
- 30 P Andrej, apostol; Justina, devica, mučenka

December

- 1 S Eligij, škof; Natalija (Božena), spokornica; Ananija, mučenec
- 2 N 1. adventna nedelja; Herta, devica; Blanka, spokornica; Bibijana, mučenka
- 3 P Frančišek Ksaver, redovnik; Kasijan, mučenec; Sofonija, prerok
- 4 T Janez Damaščan, duhovnik, cer. učitelj; Barbara, devica, mučenka
- 5 S Saba, opat; Nikolaj Tavelič, mučenec; Krispina, mučenka
- 6 Č Nikolaj (Miklavž), škof; Apolinarij, mučenec
- 7 P Ambrož, škof, cer. učitelj; Jožefa Rosello, red. "stanoviteljica
- 8 S **MARIJINO BREZMADEŽNO SPOČETJE**; Remirij, opat
- 9 N 2. adventna nedelja; Valerija, mučenka; Peter Fourier, redovnik; Abel, očak
- 10 P Melkijad, papež, mučenec; Loretska Mati božja; Evlalija, dev., mučenka
- 11 T Damaz I., papež; Sabin, škof; Barsaba, mučenec
- 12 S Guadalupska Mati božja; Ivana Frančiška Chantal, red. ustanoviteljica
- 13 Č Lucija (Lučka), devica, mučenka; Otilija (Tilka), devica; Jošt, puščavnik
- 14 P Janez od Križa, duhovnik, cer. učitelj; Spiridion (Dušan), škof
- 15 S Kristina (Krista), devica; Marija K de Rossa, redovnica
- 16 N 3. adventna nedelja; Adelajda, cesarica; Albina, devica, mučenka
- 17 P Lazar, škof; Olimpija, red. ustanoviteljica; Vivina, devica
- 18 T Teotim, mučenec; Bazilijan, mučenec; Gracijan, škof
- 19 S Urban V., papež; Favsta, spokornica; Tea, mučenka
- 20 Č Evgen, mučenec; Makarij, mučenec; Dominik Siloški, opat
- 21 P Peter Kanizij, duhovnik, cer. učitelj; Severin, škof
- 22 S Demetrij (Mitja), mučenec
- 23 N 4. adventna nedelja; Janez Kancij, duhovnik; Viktorija, devica, mučenka
- 24 P Sveti večer (večerna maša od vigilijs); Adam in Eva; prva starša;
- 25 T **GOSPODOVO ROJSTVO - BOŽIČ**; Anastazija, mučenka
- 26 S Štefan, prvi mučenec; Zosim, papež
- 27 Č Janez, apostol in evangelist; Fabiola, spokornica
- 28 P Nedolžni otroci; Antonij Lerinski, redovnik
- 29 S bog. delavnik med božično osmino; Tomaž Becket, škof, mučenec; David, kralj
- 30 N Sveta Družina; Rajner, škof; Evgen, škof; Liberij, škof
- 31 P bog. delavnik med božično osmino; Silvester, papež; Melanija, opatinja

- On - Jezus Kristus - je podoba nevidnega Boga,
 prvorojenec vsega stvarstva, kajti v njem je bilo ustvarjeno vse,
 kar je v nebesih in kar je na zemlji,
 vidne in nevidne stvari, najsi bodo prestoli ali gospodstva ali oblasti:
 vse je ustvarjeno po njem in zanj.
 In on je pred vsem in vse ima v njem svoj obstoj
 in on je glava telesu, Cerkvi;
 on je začetek, prvorojenec (vstalih) od mrtvih,
 da med vsemi zavzame prvo mesto.

Kol 1, 15 - 18

Prvi Baragovi življenjepisci

Že lani je prinesel Koledar nekaj odlomkov iz spisov in pričevanj prvega baragovca v Ameriki, generalnega vikarja Gosp. Edvarda Jackerja. Tu je še nekaj drobcev iz njegovih spisov.

Leta 1884 je izšla v tisku v Chicagu debela knjiga: History of the Upper Peninsula of Michigan. Gosp. Ed. Jacker je prispeval kratko črtico o škofu Baragi. Oglejmo si, kaj pravi ta mož, ki je Barago gotovo od blizu poznal, o njegovih čednostih:

"Čeprav je Baraga rad študiral, molil in premišljeval, je bil le predvsem mož dela. Vztrajen, neutrudljiv se ni ustrašil pred nevarnostmi in težavami. Obenem je bil vesten skoraj preveč. Čim se je zavedal, da je njegova dolžnost nekaj storiti, je skušal to izvršiti ter je vztrajal do konca. Njegov vehementen (silen) in neupogljiv značaj pa je bil lepo združen z lastnostmi, ki bi jih preje iskali pri ljudeh mehke narave. Bil je zelo dobrohoten in je rad pozabil na samega sebe, nežen skoraj kakor kaka ženska, odkritosrčen ter preprost kakor otrok. Pri vsem tem pa je bil zelo olikan in nenaštudirano dostojanstven v vedenju. To je prisililo vsakega, kateri je prišel z njim v stik - celo v neprijeten stik - da je moral priznati, da ima opraviti s plemenitim človekom.

To nastrojenje in njegova telesna moč ter železno zdravje, s katerim je bil blagoslovljen, je Barago vleklo naravno na polje, kjer je lahko uporabljal svoje nenavadne moči, da pomaga lajšati nenavadno bedo."

V tej črtici pravi gosp. Jacker tudi, da Baraga ni uspel navaditi Indijance v L'Ansu, da bi obdelovali vrtove in polja: "V tem je propadel, ker sam ni bil doma v poljedelstvu in je prepustil to delo enemu izmed njegovih naslednikov (t.j. Jackerju ali Terhorstu)."

O vzroku zakaj je silil Baraga, da se ustanovi posebna škofija za Gornji Michigan pravi tu Jacker:

"Prihod in povečanje belega prebivalstva je dalo povod, da je bil ustanovljen najprej apostolski vikariat l. 1853, štiri leta pozneje pa škofija za Gornji Michigan." Črtico končava z besedami: "Baraga je umrl reven, kakor je živel. Vse kar je podedoval (t.j. kar je dobil od svoje sestre Amalije), in svoje osebne dohodke je razdelil v dobrodelne in verske namene."

Gospod Jacker pa je bil velik baragovec že, ko je škof Baraga še živel. Na škofiji v Baltimorju hranijo njegovo pismo z dne 28. oktobra 1867.

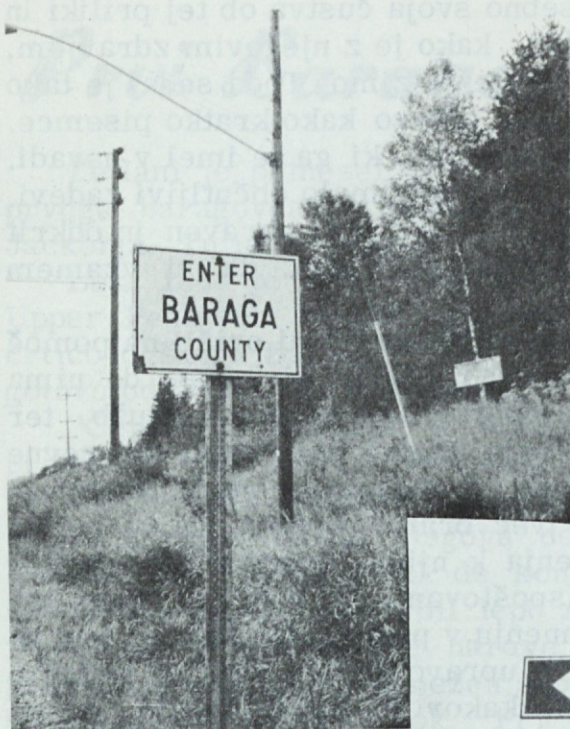
"Prevzvišeni nadškof! Šele danes smo prejeli prijetno novico o Vaši vrnitvi iz Evrope. Vaš častiti prijatelj, naš dobri škof, je to z

veseljem slišal. Izrazil bi Vam osebno svoja čustva ob tej priliki in bi Vam sporočil vsaj v nekaj besedah, kako je z njegovim zdravjem, kakor je to storil enkrat ali dvakrat preteklo zimo. Toda sedaj je tako zelo slab, da narekuje celo le z veliko težavo kako kratko pisemce. Moji razsodnosti je prepuščeno dopisovanje, ki ga je imel v navadi. To naj bo v moje opravičenje, da Vam pišem v malo občutljivi zadevi. Poleg tega je Vaš ponižni služabnik (t.j. Jacker) naraven in odkrit Švab, kar upam mi bo pomagalo opravičiti me, da si vzamem svobodo.

Prosim za nič manj kakor pa, da bi Prevzvišeni prišli na pomoč ubogemu škofu, ki je v finančnih težavah. Rekel bi lahko, da nima enega centa, kajti prispevke katere dobiva od evropskih družb, ter malenkostne dohodke stolnice, požrejo vselej hitro potrebe revne škofije, posebno indijanski misijoni. Ubogega bolnega škofa je povabilo pretečeno jesen in zimo več bratov škofov, da bi prišel preživljat ostali del svojega življenja k njim. Obenem so izražali brez dvoma iskreno svoje visoko spoštovanje in sočutje. Toda teh vabil ni hotel sprejeti. Po mojem mnenju v prvi vrsti zato ne, ker se mu je zdelo, da nima pravice pustiti upravo škofije, dokler to lahko vrši vsaj iz svoje sobe. Oni izrazi, kakor so bili tolažljivi, mu pa niso mogli odvzeti niti trohice bremena skrbi, ki leži na njegovem boleznem duhu. Ubogi škof nima ničesar svojega. Sedaj je pri meni na stanovanju in hrani. Gotovo imam toliko, da lahko preskrbim za njegove telesne potrebe, ki so v resnici zelo malenkostne, toda toliko pa nimam, da bi mogel poplačati njegovih dolgov, čeprav tudi ti niso veliki. On se pa tako boji zapustiti neplačane dolgove ob svoji smrti. Ti ga mučijo noč in dan. To je pač njegova slabost. "Naslednik jih bo poravnal" mi je prav popravici odgovoril eden izmed škofovih prevzvišenih prijateljev pred kratkim, ko sem ga ponižno prosil za pomoč. Da, to je slabost, toda ubogi bolni škof tega ne more premagati. Te skrbi ga bodo spremljale do groba in mu bodo to pot pospešile. Potem pa bomo pridigali slavlne govore, polnili stolpce z njegovo slavo ter mu postavili mogoče kak spomenik; toda naša vest nam bo očitala, da smo pustili ubogega trpina njegovo zadnje leto ali leta, da ga je tlačil duševni strah, kar bi se mu dalo olajšati z malenkostno žrtvijo. Rad bi si umil roke, v kolikor se tiče mene. Zaradi tega pišem in prosjačim. To je že drugo pismo, kajti prvo se je izkazalo za neučinkovito. Če bi prispevalo vsaj 6 velečastitih ali prezvišenih škofov teh Združenih držav, vsak po 50 dolarjev, kar bi mogoče lahko pokolektali od svojih duhovnikov v enem dnevu, kako bi ustregli svojemu častitemu bratu v njegovi poslednji hudi preizkušnji.

Vaša milost se spominja opazk, ki so bile napravljene na velikem zborovanju, kakor poprej ob drugih prilikah glede prezgodnjih posvečevanj duhovnikov našega dobrega škofa. Gotovo je delal napake; kdo jih ne? Toda če bi povprašali nekateri izmed škofov, ki so

Baraga County - Michigan

Napisi ob cesti
govore, da si
v Baragovi deželi

napravile te opazke, škofa, kakšna sredstva je imel, preskrbeti duhovnike za škofijo, bi mogoče bolj milo sodili. Dejstvo je, če ne bi podpirali nekateri med nami misijonarji dijake s svojimi lastnimi ubogimi prihranki, tedaj v tem trenutku ne bi bilo nobenega upanja dobiti tako potrebne pomoči novih duhovnikov, ki znajo razne jezike, kar je potrebno v vseh misijonih te škofije. Ubogi Baraga ni imel sredstev, da bi mogel vzdrževati dijake. Moral je že zavrniti nekatere, ki so se bili priglasili; celo ti (dijaki), ki jih sedaj imamo, so v nevarnosti, da jih bomo izgubili, če škof ne napravi nekaj zanje. Toda ne more. Sedaj nima niti moči, da bi mogel tožiti, niti poguma, da bi prosjačil. Kaj bi pomenile vse te težave mlademu krepkemu škofu? Za človeka pa, ki je komaj zmožen prinesiti svojo žlico k ustam, je to težko breme. - Oprostite mi Prezvzišeni nadškof, da dajem prosto duška svojem čustvom. "

11. novembra 1867 se je nato gosp. Jacker v Baragovem imenu zahvalil za prejeti dar: "Vaše visoko cenjeno pismo z drugega t. m. obenem s čekom za 50 dolarjev sem v redu prejel in hitim se Vam zahvalit za to delo pravega prijateljstva v imenu mojega častitega škofa, kakor tudi v svojem lastnem imenu. Človeku dobro stri, če sreča na tem našem mrzlem svetu, kjer je več razkazovanja del usmiljenja kakor pa prave nesebične ljubezni, ljudi ki so pripravljeni kaj dati z dobro voljo, ne da bi pričakovali, da se jim bo na zemlji povrnilo. Naj Vam dobri Bog tisočkrat povrne, kar ste tako ljubeznivo storili enemu izmed njegovih najbolj zvestih služabnikov. "

P. Bertrand Kotnik o/fm

JAKOB MEGUŠAR - UČITELJ OTROK IGNACIJA BARAGA

V Jaklič-Šolarjem življenjepisu: Friderik Baraga beremo na strani 16 o moravškem kaplanu (1799 - 1807) Jakobu Megušarju. Kakor je pripovedovala sestrična Tončka poročena Drenik je učil kaplan otroke Ignacija Baraga na Belneku. Leta 1807 je dobil duhovnijo Golo na Igom. Povabil je tedaj k sebi Janeza Baraga, Antona Raka, poznejšega doktorja prava in sodnika, in malega Tončka Žeka, ki je rasel pri svoji sestri, omoženi pri moravškem Lovraču. Tri leta jih je imel pri sebi na Golem. Učil jih je in peljal vsako leto k skušnjam v Ljubljano. Med šolskim letom sta prišli včasih na Golo tudi obe Tončki (Friderikova sestra in sestrična). Antonijini spomini pa ne omenjajo, če je prišel kdaj tudi Friderik na Golo. Na vsak način pa lahko rečemo, ga je gospod Megušar z zanimanjem sledil Baragovim stopinjam.

Naslednje pismo nam to razodeva. Pismo hrani Leopold. družba na Dunaju. Tako se glasi: Podpisani je ves vesel nad napovedjo Leopoldinskega društva s tako pobožnim in plemenitim ciljem in se drzne napraviti utemeljeni predlog, namreč načrt za simbolično sliko

za dejanske člane ali tudi samo za udeležence. Slika bi se potem razposlala po deželah škofijam, da jo razdele župnijam in potem teh članom proti plačilu male vsote enega ali 2 krajcarjev ali tudi več, da bi se krili izdatki bakroreza in za papir.

Ljudje bi dobili v roke podobo, katera bi jih vselej spominjala, kadarkoli bi jo pogledali, na plemeniti končni namen in katera bi jih vnemala za čednost in pobožnost, n.pr. namestile bi se lahko (naslednje slike): sv. Leopold - Brezmadežno spočetje M. B.; za 11. december: mrliška krsta z umirajočim Zveličarjem na križu: mrliška glava, da bi pogostoma spominjali na smrt; Papeža Leon XIII. in Pij VIII., ki sta pospešila to ustanovo ozir. bratovščino; tudi bi se lahko upodobilo več severnih Amerikancev kot katehumenov, ter duhovnike kot učitelje in krstitelje.

Dalo bi se naročiti male srednje in velike barvane slike in določiti ceno. Te slike bi dali ljudje v okvir s steklom in obesili po sobah, da bi se vselej spominjali kar predstavljalo. Ta prodaja bi prinesla tudi nekaj procentov in bi koristila društvenemu fondu. Lahko bi se dalo tudi vliti svetinjske s tako podobo.

Kar je treba upoštevati pri vsaki bratovščini je njen namen, sredstva, nagibi ter njej primerni znaki. Znaki so vidna znamenja ki vsakemu pokažejo in ga opominjo (na namen bratovščine), katerih se člani poslužujejo, deloma da poživljajo spomin na pobožnost in na cilj, deloma pa služijo kakor mavrica, ko znamenje zaveze med Bogom in Noetom, in vsem človeštvom (1 Moj. 9.).

Splačalo bi se prebrati, kar piše Benedikt XIV. o pobožnosti do Matere božje na splošno ter posebej o zunanji pobožnosti do znamenj z veliko učenostjo, kakor po navadi, v Razlagi Marijinega praznika šte. 65. - - - S tem bi se vneto pomnoževala in ohranjala ta bratovščina.

Na Kranjskem kažejo ljudje veliko vnemo za to društvo, čeprav je dežela revna, ki jo teži ogromna zemljiška večja pri splošnem pomanjkanju denarja; nobene trgovine, nobenega prometa in nobenega zaslužka. Zato bi človek svetoval, da bi Njih kralj. Veličanstvo, naš premilostljivi cesar vsem škofom ukazal, da se morajo vršiti 11. dec. po vseh župnijah, prav kakor na Dunaju, zadušnice. K tem bi bilo treba povabiti vse udeležence (društva), da bi molili za pokojne. Pri tumbi bi se odpela običajna Libera med žalujočim zvonjenjem. To bi napravilo velik vtis na člane in udeležence, da bodo po smrti tudi oni deležni svete mašne daritve in svetih molitev.

To so opazke za ustanavljanje in utrjevanje Leopoldinskega društva, katere predlaga upravi v presojo in v prevdarek z globokim spoštovanjem

Jakob Megušar, l. r.

župnik na c. k., župniji

stolnega kapitlja Sv. Martina v Dobu

na dunajski cesti poleg poštne postaje
Podpeč pri Brdu - v okraju "Kreutberg",
dekanat Kamnik, v ljubljanskem
okrožju."

18. dec. 1829 je odgovorilo Leop. društvo, da takih podob ne morejo natisniti zaradi različnih narečij katoliških prebivalcev avstrijskega cesarstva. Poleg tega bi morale biti take slike precejšnega obsega, da bi odgovarjale namenu. S tem je bil predlog župnika Megušarja zaključen. Kmalu nato je moral gosp. Megušar umreti. Leta 1841 ga ni več v ljubljanskem šematizmu.

P. Bertrand Kotnik ofm

IME BARAGA

Že marsikdo je premišljeval kaj bi pomenilo ime Baraga. Zdi se nam kar neslovensko. V Pleteršniku najdemo ime rastline: boraga. Borago so gojili na vrtovih kakor regrat za solato. Ime izvira iz latinščine srednjega veka: borago ali borrago (f.). Odkod pa izvira ta beseda, pa se jezikoslovci kregajo. Nekateri so mnenja da izvira iz novolatinskih jezikov: borra t. j. kosmata volna, ker je boraga močno kosmata. Drugi pa mislijo, da je prišla beseda iz arabščine: abu arag t. j. Oče potenja. Stari zdravniki so uporabljali rastlino da so pospeševali potenje. Nemška beseda za to rastlino je Borretch, v narečjih pa živi še mednarodni izraz: Borag, Borage, Borrage, Boragen, Boraken, pa tudi Barragen. Na Gornjem Štajerskem jo imenuje Boragi ali Boradi itd. (Prim. Marzell: Worterbuch der dentchen Pflanzennamen (1937)).

Če si ogledamo naša slovenska imena bomo zapazili da so med nami vse mogoče rastline n. pr. Somrak (črna meta), Robida, Čebulj, Habat, Hoja, Hren, Smrdel (krhljika), Križman (ramščela), Oman, Ogriz (že 1524 v hodiških zemljiških knjigah kot Ogress), Jeglič, Janež, Smolje ozir. Smole, Ječmen (Jezhmen Naadermi, žup. Kotmara ves, 1651), Koporc (koprc), Žafran (Saffran zu St. Peter, zemlj. knj. Rožek 1629), Ravš (zemlj. knj. Hodiše 1554: Rausch), Pumpava (kompava) (Podkrnoška roj. knj. 3. II 1632).

Glede imena Friderik pa se človeku zdi, da sta hotela prevesti starša ime svetnika Ireneja, na čigar praznik se je Baraga rodil. Ime Friderik in Irenej bi lahko prevedli z Miroslavom. Irene je poosebljeni grški duh miru.

75 letnica fare sv. Štefana
Chicago, Illinois

UVOD

V letu 1973 obhaja slovenska fara 75letnico obstoja. Ob srebrnem jubileju 1923 je p. Kazimir Zakrajšek izdal obširno „Spominsko knjigo župnije sv. Štefana, Chicago, Illinois“, v kateri je objavil precej podatkov iz prvih početkov obstoja in delovanja fare. V tej knjigi navaja precej podatkov, ki jih je zbral iz pripovedovanja tedanjih faranov. Prva doba fare sv. Štefana je pestra in zanimiva. Sedanjim faranom ni več dosti poznana. V tem spisu je na kratko opisano predvsem razdobje prvih 25 let delovanja fare sv. Štefana.

ZAČETKI

ČIKAŠKE SLOVENSKE NASELBINE

Okoli leta 1890 je bilo na področju tega velikega mesta okoli 60 slovenskih družin. Bili so raztreseni po obširnem mestu, vendar sta bili že takrat dve skupini, kjer je živel po več družin skupaj v bližini. Prva taka skupina je bila okoli cerkve sv. Bonifacija na North Side, druga pa okrog češke cerkve sv. Prokopa na južni strani ali na takozvani West Side.

Med prvo skupino na North Side je bila najbolj znana družina „pri Marjeti“ ali pri „Petrovčičevi mami“ (Mr. in Mrs. John Petrovčič). Pri tej družini so dolgo vrsto let dobili zatočišče mnogi novodošli Slovenci, zlasti oni, ki so prišli iz Vrhniške in okolice. Mrs. Petrovčič je imela včasih po 14 moških na stanovanju in hrani. Tam je bila tudi prav zgodaj družina Franka Merlaka, doma iz Borovnice; pri njej so našli zavetje Borovničani.

V skupini okrog češke cerkve sv. Prokopa na 18. cesti so se zbirali

Belokranjci in Dolenjci. Tu so bile družine Antona Gregoriča, Brunskoleta, družine Kremescev, Johna Kumarja, Franka Hrena, Antona Šinkovca, L. Šonta, Alojzija Dullerja, Stalzarjevi in še drugi.

Življenje med temi družinami je bilo domače in prijateljsko. Vsakdo je bil vesel, da je našel rojaka.

Mr. Anton Gregorič je povedal p. Kazimirju tale dogodek:

Po čudnem naključju je zašel na stanovanje k neki češki družini. Družina je bila dobra, da se je počutil domačega, a pogrešal je slovenske družbe. Ta družina je spadala k Sv. Prokopu na 18. cesti. Družina ga je povabila, da je tudi on hodil v to cerkev. Neko nedeljo pa je prišel pozno v cerkev. Ker so bili že vsi sedeži zasedeni, je moral ostati zadaj med klopmi. Med sv. mašo je opazil, da je moški pred njim sledil sv. maši s slovenskim molitvenikom. Po maši je šel hitro za njim in se je seznanil z rojakom, ki se je pisal Brunskolet. V njegovi družbi je spoznal še kakih pet ali šest Slovencev, med njimi Martina Kremesca, Hrena, Kumarja...

K čikaškim Slovincem je prihajal iz Joliet duhovnik Frank Šusteršič, ustanovitelj fare sv. Jožefa v Jolietu in prvi župnik. Zaradi bolezni se je Šusteršič 1910 vrnil v Slovenijo, kjer je umrl v Ljubljani 24. marca 1911. Prihajal je posebno o velikonočnem času, da je nudil Slovincem priliko za spoved. Navadno je zbiral Slovence v cerkvi sv. Bonifacija. Tudi poročeval je slovenske pare. Večinoma so hodili v Joliet, kjer so bili oklicani in dobili pouk, poročiti pa jih je prišel v Chicago.

USTANOVITEV FARE SV. ŠTEFANA

V jeseni 1897 je ležal v „Cook County Hospital“ slovenski rojak. Želel je slovenskega spovednika, da bi ga pripravil na smrt. Mr. John Kumar je pisal v Joliet Fathru Frančišku Šusteršiču, naj nemudoma pride v Chicago spovedat tega bolnika. Fathra Šusteršiča takrat ni bilo doma, bil je v Evropi, tako je pismo prišlo v roke njegovemu namestniku, tedanjemu novomašniku Fathru Johnu Plevniku, ki je bil posvečen za čikaško nadškofijo s tem namenom, da bo skrbel za Slovence v nadškofiji.

Father Plevnik je šel k nadškofu Feehanu in mu poročal o Slovencih, ki so želeli imeti svojo župnijo. Ker je bilo takrat Slovencev še malo, je Father Plevnik predlagal nadškofu, naj bi za začetek Slovenci in Hrvati spadali v eno faro. Ko se je Father Šusteršič vrnil iz domovine v Joliet, se je Father Plevnik nastanil v Chicagi, najprej v Alexian Brothers Hospital na Belden Avenue, pozneje pa v bolnišnici sv. Neže na Center Avenue, kjer je sedaj bolnišnica sv. Antona v Douglas Parku.

Ko je Father Plevnik leta 1897 prišel v Chicago, ga je društvo sv. Štefana takoj povabilo, da obišče društvo in se predstavi članom ter jih navduši za ustanovitev lastne fare. Za to je bila prilika na Zahvalni dan v neki dvorani na Center Avenue, kjer se je precej Slovencev in Hrvatov zbralo k društveni jesenski zabavi. Mr. John Kumar je navzočim predstavil Fathra Plevnika, ki je povedal čikaškim Slovincem in Hrvatom, da bo v najkrajšem času ustanovil za nje faro. Povedal jim je tudi, da ga lahko takoj dobijo vsako soboto popoldne in zvečer za spoved v cerkvi sv. Prokopa in enako vsako nedeljo za sv. mašo, za krste in

poroke. Povabil jih je k zakramentom za adventni čas.

Takoj naslednjo nedeljo je Father Plevnik prišel na sejo društva sv. Štefana; na seji je bilo sklenjeno:

1. da se za adventni čas napravi društvena spoved in skupno obhajilo v cerkvi sv. Prokopa;

2. da Father Plevnik takoj začne obiskovat slovenske in hrvaške družine v mestu in jih vpraša, koliko bi jih bilo pripravljeno podpirati novo faro;

3. naj se takoj po tem skliče prvi ustanovni občni zbor, na katerem se bo župnija tudi formalno ustanovila.

Udeležba pri skupnem obhajilu na drugo adventno nedeljo je bila povoljna, kar je dalo Fathru Plevniku pogum, da je nadaljeval z delom.

Ustanovni občni zbor je bil na tretjo adventno nedeljo. Udeležilo se ga je le 23 mož, deloma družinski očetje, deloma samski. Na občnem zboru je Father Plevnik povedal, da so očetje češki benediktinci dovolili uporabljati Slovincem in Hrvatom šolsko dvorano za nedeljsko službo božjo in da bo prva samostojna slovenska služba božja na božični dan 25. decembra. Določeno je bilo tudi ime novi župniji.

Udeležba pri tej službi božji je bila zelo dobra.

Ko so začeli konkretno delo za upostavitev fare na določenem kraju, so se začele težave. Iz občnega zbora na drugo nedeljo v januarju 1898 so Hrvati odšli. Hoteli so svojo faro in so dobili od nadškofa dovoljenje, da jo ustanovijo. Tudi med Slovenci ni bilo edinosti. Sklenili so, da bo treba poiskati zemljišče. Kje naj bi ga iskali, ni bilo določeno. Sklenili so le, da je treba gledati za primeren prostor.

Kmalu nato je Mr. Kumar opazil, da je nedograjena švedska metodistična

cerkev na severozapadnem vogalu 22nd Place in Lincoln (sedaj Wolcott Avenue) naprodaj. Bila je to pritlična stavba, ki se je dvigala le kakih šest čevljev iznad lesenega obcestnega hodnika. Metodistična cerkvena občina je začela zidati cerkev, a gotovo je bila v težavah, ker je bil na stavbi napis: „For Sale - cheap“. Mr. Kumar je šel takoj k Mr. Matt. Otrinu, ki je živel na 23. cesti. Obadva sta se dogovorila s Fathrom Plevnikom, ki naj dobi od nadškofije dovoljenje za nakup te stavbe.

Kupna pogodba med švedsko metodistično cerkvijo in Mr. Otrinom je bila podpisana 2. maja 1898. Kupovalec je bil Mr. Otrin, ker so se bali, da bi bila cena dvignjena, ako bi se zvedelo, da cerkev kupuje katoliška fara. Kupna cena je bila \$1.800.00. Med ljudmi je bila znana ta cerkvica kot „kovačnica“, kar je prvotno menda res bila in ker je bilo poslopje res črno in zanemarjeno.

Kljub navdušenju za slovensko faro in cerkev je bila udeležba pri nedeljski maši slaba. Denarna zbirka ob nedeljah je znesla dva do pet dolarjev.

Župnik Father Plevnik je stanoval nekaj časa v župnišču, ki je bilo tedaj na severnem koncu cerkve za glavnim oltarjem. Poslopje je bilo zelo slabo.

Father Plevnik je zahajal tudi v Waukegan, kjer je kupil prostor za cerkev. Z dovoljenjem nadškofa je šel nato na obisk v staro domovino; zbolela mu je mati. Po povratku pa več ni prišel k sv. Štefanu. Pregovoril je Fathra Johna Kranjca, ki je bil duhovnik čikaške nadškofije, a je bil tedaj župnik slovenske fare v Pittsburghu, da je prišel za župnika k Sv. Štefanu. Po poročilu „Ameriškega Slovenca“ z 27. februarja 1903 je imel Father Kranjec prvikrat mašo v cerkvi sv. Štefana 22. februarja 1903.

Father John Kranjec je bil rojen

22. februarja 1871 v Starem trgu na Dolenjskem, v ZDA je prišel 1892, študiral je v St. Francis Seminary, Wisconsin, v duhovnika je bil posvečen 3. julija 1897 ter bil nastavljen na angleški župniji v Jolietu. Leto pozneje ga je škof iz Pittsburgha poklical tja, da bi skrbel za Slovence, ki so ravno tedaj zidali cerkev. Razmere niso bile ugodne. Dve leti je stanoval v zakristiji, potem je sezidal župnišče, a čikaški nadškof ga je odpoklical, ker je rabil duhovnika za Slovence.

Vse farne knjige za časa župnikovanja Fathra Plevnika so se zgubile. P. Kazimir sporoča v „Spominski knjigi“ leta 1923:

„Prvi cerkovnik je bil Mr. Tone Stalzer. Prva organistinja je bila Sinkovčeva Mary, ki je sedaj omožena v North Dakoti. Prva sta bila krščena Shontatov Frank in Mrlakov John. Prvi par, ki je bil poročen, sta Mr. in Mrs. Nik Šimec ml.“.

Father Kranjec je ostal pri Sv. Štefanu samo do 24. maja. Odšel je v So. Chicago ustanavljat faro sv. Jurija. Že tedaj, ko se je pripeljal iz Pittsburgha v Chicago, da prevzame faro sv. Štefana, so ga na postaji čakali Southčikažani z društvenimi zastavami in godbo, ga uradno pozdravili in peljali v dvorano Lake Side in ga sprejeli kot svojega duhovnika.

Fara sv. Štefana je ostala brez duhovnika. V tej zapuščenosti so priskočili na pomoč češki benediktinci iz Allport Street. Začasni upravitelj Sv. Štefana je bil Rev. Jožef Chvatala, O.S.B.

NOVA CERKEV

Dne 19. marca 1904 je bil posvečen v duhovnika Father Alojzij M. Krašovec, doma iz Kankakee. Takoj po novi maši je bil imenovan za župnika fare sv. Štefana. Father Krašovec se je lotil

Prva cerkev („kovačnica“) sv. Štefana

dela z novomašniško gorečnostjo, a boriti se je moral z velikimi težavami. Poleg težav, ki so jih povzročali farani, je prišla še hujša od mestnega stavbinskega oddelka, ki je 15. avgusta 1904 obsodil zasilno cerkev sv. Štefana. „Poslopje je v tako slabem stanju, da je velika nevarnost, da se zruši, kar se lahko zgodi med božjo službo,“ pravi pismo „Building Department-a“.

Father Krašovec je sklical občni zbor, na katerem so sklenili, da sezidajo novo cerkev. V ta namen naj župnik obišče farane, da zbere podpise in prispevke za novo cerkev. Začetku septembra 1904 je imel Father Krašovec že dovoljenje nadškofa Quigleya za zidanje nove cerkve. Med zidanjem je bila božja služba v šolski dvorani sv. Pija na Ashland Avenue in 20. cesti.

Do 23. novembra so podrli staro cerkev in začeli polagati temelj novi. Ni znano, kdo je bil arhitekt in kdo „kontraktor“.

Vogelni kamen nove cerkve je bil slovesno blagoslovljen v nedeljo 18. decembra 1904. Blagoslovil ga je čikaški pomožni škof Muldoon ob asistenci čč. gg. Frančiški Saleškega Šusteršiča iz Joliet in Johna Kranjca iz South Chicage. Po blagoslovu vogelnega kamna se je razvila procesija približno 500 članov slovenskih društev s kadeti sv. Pavla in godbo v cerkev sv. Pavla. Tu je imel Father Plevnik iz Waukegan-a slavnostno slovensko pridigo; pomožni škof Muldoon je imel angleško pridigo.

Prva maša v novi cerkvi bi morala biti po načrtu prvo nedeljo februarja 1905. Ta načrt ni bil stvaren, zakaj postaviti cerkev v zimskem času in pod tedajnimi pogoji v tako kratkem času je bilo nemogoče.

Father Krašovec je dogradil „basement“ cerkve, kjer so začeli z božjo službo. Zadnji krst je vpisal 30. julija 1905. Nato je zapisano v krstni knjigi: „Od tu dalje do 1. novembra cerkev ni

imela svojega duhovnika.“ Ni znano, kdo je tedaj skrbel za božjo službo, ako so jo sploh imeli.

DOBA ŽUPNIKA SOJARJA

Dne 1. novembra 1905 je nastopil službo župnika Father Anton Sojar, ki je z odločnostjo in navdušenjem mladega duhovnika začel delo v fari.

Father Anton Sojar je bil rojen v Spodnji Šiški. Gimnazijo je obiskoval v Ljubljani, prav tako bogoslovje. Leta 1903 je prišel v ZDA, kjer se je vpisal v St. Paul Seminary. V duhovnika je bil posvečen 1904 za čikaško nadškofijo. Najprej je bil za kaplana pri sv. Jožefu v Jolietu, oktobra 1905 pa je bil imenovan za župnika pri sv. Štefanu.

Kot župnik pri sv. Štefanu je začel izdajati „Farna poročila“, ki jih je pozneje spremenil v „Glasilo župnije sv. Štefana“, ki so izhajala navadno enkrat na mesec. Ta „Poročila“ in „Glasilo“ je spravljal Mr. Math. Kremesec in jih je posodil p. Kazimirju za sestavljanje „Spominske knjige“ 1923. Sedaj jih najbrže nihče več nima. „Glasilo“ je od 1908 izhajalo kake štiri leta redno, pozneje pa v manjši obliki in neredno.

Father Sojar je v dveh letih povezal Slovence v fari sv. Štefana. Vplival je tudi na Slovence v South Chicagi. Z vsemi slovenski društvi je priredil veliko slovesnost 12. maja 1907. Ta dan je pristopilo k društvu sv. Jurija, štev. 960 C.O.F. 39 novih članov. V zvezi s tem sporedom je priredil veliko parado. Na zborovanju je bila ta dan sprejeta resolucija, da se Slovenci in Slovenke „iz Chicago in So. Chicago“ čutimo v resnici kot bratje in sestre združeni v svojem verskem prepričanju. Druga točka resolucije pa pravi, da je bil ta dan položen temelj novi organizaciji, ki

se imenuje „Slovenska katoliška stranka v Chicagi“, z opombo, da tvorijo jedro te stranke člani in članice slovenskih katoliških društev. Navdušenje je bilo veliko, posebno med govori, a ta dan je bil začetek in konec te „stranke“.

Od 31. maja do 7. junija 1907 je Father Sojar priredil misijon, ki ga je vodil Father Alojzij Kastigar, župnik iz LaSalle-a, Illinois. Levičarji so nagajali. Nekdo je prvi dan misijona zaklical v cerkvi „Fire“ in v nekaj trenutkih je bila cerkev izpraznjena. Misijon je bil uspešen: kakih 500 ljudi je prejelo zakramente.

1. junija 1906 se je župnik Sojar obrnil do vseh čikaških Slovencev s pismom za posebno sodelovanje pri gradnji nove cerkve. Iz tega pisma je razvidno, da je imela fara takrat \$6.000.00 dolga, okrog \$1.800.00 je bilo cerkvenega denarja v blagajni. 17. februarja 1907 ob treh popoldan je bila važna cerkvena seja.

Ko so pobrali vse podpise in vsote, ki so jih obljubili farani za zidavo cerkve, so poslali nadškofu Quigleyu prošnjo za zidavo cerkve po načrtih arhitekta Brinkmana. V prošnji je 157 imen faranov, ki so obljubili \$1.770.00 za zidavo cerkve. V tem pismu so tudi naštetja tedaj aktivna društva v fari sv. Štefana s številom članom:

1. Sv. Štefana društvo št. 1, K.S.K.J. - 142 članov;
2. Sv. Alojzija št. 47, K.S.K.J. - 63 članov;
3. Sv. Jurija št. 960, C.O.F. - 97 članov;
4. Društvo Zvon št. 70, J.S.K.J. - 35 članov;
5. „Marija Pomagaj“ društvo št. 87, V.S.V.J. - 92 članic;
6. „Sv. Ane“ št. 106, K.S.K.J. - 21 članic.

Članstvo moških društev je štel 327

članov, članstvo ženskih društev pa 113 članic.

Ta prošnja je bila sklenjena na seji vseh faranov 5. maja 1907. Podpisala sta jo Frank Merlak in August Poglajen.

Nadškof Quigley je prošnjo sprejel in uslišal. K temu je pripomoglo dejstvo, da so farani v enem letu plačali \$4.500.00 dolga.

5. julija 1907 je nadškof Quigley dal Fathru Sojarju pismeno dovoljenje za zidavo nove cerkve in dovolil dvanajst tisoč dolarjev posojila. Dovolil je tudi, da se popravi župnišče.

20. julija zvečer je bila zopet cerkvena seja, katere so se udeležili vsi, ki so spadali k sv. Štefanu; kdor ni mogel priti osebno, se je zglašil po kom drugem. Pri seji se je zglasilo 125 družin in nad 100 fantov in deklet, ki so bili vsi člani cerkve sv. Štefana. Sklenjeno je bilo, da bo morala vsaka družina plačevati deset dolarjev letnine, vsak samski fant in samska dekle pa po pet dolarjev. Za to vsoto dobi družina dva sedeža v cerkvi in posameznik enega. Na predlog Mr. Johna Petrovčiča je bilo sklenjeno, da se mora od vsakega, ki bi ne plačeval te vsote, pa bi potreboval cerkev, zahtevati vsaj eno leto nazaj letnine, za ženine pa se zahteva, da plačajo za cerkev deset dolarjev predno so poročeni. Vsak faran je tudi dobil svojo knjižico s pravili in obrazci za potrdilo njegovih letnih prispevkov.

Novemberska številka „Poročil“ je objavila uspeh te zbirke: 329 darovalcev je darovalo \$1.458.00. Manjkalo je še 41 dolarjev, da je bil star dolg v celoti plačan.

Kdaj je bila cerkev dozidana, ni znano. V farnih „Poročilih“ 1908 poroča župnik Sojar: „Novo cerkev že imamo. Lepa je, da jo je veselje videti. A z našim veseljem je združena velika skrb

in velikanska odgovornost.“ Nato našteva dolgo vrsto stvari, ki jih cerkev potrebuje, a jih iz cerkvene blagajne ni bilo mogoče nabaviti. Nabavile so jih razne skupine Slovencev.

V nedelje 4. aprila 1909 ob 6. uri zvečer je bil blagoslov novih zvonov. Blagoslovil jih je pomožni škof Pavel Rode, po rodu Poljak, ki je bil malo pred tem posvečen v škofa. Asistiralo mu je šest duhovnikov.

Velik zvon je bil težak 15 centov; na njem je napis: Sv. Štefan - Zvonovi zvonite!

Srednji zvon je bil težak osem centov in pol; na njem je napis: Ave Maria - K molitvi vabite!

Mali zvon ima štiri cente; na njem je napis: Sv. Anton - Daroval Anton Linhart - Vlila jih je tvrdka Sluckstede Bros. - St. Louis, Mo. 1909.

Leta 1918 se je Father Sojar zaradi bolezni odpovedal fari. Nadškof Mundelein ga je poslal v bolnišnico v Chicago Heights. Umrli je 8. junija 1923 v Pittsburghu.

SLOVENSKI FRANČIŠKANI

Dne 26. decembra 1918 je prejel p. Kazimir Zakrajšek, ki je bil tedaj župnik Sv. Družine v Brooklynu, N. Y., brzojavko čikaškega nadškofa Mundeleina s prošnjo, naj slovenski frančiškani prevzamejo faro sv. Štefana. P. Kazimirja je bil spoznal kot pomožni škof v Brooklynu. P. Kazimir se je naučil slovaško, sprejel slovaško faro sv. Družine in jo v petih letih uredil. Zato je nadškof Mundelein želel, da bi slovenski frančiškani prevzeli tudi faro sv. Štefana, ki je šla v dveh desetletjih obstoja skozi premnoge krize.

Ravno tedaj je bila v komisariatu

P. Kazimir Zakrajšek, O.F.M.,
prvi frančiškanski župnik pri Sv. Štefanu

redna kanonična vizitacija. Vizitator je bil p. Krizostom Teobald, O.F.M., iz Cincinnatija. P. Kazimir je šel iz Chicage naravnost k njemu in ga prepričal, da bi bilo dobro, da slovenski frančiškani ustrežejo želji čikaškega nadškofa Mundeleina. Tako je p. Kazimir postal župnik pri sv. Štefanu. 19. januarja 1919 je bil že na novem službenem mestu. Z njim sta prišla br. Antonin Šega, O.F.M., in br. Serafin Vene, O.F.M.

P. Kazimir je „Slogo“, ki jo je izdajal v New Yorku, poskusil nadomestiti z dnevnikom „Edinost“, kar pa ni uspelo. List je ostal tednik, pozneje je izhajal dvakrat, nato trikrat na teden.

ŠOLA

Fara še ni imela svoje šole. Prvi poskus za ustanovitev farne šole je naredil Father Sojar že leta 1908. V župnijskem „Glasilu“ je poročal, da je bila 4. avgusta 1908 seja, na katerih je bilo navzočih 25 očetov in 2 materi. Septembra so začeli pošiljati otroke v šolo. Poučevali sta dve učiteljici, vsaka po dva razreda. Ta šola je obstojala le dve leti, potem so jo iz neznanega vzroka prenehali. Imena učiteljic nisem mogel ugotoviti; prav tako ni znano, kje se je vršil pouk; verjetno v cerkveni dvorani.

V farnem „Glasilu“ je bil leta 1915

Blagoslov vogelnega kamna farne šole

članek: „Kdaj bo slovenska katoliška šola pri cerkvi sv. Štefana v Chicagi?“

P. Kazimir je takoj po prevzemu fare začel misliti na farno šolo. V ta namen je začel zbirati denar. Zaradi trenj ni bilo za šolo zadostnega razumevanja, a dosegel je toliko, da je naredil pogodbo z župnikom sv. Pavla, da mu je dal v najem dve šolski sobi - po \$15.00 mesečno za vsako - in pa dve sestri Notre Dame, ki so učile pri sv. Pavlu. V jeseni 1919 so začeli s poukom v šoli sv. Štefana pri sv. Pavlu s štirimi razredi. Že prvo leto so lahko farani opazili uspeh katoliške šole. Med tednom so hodili otroci k maši v cerkev sv. Pavla, ob nedeljah in k zakramentom pa v cerkev sv. Štefana. V šolskem letu 1920 - 1921 je bilo že toliko slovenskih otrok, da je imela ena sestra 96, druga pa 85 učencev in učenk v razredu. Za leto 1921 - 1922 so morali odpreti že nadaljni razred. Ker pri sv. Pavlu niso mogli dobiti več sob, je bil pouk za prvi razred v polovici cerkvene dvorane. Da bi bile sestre učiteljice bolj neodvisne in da bi se preprečili nesporazumi, je p. Kazimir začel s samostojno redovno družino sester Notre Dame in jih nastanil v hiši

tiskarne Ave Maria na 1849 W. 22nd Street (Cermak Rd.). Učiteljici sta ostali ves čas isti, nižji razred pa je poučevala Miss Mary Ursich iz Joliet.

Sredi januarja 1921 je p. Kazimir sklical občni zbor, na katerem je predložil faranom načrt za šolo in narodni dom. V nedeljo je vsem faranom pri vseh mašah razložil načrt in prosil, da bi vsaka družina dala najmanj \$50.00 v dar in \$50.00 kot posojilo; samski pa \$25.00 v dar in \$25.00 kot posojilo.

Prvo nedeljo februarja 1921 so moške začeli zbirati denar, vsak v svojem določenem okraju. Da bi opozorili vse farane na to važno zbirko, so na predvečer od sedmih do osmih slovesno pritrkovali v zvoniku cerkve sv. Štefana.

V letu 1921 so nabrali za šolo \$9.213.11, s podpisi so se zavezali farani za \$18.949.50. V letu 1922 so dobili še \$5.438.25 v sklad za gradnjo šole.

Za šolo so hoteli kupiti prazne lote poleg metodistične cerkve. Ko je njihov minister zvedel za to, jih je sam kupil. Zato so se morali odločiti za vogal Lincoln (sedaj Wolcott) in 22nd Street (Cermak Rd.). Meseca januarja 1921 so dali aro za ta prostor, meseca maja

istega leta pa je bila zaključena kupčija; za lote so plačali \$7.500.00.

Maja 1921 je po seji konzultorjev nadškof dovolil, da naročijo Mr. Joseph McCarthy-u, arhitektu, naj izdelava načrte za šolo, kar se je zvršilo.

Z zidavo so hoteli začeti avgusta 1921. Računali so na \$100.000 za gradnjo, a po vseh ponudbah je bilo videti, da bo treba temu dodati vsaj še \$30.000. Arhitekt bo dobil od tega 5%.

Na seji nadškofijskih konzultorjev sta bila izvoljena v odbor, ki bo nadzoroval gradnjo šole, župnik cerkve sv. Klemenca, Rt. Rev. F. Rempe in župnik poljske cerkve Matere milosti Rt. Rev. Thomas Bona. Ta odbor je dovolil samo gradnjo „basement-a“ in prvega nadstropja (pritličja), kar bi stalo \$75.000; dovolili so posojilo \$50.000. Za kontraktorja je bil potrjen George Kehl Sons, čigar ponudba je bila najnižja: \$46.000.

3. maja 1922 zjutraj je bila brez vsake slovesnosti ob navzočnosti šolskih otrok zasajena prva lopata; 4. maja so pripeljali strojno lopato in delo za gradnjo šole se je pričelo.

4. julija 1922 je bil blagoslov vogelnega kamna. Bila je to velika slovesnost. Pred cerkvijo so se zbrala farna društva z godbami. V paradi so šli naproti jolietskemu društvu, ki so se pripeljala v posebnih vozovih cestne železnice. Tudi društva iz Waukegana so prišla. Vsa slovesnost je bila razdeljena v dva dela. Dopoldne je bila slovesno blagoslovljena zastava prekmurskega društva sv. Ivana Krstitelja števil. 13 D.S.D., popoldne pa blagoslov vogelnega kamna šolskega poslopja.

Blagoslov zastave je izvršil Father Frančišek Mažir, slovenski župnik v Springfieldu, kaplan senata države Illinois in vojaški kaplan varnostne straže države

Illinois. Po govoru je maševal p. Kazimir Zakrajšek ob asistenci sobratov p. Blankota Kavčiča in p. Hugona Brena. Po maši so pogostili goste v cerkveni dvorani.

Ob dveh popoldne so se razvrstila društva v parado in začela korakati ob spremljavi štirih godb, na kraj gradnje šolskega poslopja. Prikorakali so tudi Kolumbovi vitezi „Bishop Ketteler's Council“, v katerem je bilo tedaj včlanjenih nad sto Slovencev. Kolumbovih vitezov je bilo v paradi okoli 600. Za društvu so se razvrstili šolski otroci, ki so peli litanije vseh svetnikov, nato pa duhovščina in slednjič češki benediktinski opat Rt. Rev. Valentin Kohlbeck. Ob vogelnem kamnu je bilo zbrano jolietsko pevsko društvo, ki je pod vodstvom Mr. Martina Cvenka zapelo: „To je Gospodov dan!“

V kamen je bila vzdana kratka zgodovina šole, dan blagoslova vogelnega kamna; na pergamentu opisane svetovne razmere in pa ameriški in jugoslovanski kovanci (denar). Po blagoslovu je zapela „Adria“ pod vodstvom domačega organista Mr. Ivana Račiča; nato je imel Father Mažir slavnostni govor, v slovenščini in angleščini. Nato je bila veličastna parada; 15 velikih društev se je razvrstilo v slovesen spreved po 22nd St., Wood, 23rd St., Hoyne, 21st Place, Ashland in po W. 18th Street v češko-amerikansko dvorano, kjer je bil banket s programom.

Blagoslov šole - kleti in pritličja - je bil 24. oktobra 1922 popoldne. Reden pouk v novi šoli se je začel 8. novembra 1922 z vsemi osmimi razredi v petih šolskih sobah. Prvi dan je bilo v šoli 276 otrok.

Stroški za gradnjo in razna dela pri stavbi so znašali \$71.866.08; k temu je treba dodati še 5% za arhitekta

- \$3.458.00. Pozidanih je bilo 215.000 kubičnih čevljev stavbe.

Kako in kedaj so dokončali gradnjo gornjega nadstropja, nisem mogel ugotoviti. Ob 60letnici sedanje cerkve 1965 je fara izdala spominsko knjigo, v kateri je fotografija dokončanega šolskega poslopja z opombo v angleščini „Dvonastropna šola sv. Štefana, ki služi župniji od septembra 1924.“

SLOVENSKE ŠOLSKE SESTRE

Dne 15. avgusta 1922 so prišle v faro Slovenske šolske sestre: S. Sebastiana Neuwirth, prednica; S. Aviana, kuharica; S. Irma, S. Terezija in S. Decolata. Na mesto S. Irme je kmalu prišla S. Pulherija.

Za sestre je fara kupila hišo na 1833 W. 22nd Pl., ki je bila takoj plačana: \$5.950.00. Pogodba je bila narejena junija 1922. Za popravilo hiše in kurjavo je bilo dva tisoč dolarjev nadaljnjih izdatkov.

FARA SV. ŠTEFANA PO LETU 1923

P. Kazimir je ostal župnik do leta 1927. Za nekaj mesecev je vodil faro p. Jerome Knoblehar, O.F.M.. Nato je še v letu 1927 postal župnik p. Anzelm Murn, O.F.M..

Leta 1928 je dobila cerkev nove orgle.

V avgustu 1929 se je začela gospodarska depresija, med katero so farani doprinali težke žrtve za vzdrževanje cerkve in šole.

1930 do 1932 je bilo zgrajeno poslopje otroškega vrtea.

1930 je postal župnik p. Aleksander Urankar. Farani so šli skozi težke čase, ker je v gospodarski depresiji ni bilo dela. V župniji je bila ustanovljena Vincencijeva družba, ki je organizirala

pomoč za najbolj potrebne. Ta farna organizacije je dnevno hranila 60 otrok in preskrbela mnogim ubogim obleko. P. Aleksander je imel brezštevne probleme, da je Vincencijeva družba vztrajala v delovanju v času, ko je bila v fari najbolj potrebna.

Leta 1932 je bil otroški vrtec dograjen in prvo leto obstoja je imel 32 otrok.

„Ilirija“ in „Kastrola“, dramatični skupini, sta prirejali številne predstave v slovenščini, pa tudi v angleščini.

V letu 1933 je Sr. Mihaela organizirala šolsko godbo, ki je pogostokrat igrala med družabnimi prireditvami.

1936 je obiskal faro ljubljanski škof Gregorij Rožman, ki je prišel v ZDA, da spozna življenje ameriških Slovencev. Pri sv. Štefanu je imel tudi misijon.

1933. ob 35letnice cerkve, je p. Aleksander moderniziral notranjost cerkve. Tla so pokrili z linolejem in prebarvali kipe.

1938 je bil p. Aleksander prestavljen v Lemont. Ko se je poslovil od fare je bilo pri sv. Štefanu 670 družin in 300 neporočenih.

1938 je bil nekaj mesecev župnik p. Bernard Ambrožič. Bila je 40-letnica fare, ki je pa niso obhajali; posvetili so ji pa bazar.

1939 je postal župnik p. Edward Gabrenya. Istočasno je bil imenovan za kaplana p. Leonard Bogolin.

1941 - 1945 so bila vojna leta. Iz fare je odšlo 396 fantov in mnogo deklet, ki so bili raztreseni širom sveta, npr. v krajih: London, Kurachi, Okinawa, Anzio.. Pet jih je darovalo življenje za domovino: George Pollack, John Turner, George Kusel, Frank Petrich in Frank Balanch. Tudi p. Leonard je odšel in postal armadni kaplan.

Med vojnimi leti je bil v fari organizi-

ran Rdeči križ, pri katerem so sodelovale mnoge faranke.

POVOJNA LETA

1945 je p. Edward Gabrenya oznanil, da je ves dolg plačan.

15. julija 1946 je nastopil službo župnika p. Leonard Bogolin, ki je začel z obnovitvenim delom ter pripravo za „Community Center“ za farno mladino.

Začel je izdajati farni bulletin „Chimes“.

V povojnih letih se je fara zelo razvijala in tudi številčno napredovala. K temu so pripomogli tudi številni novodošli Slovenci, ki so leta 1945 zapustili domovino in živeli nekaj let v taboriščih v Avstriji in Italiji. P. Bernard Ambrožič, ki je zanje iskal sponzorje za vselitev v ZDA, jih je dobil tudi pri sv. Štefanu. V fari je bila ustanovljena Liga ameriških katoliških Slovencev s ciljem: Pomoč novodošlim, dobrotelost in prosveta.

1951 je p. Leonard začel graditi dvorano na južni strani 22nd Place. Zemljišče je kupil od odbora metodistično episkopalne cerkve.

12. oktobra 1952 je bila dvorana blagoslovljena.

Ko je bila dograjena nova dvorano, je bilo gornje nadstropje šole, kjer je bila dvorana z odrom, predelano v razrede in šolsko knjižnico.

1953 je p. Leonard kupil metodistično episkopalno cerkev na južnem vogalu 22nd Place in Wolcott za \$30.233.61. Poslopje so takoj začeli rabiti za sport; cerkev pa za eno nedeljsko mašo; ob 9:30 a.m. je bila maša za šolske otroke v cerkvi, starši in drugi odrasli so bili pa pri maši v tem poslopu.

P. Leonard je začel graditi med

cerkveno dvorano in bivšo metodistično episkopalno cerkvijo Roller Rink. To delo je dovršil p. Aleksander Urankar, ki je bil drugič župnik pri sv. Štefanu od 1955 do svoje smrti 9. februarja 1958.

20. februarja 1958 je prišel v faro nov župnik: p. Tomaž Hoge, ki je bil do tega časa župnik pri sv. Vianiju v Detroitu.

P. Tomaž je začel z obširnimi popravili v cerkvi in šoli. Kurjava je bila popolnoma obnovljena v obeh poslopih. Dal je podreti poslopje bivše metodistične episkopalne cerkve in naredil tam igrišče, ki pa služi za parkiranje avtomobilov. Na vogalu še stoji kip Srca Jezusovega, ki ga je postavil p. Aleksander.

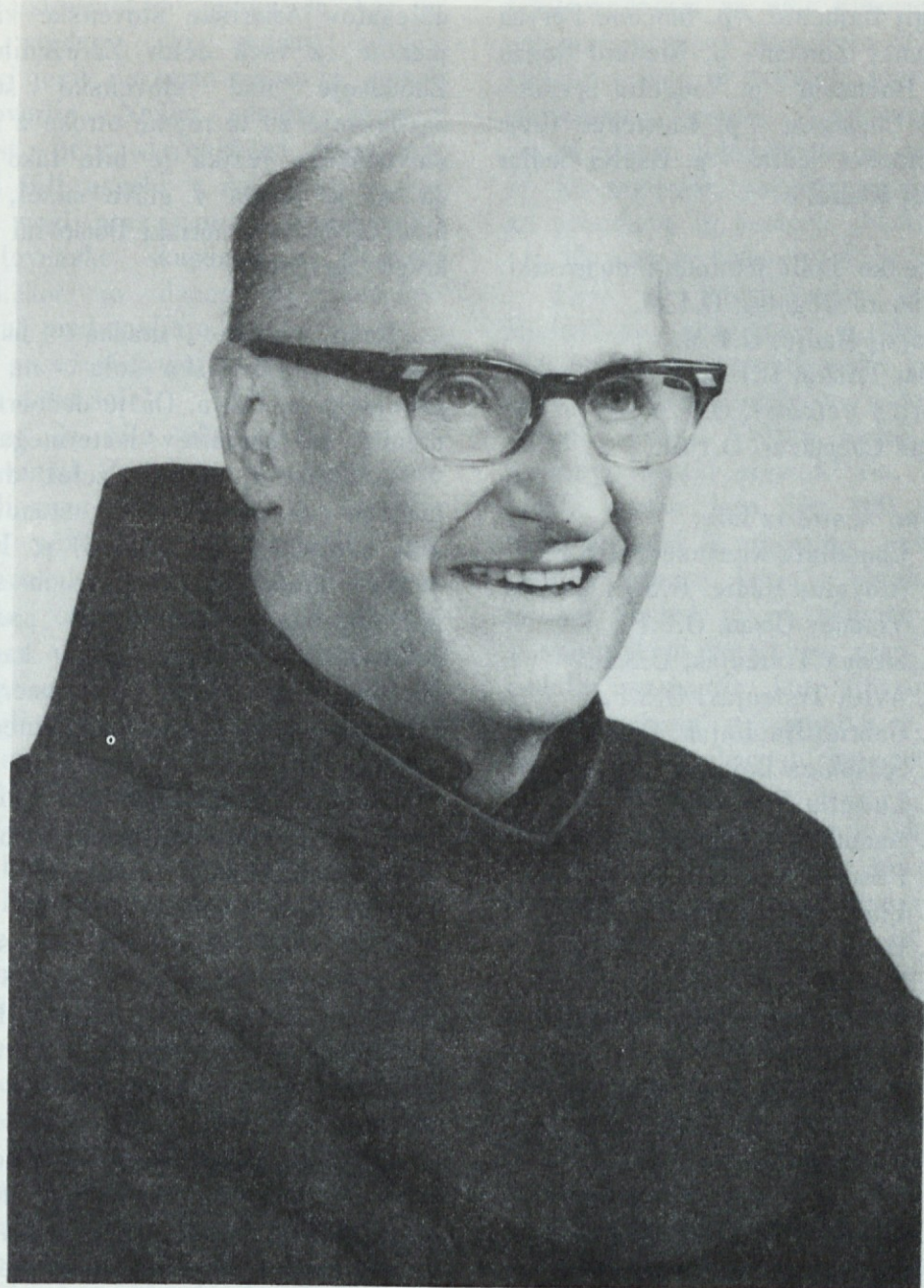
1961 je bil odprt Roller Rink, ki ustreza pogojem javnega umetnega drsališča.

1962 so vpeljali na pobudo župnika p. Tomaža „Alumni Association“, ki naj združuje graduante farne šole ob raznih prilikah z namenom, da bi predvsem oni, ki so se izselili, ne pozabili na faro, v kateri so prejeli svojo osnovno versko in šolsko vzgojo. „Alumni Association“ ni posebna organizacija, marveč je le akcija, za katero skrbijo člani Holy Name in članice Our Lady's Guild.

1964 je fara kupila Gorka Flower Shop and Greenhouse na jugozapadnem vogalu 22nd Place in Wolcott.

1965: Novo bogoslužje po konstituciji o sv. bogoslužju je bilo vpeljano stopnjema v slovenščini in angleščini. Skladno z novim bogoslužjem je bil preurejen prezbitarij. 7. marca 1965 je bila prvokrat maša pri oltarju, ki je obrnjen proti vernikom.

Po drugi svetovni vojni so bili župnikom v pomoč kot kaplani:

P. Tomaž Hoge, O.F.M., sedanji župnik pri Sv. Štefanu

p. Jerome Sellak - p. Klavdij Okorn
 - p. Pelagij Majhenič - p. Inocenc Feryan
 - p. Fortunat Zorman - p. Richard Rogan
 - p. Mark Hochevar - p. Vendelin Špendov
 - p. Blaž Chemazar - p. Lawrence Grom
 - p. Christopher Sedlak - p. Daniel Sedlar
 - p. Alojzij Madic.

Iz fare so izšli naslednji duhovniki:

P. Leonard Bogolin, O.F.M.
 P. Alojzij Madic, O.F.M.
 P. John Trinko, O.F.M.
 P. Warren Peternel, O.F.M.
 P. Blaž Chemazar, O.F.M.

Redovne sestre iz fare:

Sr. M. Consolata Kremesec, O.S.F.
 Sr. M. Aloysius Madic, O.S.F.
 Sr. M. Vianney Oman, O.S.F.
 Sr. M. Sienna Trstenjak, O.S.F.
 Sr. M. Avita Trstenjak, O.S.F.
 Sr. M. Gabriel Haidinjak, O.S.F.
 Sr. M. Seraphica Boje, O.S.F.
 Sr. M. Ludmila Fraus, O.S.F.
 Sr. M. Annunciata Zerdin, O.S.F.
 Sr. M. Paschal Simonelič, O.S.F.
 Sr. M. Chrysantha Trinko, O.S.F.
 Sr. M. Dolorosa Omerzel, O.S.F.
 Sr. M. Martha Trinko, O.S.F.
 Sr. M. Christina Poglajen, B.V.M.

* * *

Priredil F.

SLOVENSKA SOBOTNA ŠOLA

Napisala ga. Ana Gaber; objavljeno v
 Ameriški Domovini 22. maja 1972.

Letos stopamo že v dvajseto leto šolskega dela, pa mnogim Slovencem v Združenih državah ni znano, da imamo tudi v Chicagu slovensko šolo. Konec letošnjega februarja so naši otroci nastopili s petjem in igrico na proslavi 50letnice prekmurskega društva Sv. Ane.

Te proslave se je udeležilo mnogo delegatov Ameriške slovenske katoliške jednote iz vseh delov Združenih držav. Začudenje nad slovensko šolo in navdušenje za tu rojene otroke z znanjem slovenskega jezika je bilo tako veliko, da mi je prišla v glavo misel, naj se predstavimo v Ameriški Domovini širšemu krogu Slovencev.

Našo šolo uradno imenujemo Slomškova slovenska šola - na predlog pokojnega p. Odila. On je dodobra poznal težave za ohranitev materinega jezika v izseljenstvu, zato je želel, da imamo svojega zavetnika. Pri ustanovitvi je šoli botroval (pred 20 leti) p. Fortunat, sedanji urednik Ave Marie in sicer na prošnjo staršev. Šolo je pod svoje pokroviteljstvo prevzelo karitativno društvo Liga kat. slov. Amerikancev, ki je zaradi vsega prosvetnega dela postalo pri nas tudi kulturno društvo. Vodstvo slovenske fare sv. Štefana ima vsa leta za slovensko šolo vse razumevanje, zato imamo ob sobotah šolsko sobo v farnem poslopju, oziroma v farni šoli. Število učencev se giblje letno 30 - 40; letos jih imamo 38, pevcev samih pa 29. Starost je 5 do 14 let; pouk se vrši v 3 skupinah. Prva redna učiteljica je bila Pavla Mušič, sedanja je Ana Gaber. Petje je poučeval dolga leta p. Vendelin Špendov, nato kratko dobo ga. Darinka Kamenšek in zadnja leta zelo uspešno ga. Fanika Humar, ki je glavna tajnica Slovenske ženske zveze. Z najmlajšimi učenci se letos popoldne ukvarja ga. Krista Arko z njej lastno prisrčnostjo.

Glavni predmet v slovenski šoli je slovenski jezik v govoru in pisavi dopolnjen z izvlečki iz slovenskega zemljepisa in zgodovine. Vsako soboto učiteljica posreduje otrokom lepoto slovenske besede. Ves pouk se vrši

samo v slovenskem jeziku in kar je največ vredno: vsi sedanji učenci slovenski jezik ne samo razumejo, ampak tudi govorijo. Našim mladim staršem vsa čast. Brez slovenskega govorjenja doma bi bili uspehi v šoli prav majhni in ne bi mogli prav ti otroci predstavljati naše slovenske skupnosti v Chicagu tako, kakor jo danes na različnih prireditvah predstavljajo.

Naj posežem nazaj v prvo polovico obstanka naše šole!

Takrat je bila zlata doba našega udejstvovanja! Prireditve slovenske šole so vodili sami strokovnjaki: p. Vendelin Špendov, pevovodja in komponist, ga. Milena Šoukal je v pesmi in prozi ustvarjala originalna dela, g. Alfred Fischinger, pianist, je glasbeno spremljal vsako prireditev. Brez imenovanih ne bi mogli izvesti krasnih svojskih vprizoritev, kakor so bile: Babica pripoveduje, Sneguljčica, Kruhek spi, Sirota Jerica, Peterčkove poslednje sanje, Materin blagoslov, V kraljestvu zelenega malika, Pepelika in še in še. Prvovrstni režiserji: Pavla Mušič, Metoda Fischinger, Filip Stanovnik, Jože Rus in umetniki odra: Adi Kranjc, Ivan Žitnik, Jože Rus so pripomogli, da smo imeli nepozabne prireditve. Domala je vsa slovenska fara oživela in sodelovala mali in veliki igralci, starši so žrtvovali ure in ure za vaje. Kadar je slovenska šola potrebovala pomoč, jo je dobila poleg pokroviteljice Lige tudi od ostalih slovenskih društev, zlasti od Save in Radio-kluba. Če bi društvo Liga v Chicagu nič drugega ne bila napravila, je že s tem, da vso dobo vzdržuje in skrbi za slovensko šolo in njene prireditve, opravila svoje poslanstvo. Velikih prireditev ne moremo več imeti, ker se je mnogo družin izselilo iz središča slovenske fare v čikaška predmestja in

takih možnosti za vaje nimamo več. Že polovico učencev pripeljejo starši vsako soboto v šolo in nekatere prav od daleč (Westmont, Lemont, Lockport). V tem so pa starši zelo zvesti; ni vremena, ki bi jih ustavilo, najsibo za šolo samo, za prireditve in nastope šolskega zbora.

Ali smo že suha veja? Še zdaleč ne!

Leto za letom imamo še pristrčno Miklavževo prireditev v decembru in širše zasnovano materinsko proslavo v maju, pri kateri navadno sodelujejo vsi učenci. Vsaka Cvetna nedelja pri nas je pravi otroški praznik! Ga. Fischinger izdela vsako leto čez 100 butaric in butar in tedaj je procesija, maša in petje „kot v starem kraju“. Kakšen ganljiv in lep pogled je na skupino otrok, ki s slovenskimi butaricami prav na Cvetno nedeljo nastopijo kot slovenska šola. Hvala našemu g. župniku p. Tomažu, ki takrat s palmo in butarico v rokah pristopi k oltarju.

Pri prireditvah farnih društev, ki še vpoštevajo slovenščine, pri prireditvah Slovenske ženske zveze nastopajo učenci s petjem, deklamacijami in igrkami. Zborček je letos prvokrat pel na koru pri slovenski maši. Ponos naše slovenske šole je otroški pevski zbor, ki je zadnja leta pod vodstvom ge. Humar. Tudi letos je v aprilu nastopil pred mnogojezičnimi skupinami med 18 okoliškimi šolami s slovenskimi: En hribček bom kupil, Izidor ovčice pasel, Ko sem jaz še majhen bil, Če študent na rajžo gre. Druge narodnostne skupine so toliko navdušili, da bodo tudi oni drugič kaj „po svoje“ zapeli.

Najkvalitetnejši nastop pred najširšim občinstvom - največ tujim - imajo naši otroci vsako leto meseca decembra v čikaškem velikem Museum of Science and Industry. Uprava muzeja organizira s predstavniki mnogih narodnosti

takozvani prikaz božičnih običajev raznih narodov obenem z značilnimi narodnimi božičnimi drevesi. Prav gotovo ni muzejski veliki vhodni prostor nikdar lepši kot prav v času pred Božičem. Med najlepšimi božičnimi drevesi blesti naše veliko božično drevo okrašeno z originalnimi obeski s slovenskimi motivi. Pod drevesom so jaslice in napis: SLOVENIA. To drevo in slovenska božična predstava v muzeju je v organizaciji ge. Metode Fischinger. Program predstave je vsako leto drugačen in zelo pester. Tolmači napovedovalka v angleškem jeziku. Videli smo: kratek skioptični prikaz najlepših slovenskih krajev, slovenska družina na Sveti večer, prihod našega lepega Miklavža s trumo parkeljnov, udarni nastop številnih parkeljčkov, blesteče rajanje angeljčkov, nastopi odraslega in otroškega pevskega zbora. Program lanskega v decembru je bil drugačen. Na prošnjo poddirektorja muzeja so nastopili v skupni predstavi Slovenci, Hrvati in Srbi. Zedinili smo se, da za Slovence nastopi otroški pevski zbor z narodnimi in božičnimi pesmimi. Tokrat so nas otroci z lepim in navdušenim petjem naravnost presenetili. Ko je neka mama zvečer vprašala svojega sinka, kako to, da so tako lepo peli, se je ta odrezal: „Zato, ker smo se fantje zmenili, da moramo biti mi - Slovenci - najboljši.“ Po mnenju kritikov so bili res.

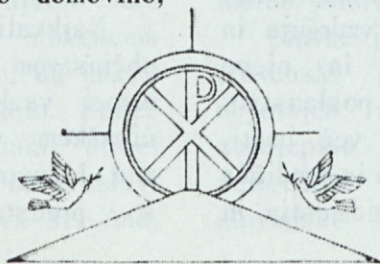
Kulturno delo se je med nami uneslo. Slovenci - novonaseljenci postajamo bolj in bolj Amerikanci. Živimo na dve plati: v spominih na staro domovino,

v stvarnosti smo v novi domovini. Naša velika skrb so pa otroci. Uhajajo nam iz rok in razumemo jih. Šolarji se iz ljubezni do staršev odtrgajo vsako soboto iz svojega okolja in pridejo v slovensko šolo. Zaradi nas se potrudijo in častno nas zastopajo.

Ne delamo si nobenih utvar, da bomo iz slovenske šole dobili kader zavednih Slovencev, ki bodo morda nekoč sposobni nadaljevati naše delo. Prav gotovo pa je, da bodo v življenju vsi vedeli, da so Slovenci. In tudi ponosni bodo na to! Ti njihovi pevski nastopi v javnosti in pred tujo publiko jim vcepljajo zavest, da so kot Slovenci enakovredni drugim narodom. Državniki in vodilni ameriški ljudje čedalje bolj poudarjajo važnost dragocene dediščine vseh narodnosti in vpliva teh na ameriško kulturo. Hvala vam, starši, matere - ki sedaj v maju praznujete svoj materinski dan - za tolik trud ohranjanja narodnega jezika! Upajmo, da se bo ta trud po letih obrestoval vam v veselje, otrokom pa v korist znanja dveh jezikov.

* * *

To je kratka zgodovina 75 letnega življenja in dela v fari sv. Štefana. Marsikaj se morda farani ali duhovniki, ki so delovali v fari, spomnijo, a v tem spisu ni omenjeno, ker so viri za zgodovino fare v nekaterih razdobjih zelo pičli. Morda bo kdo v jubilejnem letu s svojim prispevkom za Ave Marijo dopolnil, kar na teh straneh ni omenjeno.

OTROŠKI PEVSKI ZBOR Slovenske šole v Chicagu. - Otroci so iz družin: Ivana Buh, Janka Burjek, Ludvika Gombač, Lojzeta Gregorič, Karla Horvat, Cirila Kastelic, Ivana Krivograd, Ivana Kučič, dr. Ludvika Leskovar, Andreja Remec, Staneta Simrayh, Jožeta Vučko. Učiteljici sta ga. Ana Gaber in ga. Fanika Humar.

Misijon v Kandeju v nekaj potezah

Ko je pariška frančiškanska provincija izvršila svoje poslanstvo v Vietnamu, je zaprosila za misijon, ki bi ga prevzela v svojo popolno oskrbo. Ponudili so ji severni del Toga, ki je bil še nedotaknjen v misijonskem pogledu. Sprejela ga je v svojo oskrbo leta 1958. Prva skupina patrov je prispela dve leti poprej, drugi val pa že omenjeno leto.

Ozemlje, ki je malo manjše kot Slovenija, je pripadalo sokodeški škofiji, s sedežem v Sokode 150 km južno od Kandeja. Leta 1960 je ozemlje postalo apostolska prefektura, leta 1966 pa že samostojna škofija s sedežem v Dapangu, 170 km severno od Kandeja. Prvi škof je sedanji Msgr. Hanrion Barthelemy, frančiškan, ki vodi mlado škofijo od prvih dni postanka. V teh trinajstih letih je bilo ustanovljenih pet župnih - Kande, Mango, Bombouaka, Dapango in Lotogu. Vendar so zaradi porasta kristjanov v vidiku tri nove župnije.

Prvi kandeški župnik je bil p. Nikolas, ki je bil velik graditelj. Vodil je vsa zidarska dela novih postojank, stanovanje misijonarjev, šol, cerkva, bolnic. Zaradi prenapornega dela je prenapeta struna počila. Ves bolan ter živčno uničen se je vrnil v Pariz. Za njim je prevzel vodstvo župnije p. Marie-Clement, ki je leta 1965 prevzel vodstvo novoustanovljene gimnazije v Kandeju, službo župnika pa je prevzel njegov kaplan p. Matthieu.

Kmalu po svojem posvečenju leta 1966 je g. škof Hanrion prišel v Slovenijo, da zainteresira socialistične patre za njegov misijon. Misijonski poklic, ki je tlel v meni že od noviciata, je zaplamtel. Treba pa je bilo čakati še par let. Leta 1969 sem odpotoval v Togo.

G. škof mi je določil Kande kot službeno mesto. P. Matthieu me je uvedel v delo, jezik domačinov, vodstvo pisarne ter hišne "skrivnosti", nato mi pa po šestih mesecih skupnega dela prepustil župnijo s 13 pomožnimi postojankami, ki so raztresene na ozemlju raztegnjenem med 90 in 50 km prečkami. Ostal sem sam s Fr. Alainom, ki je bil na dvoletnem stazu v Kandeju. Vodil je gibanje kmečke mladine.

Po enem letu samovanja se mi je pridružil p. Francois, ki je kot dolgoletni dušni pastir pariških ciganov pri petdesetih letih zaslišal Frančiškov klic. Vstopil je v noviciat, po noviciatu pa takoj odšel v Togo. Čeprav ni mogel takoj skočiti v delo, je bil dobrodošel za družbo. Po parih mesecih aklimatizacije pa je začel z obiski po naseljih predvsem med plemenom Tamberma.

V januarju leta 1972 pa je priletela druga lastovka iz Slovenije - p. Evgen. Njegova praktična roka je že od prvega dne našla polno

stvari, ki jih bo treba urediti. Trenutno smo začeli kopati nov vodnjak, vodstvo bo prevzel p. Evgen.

Naša župnija zajema dva plemena: Lamba, ki jih je po zadnjem štetju 38.000 ter Tamberma 8.500. Vendar so na župnijskem ozemlju še manjše skupine različnih plemen - Kotokoli, N'Gamgam, Cokossi, Konkomba ter med trgovci Mossi iz Zgornje Volte, ter nomadsko pleme Peul.

Domačini so animisti, predani tradicijam in češčenju prednikov, ki so edini posredniki v vseh vprašanih življenja in smrti. Priznavajo enega Boga, vendar je njegova prava podoba zavita v oblak češčenja pradedov.

Po petnajstletnem naporu misijonarjenja lahko rečemo, da je ledina načeta ter da se že kažejo prvi prideлки. Vsako leto je povprečno 40 odraslih krščencev, ki se pripravljajo na prvi zakrament tri leta. Po nekaterih naseljih so že male krščanske skupnosti, obstojajo že dobre krščanske družine... v krstno knjigo pa sem po veliki noči zapisal 1115.krst, kar je malo več kot dva odstotka vsega prebivalstva. Ta procent pa je pri Lamba večji kot pri Tamberma, kjer še ne obstoje v prav nobenem neselju občestva krščenih ali katekumenov, so le posamezniki. Božji mlini meljejo počasi, a z gotovostjo.

V pogledu gospodarskega, kulturnega in socialnega razvoja ima misijon svoj levji delež. O tem govore dejstva, da ima naš misijon pet osnovnih šol, gimnazijo, ki je edina v okraju, dekliško šolo, kar je skoraj polovica vseh šol. Internat naše župnije pa mnogim nadarjenim fantom iz oddaljenih krajev omogača šolanje. Redovnice v Kandeju vodijo gospodinjstvo šolo ter oskrbujejo več dispanzerjev po naseljih. Organizacija JAC pa je uresničila več kot 20 izkopanih vodnjakov s povprečno globino 25 metrov, več naselij je s trasiranjem cest dobilo pot v "svet", seznanila mlade poljedelce bolj uspešnega poljedelstva - uporaba živali je še popolnoma nepoznana - pokazala kako se goje kokoši, prašici, kako se uporabijo osli ter lansirala vrtnarstvo, ki je v vsakoletni šestmesečni sušni dobi zlata vredno. Z eno besedo, prijatelj ali neprijatelj misijona mora priznati izredno dejavnost katoliške prisotnosti v vseh treh vidikih napredka, ki se je že izvršil in ki se se vedno vrši ob trdem delu misijonarjev ter širokopotezni pomoči vseh dobrotnikov, ki vedo, da je pomoč misijonarjem vsestranska pomoč tretjemu svetu. Veselo oznanilo se v misijonih ne da oznanjati samo z "branjem evangelija", ampak z vsestranskim dvigom ljudstva, ki je komaj zapustilo kameno dobo.

Način življenja je zelo primitiven. Zemlja ni rodovitna, pridelek pa, ki je skoraj edini - mil (sorgho je ena izmed vrst trave žitarice sorghum; ima široke liste, podobno kot koruza, visoko in močno steblo ima na vrhu zrno v zgoščenem šopu.) ne zadostuje. Lakota se ponovi skoraj vsako leto ob čakanju na nov pridelek. Ko sem bil

P. Hugo s prvimi odraslimi kršćenci

Prve kristjanke

Zvonik v Kandeju - v ozadnju drevo baobab

P. Hugo s svojimi prvimi prvoobhajanci

„Notranjost naše cerkve postaja že premajhna“, pravi p. Hugo.

doma, nisem mogel prav dojeti, kako morejo znanstveniki trditi, da dve tretjini ljudi je le enkrat na dan. Tukajšnja praksa me je o tem prepričala. Ljudje res ne jedo več kot enkrat na dan. S kamnom zdrobljeno zrnje kuhajo enkrat na dan in to je vse. Zajtrk imajo za iznajdbo belcev. Zato ni čudno, da je naravna selekcija huda. Umrljivost do 10 let je večja kot 60%. Podhranljivosti otrok priskoči na pomoč še bolezen. Vsako leto se ponove epidemije meningitisa, ošpic, malarija je stalno navzoča, prav tako je samo na ozemlju naše župnije 3.000 gobavcev, ki so jih pa na srečo začeli zdraviti načrtno lansko leto po zaslugi nemških prostovoljcev. Velika šiba za ljudi je tudi pomanjkanje vode, kar je tudi posledica mnogih bolezni, ki jih povzročajo paraziti popiti z nepitno vodo. V času sušne dobe ljudje iščejo vodo po deset kilometrov daleč in še v tej vodi, ki odžejaja ljudi in živali, kar mrgoli vidnih in nevidnih živalic. Človek se večkrat vpraša, kako ljudje sploh zdrže ob tako nečloveških pogojih življenja. Vendar ima na srečo življenje svoje zakone, ki se ne ravna po našem modrovanju, ampak po vitalni sili Stvarnika.

Po treh letih življenja med plemenom Lamba in Tamberma lahko rečem na splošno veselje, da je napredek v ofenzivi ter da luč zmaguje temo, dobro premaguje slabo. Tudi tukaj velja, kjer je beda in tema močna, je božja dobrota in luč še močnejša.

In načrti za bližnjo bodočnost? Najbolj potrebni pomoči so otroci, ki še niso prestali ognja naravne selekcije. Pred par tedni mi je škof izrazil željo, da mi je pripravljen pomagati pri graditvi otroške bolnice, če jaz najdem slovenske sestre, ki bi prevzele pediatrijo v svojo oskrbo. Trkal bom na najrazličnejša vrata slovenskih sester, upam, da se bodo tudi odprla. Škof Hanrion je prepričan, da bodo slovenski frančiškani, slovenske sestre ter laiki, prevzeli v popolno oskrbo kandeški misijon.

Moja osebna želja ter želja vseh vernikov pa je tudi, da bi Kande dobil novo cerkev, ki bi bila primernejša za bogoslužje, kot pa sedanja, ki je predelana nekdanja šola. Škof mi je rekel po letošnji birmi: Čas je že, da se znebimo tega vročega hodnika. Ne samo, da ni primerna za bogoslužje, ampak kliče po upokojitvi, razpokani zidovi, trhel les, zarjavela pločevina na strehi... Tako se obračam na prav vse, ki hočejo delati dobro po nas misijonarjih, ter vas prosim za vašo nesebično pomoč kandeškemu misijonu. Zagotavljam vam vsem v imenu Asiškega ubožca: Kdor mi da eno opeko, bo imel zaklad v nebesih; kdor mi da dve opeki, bo imel dva zaklada v nebesih.

PROŠNJA SV. FRANČIŠKA

Gospod, s teboj še jaz naj zrastem v križ,
da roki uklenjeni razpneti se v peroti,
na njiju vzletel tebi bom naproti.

Potem le bije, bije naj vihar,
jaz bom kot kip, ki me je vlil bronar.

In kakor sonce - kadar gre v zaton,
v nebo mu žarki, kot so vzšli, izkrvave -
spet našel truden v tvoje bom roke,
otrok, ki v jutro je ušel iz tvojih rok,
moj dobri Bog.

*Engelbert Gangl**

BOG

Iz misli stkan, iz src molitve zlit,
kot hrepenenje naše vekovit,
srce te sluti, nihče te ne vidi -
z resnice lučjo v temo našo pridi!

Kje ti živiš? - Srce te nosi v sebi,
obsodba tvoja je pekoča vest;
duh, k tlom pritiskan, išče te na nebi
in k tebi hoče v blaženstva prelest. . .

Čim više vstaja naše hrepenenje,
tem dlje odmičeš se, nevidni kralj.
In zopet v temno padamo življenje,
peruti stare duši bol in žal. . .

V letu 1973 bo stoletnica rojstva pisatelja in pesnika Engelberta Gangla. Rojen je bil 12. novembra 1973 v Metliki.

Misijonar p. Jože Kokalj, S. J., pošilja pozdrave iz sončne
Zambije. - Ob jezu na reki Zambezi, ki deli
Zambijo od Rodezije.

SLOVESNOSTI OB POSVETITVI SLOVENSKE KAPELE

MARIJE POMAGAJ

V NARODNEM SVETIŠČU BREZMADEŽNE

v Washingtonu, D. C., od 12. do 15. avgusta 1971.

Opis, ki je bil izdan za slovenske publikacije.

SPREJEM GOSTOV

Prvi udeleženci so začeli prihajati v četrtek 12. avgusta. To je bila skupina iz daljnjega Denverja v Coloradu, ki jo je pripeljal tamkajšnji slovenski župnik Rev. Leopold Mihelič. Kmalu za njimi je dopotovala velika skupina iz Jolieta v Illinois-u, pod vodstvom župnika slov. fare Sv. Jožefa, Msgr. Matije Butala. S to skupino, ki jo je organizirala Slov. ženska zveza, je prišel tudi jolietski škof Romeo Blanchette, ki je ostal v Washingtonu ves čas slovenskih svečanosti.

V petek 13. avgusta je bilo v avli velikega hotela vsako uro bolj živahno, ko so začeli prihajati posamezne družine s svojimi avtomobili - nekatere od zelo daleč. Nato so jim sledili avtobusi udeležencev iz Clevelanda. Sredi popoldneva je na washingtonskem mednarodnem letališču pristalo posebno letalo s 169 romarji iz Slovenije, ki so prišli pod vodstvom mariborskega škofa dr. Maksimilijana Držičnika in škofa Slovenskega Primorja dr. Janeza Jenka. V tej skupini je bilo tudi nekaj rojakov iz Koroške in Primorske ter 16 slovenskih duhovnikov. Slovenski romarji so se v treh avtobusih odpeljali z letališča v hotel, kjer je bilo srečanje z njimi nad vse pristrčno, saj so romarji iz Slovenije prvič stopili na ameriška tla in prvič v tako velikem številu prišli na versko slovesnost v Združene države. Za tiste, ki so imeli med njimi sorodnike, pa je bilo to srečanje še posebno doživetje. Po registraciji v hotelu so se odpeljali na večerjo v restavracijo v Kennedyjev kulturni center, ki tedaj uradno še ni bil odprt.

Med tem so pripeljali v Washington še ostali posebni avtobusi iz Clevelanda in drugod, tako da je bilo v petek zvečer v hotelu zbranih že okoli tisoč udeležencev. Mnogi so se zbrali kasneje še na družabnem večeru, ki je potekal v prijetnem domačem razpoloženju ob srečanju z znanci in prijatelji. V petek je bila tudi odprta razstava v hotelu, kjer so bile na prodaj razne umetniške slike s slovenskimi motivi, fotografije,

knjige, plošče, razglednice in razni spominki.

Program v soboto 14. avgusta je bil mnogovrsten. Zjutraj so se udeleženci s posebnimi avtobusi odpeljali na ogled največjih zanimivosti ameriške prestolice: Kapitol, Belo hišo, Kennedyjev grob, Lincolnov spomenik, Smithsonove muzeje in druge znamenitosti.

Nekateri so tudi šli v narodno svetišče, kjer je ob eni popoldne mariborski škof dr. Držičnik ob asistenci Msgr. Jezernika iz Rima in Msgr. Oreharja iz Buenos Airesa posvetil slovensko kapelo in oltar. Sledila je prva koncelebrirana slovenska sveta maša za dobrotnike kapele. Takoj nato je bila še ena sveta maša za pokojno Albino Novak, ki je s svojim govorom na konvenciji SZZ 1966 v Washingtonu, D.C. dosegla, da je SZZ sprejela sponzorstvo za zbiranje denarja za zgraditev slovenske kapele v narodnem svetišču Brezmadežne v Washingtonu.

KRŠČANSKO IZROČILO SLOVENCEV

Ob petih popoldne se je v veliki dvorani začela slavnostna akademija „Krščansko izročilo Slovencev“. Dveurni spored je začel pevski zbor Korotan iz Clevelanda pod vodstvom ing. Franca Gorenška. Zbor je odpel najprej ameriško državno himno, nato pa slovensko narodno himno „Naprej, zastava Slave“, ki ji je sledila nova zborovska skladba „Marija Pomagaj, pozdravljena“, ki jo je za to priliko uglasbil zborov dirigent ing. Gorenšek na besedilo Marjana Jakopiča. V naslednjih točkah akademije, ki jih je s slovenskimi ali angleškimi napovedmi uvajal Miro Pregelj, so bile izražene glavne ideje slovenske kapele: začetek in širjenje krščanstva med Slovenci ter slovenski doprinos krščanstvu v Ameriki. Tisočdvestoletnica pokristjanjenja Slovencev je bila simbolično lepo prikazana v odrskem prizoru Prešernovega Krsta pri Savici v izvedbi članov Slovenskega gledališča iz Toronta v Kanadi, pod vodstvom Vilka Čekuta. G. Čekuta je zgodovinski dogodek spretno posodobil s tem, da

je duhovnik in pesnik, ki ga je sam igral - pripovedoval zgodovinska dogajanja današnji generaciji - skupini otrok v narodnih nošah. Odrski prizor so učinkovito dopolnjevale projekcije na platno in izbrana glasbena spremljava. S tem nastopom je g. Čekuta tudi pokazal, kaj zmore današnja, v Ameriki rojena generacija: vlogo Bogomila je namreč izvrstno podala njegova hčerka Nežka; in v vlogi Črtomirja je z enakim uspehom nastopil njegov mlajši sin Blago. Torontski igralci so s tem nastopom ponovno potrdili visoko raven njihovega gledališkega udejstvovanja. Zbor Slovenska ženska zveze „Dawn Choral Group“ iz Clevelanda se je pod vodstvom ing. Gorenška lepo predstavil s tremi izbranimi pesmimi. Clevelandski otroci v narodnih nošah so na mah osvojili srca navzočih s prizorom „Škof Slomšek“. Prizor je pripravil Rev. Dr. Jerko Gržinčič v Clevelandu. Otroci so povabili na oder tudi Slomškovega naslednika, mariborskega škofa dr. Držičnika, ki je njim in navzočim povedal nekaj globokih besed o Slomšku in njegovem poslanstvu med slovenskim narodom. Pomen dela škofa Friderika Barage je bil prikazan v kratkem življenjepisu, ki ga je v angleščini bral Mr. Young, višji uradnik oddelka za indijanske zadeve pri am. notranjem ministrstvu. Odlomek iz Baragovih spisov v jeziku indijanskega plemena Chipewa je prebral baragoslovec Rev. Bertrand Kotnik OFM iz New Yorka, ki je najbrž edini Slovenec, ki obvlada ta jezik. Prisotnost Baragovega naslednika na akademiji, marketskega škofa Charlesa Salatke je dala temu prizoru še poseben poudarek. Kratek barvni zvočni film Brezje na Gorenjskem pa je udeležence posvetitve v Washingtonu popeljal na glavno slovensko božjo pot - na Brezje. Film so prinesli seboj romarji iz Slovenije. - Drugi del akademije je izpolnil 60 članski pevski zbor Korotan iz Clevelanda pod vodstvom ing. Franca Gorenška. Zapel je sedem pesmi v izvedbi moškega, ženskega in mešanega zbora. Posamezne pesmi je z litararno besedo povezoval Stane Šušteršič. Pred

pesmijo Znamenje sta nastopila gledališka umetnika Izabela in Vladislav Kralj iz Milwaukee, ki sta recitirala Cankarjevo Večerno molitev. Podala sta jo tako doživeto in s tako umetniško silo, da so bile marsikatero oči v dvorani rosne. Tudi zbor Korotan je s svojim koncertom dosegel izreden uspeh, enega največjih v svojem 20. letnem obstoju, in ponovno potrdil sloves najboljšega slovenskega zbora v Ameriki. Občinstvo je vse pesmi nagradilo z močnim avplavzom. Navdušenje se je še stopnjevalo, ko sta bila poklicana na oder mariborski škof dr. Držičnik in koprski škof dr. Jenko in prejela slovenska šopka. Vse pa je prijetno presenetila udeleženka iz Slovenije, ki je stopila na oder in s spontanimi, a pomembnimi besedami izrazila priznanje.

Akademiji „Krščansko izročilo Slovencev“ je prisostvovalo okoli tisoč oseb, med katerimi je bil tudi bivši senator Frank Lausche, ki je po prireditvi segal nastopajočim v roke z besedami: „Hvala vam. Vse kar sem zdaj tukaj gledal in poslušal - je bila ena sama mogočna slovenska molitev.“

SLAVNOSTNI BANKET

Nepozaben je bil pogled v veliko banketno dvorano hotela Sheraton, kjer je za 130 mizami sedelo okoli 1.300 gostov iz vseh delov ZDA, iz Kanade, iz Južne Amerike in velika skupina iz Slovenije, ob glavni mizi pa vrsta častnih gostov: mariborski škof dr. Maksimilijan Držičnik; škof Slovenskega Primorja dr. Janez Jenko; škof iz Jolietta Romeo Blanchette; marketski škof Charles Salatka; pomožni škof iz Chicaga Thomas Grady; direktor Narodnega svetišča Msgr. William McDonough; Msgr. Maksimilijan Jezemik, prorektor Slovenika v Rimu; Msgr. Anton Orchar, direktor dušnega pastirstva med Slovenci v Argentini; Msgr. Matija

Butala, župnik slov. fare v Jolietu; Msgr. Alojzij Baznik, župnik v Thompson, Ohio in član odbora za posvetitev kapele; dekan Karel Srienc iz Šmihela pri Pliberku kot zastopnik celovške Mohorjeve družbe; ljubljanski kanonik dr. Ivan Merlak, urednik Družine; dr. Roman Tominec OFM kot zastopnik božjepotne cerkve na Brezjah; Rev. Leonard Bogolin OFM iz Detroita kot zastopnik ameriških Brezij v Lemontu; bivši ameriški senator Frank J. Lausche; dr. Ciril Žebot, profesor na Georgetown univerzi in začetnik akcije za Slovensko kapelo, s soprogo; Joseph Nemanich, predsednik Ameriško slovenske podporne jednote in predsednik Glavnega odbora za Slov. kapelo, z soprogo; Mrs. Marie Prislant, ustanoviteljica in častna predsednica Slovenska ženske zveze; Mrs. Antonija Turek, predsednica SŽŽ in blagajničarka Gl. odbora za Slov. kapelo; John Sušnik, predsednik Ameriške bratske zveze in podpredsednik Gl. odbora za Slov. kapelo, s soprogo; Mr. Frank Turek, tajnik Gl. odbora za Slov. kapelo; Mrs. Corinne Leskovar, urednica Zarje, glasila SŽŽ. Banket je vodil g. Nemanich, ki je pozdravil vse navzoče, posebno pa tako veliko skupino udeležencev iz Slovenije, kar je pravi zgodovinski dogodek. Pozdravne besede je spregovorilo vseh pet navzočih škofov, direktor Narodnega svetišča Msgr. McDonough pa se je spominjal svojega obiska na Brezjah na Gorenjskem, ko je bil v prvih povojnih letih tajnik papeškega nuncija v Beogradu. Z velikim spoštovanjem se spominja - je dejal - heroičnega škofa Vovka v Ljubljani ter pogum, s katerim so slovenski katoličani vztrajno prenašali tedanje razmere v domovini. „Vaša udeležba zdaj tukaj pri posvetitvi Slovenske kapele Brezijanski Mariji

v Washingtonu - je naglasil - je znak Vaše zmage.“ Msgr. Jezemik je v svojem nagovoru pozval vse navzoče, naj čez dve leti pridejo na posvetitev Slovenika v Rim. Nato je bilo prebrano pozdravno pismo vestfalskega župnika, prelata Tensundra, dušnega pastirja med Vestfalskimi Slovenci:

„Slovenci, v Washingtonu zbrani 15. avgusta 1971 ob zgodovinski posvetitvi Slovenska kapele preblazeni Devici Mariji v čast, naši skupni Materi, kot zastopniki vsega slovenskega naroda, bodite prisrčno pozdravljeni v imenu Vestfalskih Slovencev.

Z Vami smo združeni v duhu in po srcu v zvestobi do slovenskega naroda in ponosno in navdušeno Vam kličemo: 'Bratje, mi stojimo trdno, kakor zidi grada' in obenem 'Čujte gore in bregovi, da sinovi Slave smo.'

Tensundern. l.r. dušni pastir za Vestfalske Slovence, konzistorijalni svetnik ljubljanske nadškofije in mariborske škofije.“

Besedo je nato povzel senator Frank Lausche, ki se je v svoji domači govorici spominjal delovanja v nekdanjih kulturnih društvih v Clevelandu ter z velikim spoštovanjem našteval primere slovenske delavnosti in pridnosti. Svoje misli je povzel še v angleškem jeziku ter se odločno zavzel, da mora ameriška vlada odpreti svoj konzulat v Ljubljani, kar so vsi navzoči pozdravili z velikim odobravanjem. Ves čas banketa je vladalo slovesno razpoloženje in po mnenju mnogih je bil to eden največjih in najlepših slovenskih banketov v Ameriki s tolikimi častnimi gosti.

Po banketu je bil v sosednji dvorani družabni večer, kjer je s svojim solom navdušil tenorist Franc Gorenšek, a zbor Korotan je ob spremljavi clevelandskega ansambla Veseli Slovenci

množico razgibal v prijetno domače razpoloženje.

VELIČASTNA SLOVESNOST V SVETIŠČU

Na praznik Marijinega Vnebovzetja, 15. avgusta so se že v zgodnjih dopoldanskih urah slovenski rojaki in gostje zbirali pri Narodnem svetišču Brezmadežnega spočetja. Posebni avtobusi so iz hotela neprestano vozili udeležence k Svetišču. Ker je bil začetek slovesne blagoslovitve kapele ob eni uri popoldne, so mnogi izrabili dopoldanski čas za ogled razstave slovenske knjige in tiska, ki jo je na Katoliški univerzi pripravil Erik Kovačič s posebnim poudarkom na delih o škofu Slomšku in Baragi.

Na nedeljsko cerkveno svečanost so se dopoldne pripeljali še nadaljnji udeleženci iz bližnjih krajev Pennsylvanije ter iz Bridgeporta in iz New Yorka. V nedeljo zjutraj so z letali pripotovali še mnogi slovenski duhovniki, tako da jih je bilo pri blagoslovitvenih svečanostih zbranih okoli 50, celo Rev. Ludvik Tomazin iz Čila. Ob začetku slovesne blagoslovitve kapele v spodnji cerkvi, je bil velik prostor pred kapelo nabito poln. Med ljudskim petjem je mariborski škof dr. Maksimilijan Držečnik ob asistenci pet škofov posvetil podobo Marije Pomagaj in kapelo, nakar se je začela pomikati procesija iz spodnje v zgornjo, glavno cerkev. Za slovensko, ameriško in papeško zastavo je stopalo najprej okoli sto narodnih noš. Najmočnejše so bile zastopane gorenjske noše, toda precej je bilo tudi belokranjskih ter nekaj notranjskih, primorskih in koroških. Nato je sledilo v procesiji okoli 50 slovenskih duhovnikov ter pet škofov, katerim se je pred oltarjem pridružil še washingtonski pomožni škof John

Spence. Ko se je pomikala procesija duhovščine in škofov je med mogočnim igranjem orgel clevelandski zbor Korotan zapel za to priliko prirejeno Gržinčičevo skladbo Pozdrav slovenskim škofom. Ceremonier cerkvenih svečanosti je bil msgr. Alojzij Baznik s sodelovanjem Rev. dr. Franca Blatnika. Bil je nad vse veličasten pogled na prostrani presbiterij, v katerem so imeli častna mesta škofje, duhovniki in narodne noše, ter na ogromno cerkev, ki so jo napolnili slovenski rojaki - okoli tri tisoč po številu. Na začetku svečanosti je washingtonski pomožni škof John Spence prebral pozdravno poslanico, ki jo je od papeža Pavla prejel washingtonski nadškof, kardinal Patrick O'Boyle. Nato pa je Msgr. Jezernik prebral slovenski pozdrav in blagoslov Papeža Pavla, ki ga je papež osebno podpisal, in ga je Msgr. Jezernik prinesel iz Rima. Nato sta Msgr. Butala v slovenskem in Msgr. Baznik v angleškem jeziku prebrala posvetilno listino kapele: „Ob tisočdvestoletnici pokristjanjenja, v času, ko je v teku postopek za beatifikacijo škofov Antona Martina Slomška in Friderika Barage, ob navzočnosti škofov in romarjev iz Slovenije, so ameriški Slovenci v letu Gospodovem 1971, na praznik Marije Vnebovzete, posvetili to slovensko kapelo v ameriškem narodnem svetišču, v prestolnici Amerike Bogu v zahvalo, slovenstvu v ponos, slovenskemu krščanstvu v spomenik, prednikom v čast, sodobnikom v vzpodbudo, bodočim rodovom v vzgled.“

Sledila je sveta maša, pri kateri sta s škofom Dr. Držečnikom pri oltarju somaševala škof dr. Jenko ter msgr. Orehar, okoli oltarja pa 42 slovenskih duhovnikov. Ob začetku maše je zbrane vernike pozdravil mariborski škof dr. Držečnik ter sporočil pozdrave

ljublanskega nadškofa dr. Jožefa Pogačnika, obeh pomožnih škofov ter slovenskih vernikov. Med sveto maši je pel zbor Korotan, ki je tudi s tem petjem potrdil sloves odličnega zbora. Orgelsko spremljavo je mojstrsko oskrbel in ljudsko petje vodil Rev. Dr. Jerko Gržinčič. V lepo zasnovani pridigi je mariborski škof Dr. Držečnik poudaril povezanost Slovencev stare in nove domovine v češčenju Brezjanske Marije Pomagaj, čikaški škof Grady pa je v angleški pridigi podal zelo izčrpno zgodovino krščanstva pri Slovencih. Škof Grady je bil direktor Svetišča, ko se je začela akcija za Slovensko kapelo - pred štirimi leti. Po pridigi je s kora zadonela nova himna Marija Pomagaj, pozdravljena. Po svetem obhajilu, ki ga je delilo osem duhovnikov, so sledile pete litanije, pri katerih so peli prošnje vsi duhovniki v presbiteriju, a odgovarjala je vsa cerkev. Te litanije so prav gotovo vsem udeležencem ostale v nepozabnem spominu. Cerkveno slovesnost je zaključila Zahvalna pesem ter priljubljena Marija skoz življenje. Nato so škofje, duhovniki, narodne noše in mnogi verniki odšli v procesiji pred cerkev, kjer je bilo skupinsko slikanje.

Pred Svetiščem so že čakali avtobusi, ki so začeli odvažati udeležence na vse strani - v New York, Forest City, Cleveland, Milwaukee in drugam. Skupina iz Jolieta je ostala še en dan. V ponedeljek dopoldne je imela sveto mašo v novo posvečeni Slovenski kapeli. Daroval jo je jolietski škof Romeo Blanchette. Romarji iz Slovenije so v nedeljo še prenočili v Washingtonu, odkoder so v ponedeljek 16. avgusta nadaljevali pot na ogled New Yorka. Obiskali so še Cleveland, Niagaro, in Toronto, odkoder so odpotovali v četrtek 19. avgusta in se srečno vrnil na Bmick naslednjo jutro.

ZGODOVINSKI POMEN SLOVENSKE KAPELE

Pomen Slovenska kapele v Narodnem svetišču v Washingtonu je mnogovrsten. V največji ameriški cerkvi, kjer imajo svoje kapele razne narodnosti - so se častno uvrstili tudi Slovenci. Kapela - čeprav je med najmanjšimi, je ena najlepših in že zdaj vzbuja veliko pozornost številnih obiskovalcev. Vrsto znamenitih narodnih Madon v tem Marijinem svetišču zdaj častno dopolnjuje tudi slovenska narodna Madona - Marija Pomagaj z Brezij. V ameriški prestolnici, središču svetovnih dogodkov, bodo Slovenci zdaj trajno zastopani, saj so si zgradili najpomembnejši versko-kulturni spomenik v Ameriki. Od mnogih milijonov turistov, poslovnih ljudi in vernikov, ki vsako leto pridejo v ameriško prestolnico, se bodo mnogi, ki obiščejo Svetišče, ustavili pri napisu pred vhodom v kapelo: „Our Lady of Brezje - patroness of Slovenia“ ter z obiskom kapele same vsaj delno spoznali Slovence in njihovo krščansko zgodovino. Oltar, ki po svoji kamniti masivnosti in obliki spominja na Knežji kamen, ima na pročelju vklesan slovenski narodni grb in napis SLOVENIA. Na vrhu oltarja je z velikimi črkami vklesana prošnja v slovenščini: Marija Pomagaj z Brezij, prosi za nas. Strop krasijo slovenski narodni ornamenti in nad izhodom pa je vklesan angleški prevod Cankarjevega izreka: „Ozrle se bodo nate milostne oči Matere z Brezij in potolažen boš.“ Slovenska kapela pomeni tudi krono štiriletnih prizadevanj, v katera so se z majhnimi in velikimi darovi vključili tisoči ameriških Slovencev - starih in novih naseljencev, od vzhodne do zahodne ameriške obale. Pomeni uspešen zaključek vztrajnega dela Glavnega odbora v Clevelandu

ter dolgotrajnih in obsežnih priprav, ki jih je majhna skupina washingtonskih Slovencev tako odlično izvedla. Vsem, ki so za kapelo prispevali in zanjo delali je v veliko zadoščenje in plačilo vrsta čestitk in pozdravnih poslanic, ki so jih za ta pomemben dogodek poslale visoke cerkvene in svetne osebnosti - med njimi dveh najvišjih - poslanica papeža Pavla in ameriškega predsednika Richarda Nixona. Da je ameriški predsednik pisal o Slovencih in kar je zapisal o njih ob posvetitvi Slovenska kapele - tudi to je zgodovinske-

ga pomena. Zgodovinski pomen Slovenske kapele povzema predsednik Nixon takole: „Kapela, ki jo posvečujete Mariji z Brezij, slovenski narodni Madoni, je spomenik dvanajstim stoletjem slovenskega krščanstva in trajnemu pečatu, ki ga je to ponosno izročilo vtisnilo v vaša življenja in na ameriško zgodovino.“

In ta slovenski pečat, vklesan v marmor ameriškega Narodnega svetišča v Washingtonu bo trajno pričeval o Slovencih, slovenski zgodovini, veri in kulturi - dokler bo v ameriški prestolnici stalo to mogočno Marijino svetišče!

Marijan Jakopič

KAKO SVA SI BLIZU

Večer pada na prag in v sreči sva sama.
Zlat je kot zlato vse doli po vasi,
dokler se zvon Marijin spet ne oglasi
in moli kot bi skrivnost sama hodila med nama.

Stvarnik razkril je svoje lepote obraz,
zemlja srka njegove svetosti odsev,
tako sva si blizu ta jesenski čas,
srce je ubrano kot vetri v zahvalni Mu spev.

Predsednica Katoliške Ženske Lige v Matero, Zambija.
Po poklicu učiteljica.

France Šega, *Cleveland, Ohio:*

FRANČIŠKOV SIN PATER ODILO
ČLOVEK VELIKEGA SRCA

Spoznala sva se v onih žalostnih dneh, ko so tisoči zapuščali svojo rodno grudo in se znašli kot brezdomci brez vsega na vetrinjskem polju. Nisva se še osebno poznala, ko je prišel k meni sredi vetrinjskega polja s prošnjo, da bi mu šel iskat kovček katerega je bil pustil v neki hiši nad Vetrinjem. Izgovarjal sem se, da mu ne morem ustreči, ker da še nimam prometnega dovoljenja za avto. Ali pater ni odnehal s prošnjami toliko časa, da sem mu obljubil, da mu grem iskati omenjeni kovček, katerega sem mu potem zapeljal v Domkapitelj k Msgr. Val. Podgorcu. Kjer pa je bil kovček precej težak sem ga iz radovednosti vprašal, gos. pater kaj pa imate v kovčku, da je tako težak? Rekel mi je, potrpi malo in ti bom pokazal. In res ko prideva na stanovanje, mi ga odpre in pokaže vsebino. Kovček je bil poln raznih rožnih vencev, slovenskih mašnih knjižic, pesmaric in drugega religioznega materiala. Začudil sem se, kaj bo počel z vsem tem, pa mi je prav hitro pojasnil. Veš Koroška je zelo potrebna tega, kar je v tem kovčku. Pomisli, vse, kar je bilo tu verskega in slovenskega, je nacizem uničil. Vse to bo treba na kak način nadomestiti in ljudje so vsega tega zelo potrebni. Obuditi bo treba verski in narodni duh med koroškimi rojaki. Nato sem se zamislil, kako daleč naprej je pater mislil in bil prepričan, da bo ostal na Koroškem. V tisti zmedi in negotovosti ni prav nič mislil na sebe, ampak le kako bo pomagal svojemu bližnjemu in to s posredovanjem duhovnih dobrin, pa tudi za telesne potrebe sočloveka je vedno imel odprto srce in roke, zato ga lahko imenujemo človeka z velikim srcem!

Od tega časa naprej, ko sem spoznal v patru Odilu velikega človeka sem postal njegov velik občudovalec in v čast si štejem njegov osebni prijatelj.

Ako bi hotel opisati le majhen del ogromnega dela, ki ga je g. pater izvršil samo v času najinega poznanstva bi o tem nastala lahko cela knjiga. Zato se bom skušal omejiti samo na najbolj tipične in značilne slučaje iz njegovega življenja in to v prvi vrsti iz dogodkov na Koroškem po drugi svetovni vojni.

Takoj ko je pater prišel na Koroško v Celovec, je začel misliti kako bi začel misijonariti med koroškimi Slovenci. Dobro je vedel kakšno je stanje in razpoloženje ali pater je imel železno voljo. Ko smo prišli v množicah v Vetrinje, nas Korošci niso mogli razumeti in so nas sodili napačno. Še celo duhovščina nas ni razumela in mislim, da lahko zapišem, ne da bi komu delal krivico, je bil edino msgr. Valentin Podgorc, ki je prišel med nas v Vetrinje, je tam za nas maševal in nas tolažil. Da nas je on razumel gre zasluga patru Odilu, kateremu je dal takrat zatočišče in streho. Pri vsem tem položaju je bil pater prepričan, da bo prišel do koroških ljudi in to prej ali slej, kar se je potem tudi zgodilo.

Prve tedne po prihodu na Koroško po koncu vojne je bila patra

Odila največja skrb kako pomagati preganjanemu in trpečemu ljudstvu tako na Vetrinjskem polju kot vsem trpečim raztresenim širom Koroške zemlje. Po dvakrat in tudi trikrat dnevno je šel s prošnjami za brezpravno rajo na angleško vojaško komando. Poniževal se je in prosil. Mnogokrat je uspel ali velikokrat tudi ne. Vzrok je bil na angleški komandi, katera je bila veliko bolj naklonjena komunistom kot pa tistim, ki so se komunizmu uprli.

Dobro se spominjam, ko mi je pravil, da kadar prosi za koroške Slovence, vedno uspe. Kadar pa prosi za begunce, ga mnogokrat odpravijo brez zadovoljivega odgovora ali uspeha. Čudno pač ni bilo to ravnanje Angležev saj je bil na vojaški angleški komandi neki višji oficir po imenu Johnston ali Johnson, kateri je bil med vojno pri titovih partizanih kot zvezni angleški oficir.

(Op. v pojasnilo: pater je precej dobro obvladal angleščino, katere se je naučil, ko je bil pred vojno več let tu v Združenih državah Amerike.)

Spominjam se, da je posredoval pri Angležih za več slovenskih koroških rojakov, kateri so bili od nacistov preseljeni in ko so se vrnili, so bile njihove kmetije še vedno zasedene od Nemcev. P. Odilo je bil, ki je dosegel pri Angležih, da so ljudje takoj dobili svoje domove nazaj. Isto tako je dosegel z prelatom Podgorcem vrnitev Celovške Mohorjeve družbe v roke bivšega predsednika Msgr. Val. Podgorca. Samo Bog ve, koliko poti je napravil pater Odilo na razne vojaške komande in to ne samo v Celovcu ampak prav tja na Tirolsko v Lienc in k Milštadskemu jezeru sem ga jaz sam večkrat peljal. Prosil je za vse mogoče zadeve za znance in neznance vsi so mu bili bratje Slovenci potrebni pomoči, nikoli ni gledal na posameznikov svetovni nazor, ako je bilo potrebno pomagati, on je pomagal, če je le mogel.

Kako je bilo patru Odilu pri srcu in v duši takrat ko je kot eden prvih izvedel za vračanje Slovenske narodne protikomunistične vojske, ve le Bog in pa morda tisti, ki so bili direktno prizadeti v tistih razočaranja polnih dneh, ko so naši "zavezniki" Angleži vračali cvet našega naroda v roke komunističnim rabljem, kjer je veliko večino čakalo mučeništvo in smrt. Večkrat mi je potožil, moji fantje, moji križarji, moji ubogi fantje sedaj verjetno ne več ubogi, ampak blaženi fantje, mučenci za Boga in domovino so dali svoja mlada življenja. Tako je tolažil sebe in druge.

Jaz sem takrat izgubil mnogo prijateljev in rodnega brata. Večkrat sem padal v dvome ali je res še Bog v nebesih, da dopušča tako ogromno žrtev nad narodom kateri mu je bil vedno in v veliki večini globoko vdan in veren. Vedno sem veroval v božjo pravičnost, takrat pa je bila moja vera močno omajana. Ni mi bilo razumljivo, da more Bog ki je pravičen in dobrotljiv, kaj takega dopustiti. Hvala Bogu, da sem imel takrat za prijatelja patra Odila. On je bil, ki mi

P. Odilo sprejema romarje v Lemontu

je pomagal in razbil dvome, ki so me obdajali. Še danes se mu čutim dolžnika za to. Tolmačil in razlagal mi je našo narodno tragedijo takole: Pomisli toliko tisoč mož, fantov, žena, deklet in otročičkov, kakšna armada mučencev in mnogo od teh je svetnikov in tako naših priprošnjikov pri Bogu. Naš mali Slovenski narod je tako prišel do velikega števila blaženih. Misli si, ako bi vsi ti ljudje odšli v tujino samo Bog ve, koliko bi jih lahko izgubilo vero v Boga in se tako pogubili za večno. Tako pa uživajo večno srečo in slavo tam, kamor vsi želimo - k Bogu v nebesa.

POJOČI MISIJONAR

Takoj po selitvi Vetrinjskega taborišča je g. pater začel s pripravami za misijonsko delo med koroškimi rojaki. Preko prelata Podgorca je navezal stike z koroško slovensko duhovščino in tako je začel s pesmijo in nasmejanim obrazom misijone in razne druge pobožnosti. Mislil, da ni bilo na Koroškem fare, kjer so imeli slovensko čutečega župnika, da nebi bil g. pater vsako leto vsaj enkrat gost in pridigar. Jaz se ne spomnim, da bi bil pater kedaj za konec tedna v Celovcu.

P. Odilo pridiga romarjem

Mislim, da lahko mirne duše trdim, da je bil g. pater Odilo takoj po vojni na Koroškem glavni pobudnik za cerkveno in še posebno ljudsko petje. Marsikako noč je presedel pri pisanju not. Dela in stroškov se ni nikdar ustrašil. Mnogokrat je porabil ves svoj denar in še izposojeval si je, da je pripravil material za petje in čim večjo zbranost pri službi božji. Kadar ni bil pred oltarjem, na prižnici ali v spovednici, je bil gotovo med ljudstvom v cerkvi, kjer je vspodbujal in sam dajal zgled, kako je treba prepevati v čast božjo. Imel pa je tudi glas, da je napolnil z njim vso cerkev in ljudstvo mu je potem voljno sledilo. Pogostokrat je povdarjal; ako pobožno poješ, dvakrat moliš. Od časa do časa sem imel priliko prisostvovati cerkvenim pobožnostim, katere je vodil pater in lahko trdim, da je vedno pritegnil vso cerkev v sodelovanje pa najsi bo v molitvi ali petju. Ljudje so ga vzljubili in kjer je bil pater Odilo, tam so imeli vedno polne cerkve.

Mislim, da mi ni treba poudarjati, da je bil izvrsten pridigar ali gotovo je, da je bil na vrhuncu svojih govorniških zmožnosti ravno v času ko je bil na Koroškem.

Pater Odilo je bil tudi komponist. Samo Bog ve, koliko cerkvenih

pesmi je spisal in jim dal melodijo primerno času ali kraju. Mnogokrat je izpremenil napeve, da so bolj odgovarjali za ljudsko petje. O tem bi moral pisati kdo, ki je v petju strokovnjak.

BERAČ ZA DRUGE

"Naj ne ve levica kaj dela desnica" to je bilo geslo patra Odila. Ko je misijonaril po Koroški, so mu bili gos. župniki v veliki večini kar radodarni. Ali pater je bil vedno brez denarja. Ako je imel dva šilinga je mislil, da mora komu pomagati s tremi. Pogosto je prišel k meni, da naj mu posodim denar, da bo imel za vlak ali avtobus. Je kdo v potrebi prišel k njemu in je dal vse do zadnjega ficka. Opominjal sem ga od časa do časa, da naj da kak šiling na stran za slučaj sile, pa mi je vedno odgovoril, kako ko je pa toliko naših ljudi v potrebi. Zame pa Bog tako lepo skrbi, da mi ničesar ne manjka.

Tekom svojega delovanja po Koroški je vedno imel v mislih ljudi po taboriščih in študente v Grazu. Marsikak paket je napravil sam pa tudi druge je prosil naj mu kaj darujejo in pomagajo ljudem, ki so v stiskah. Ne vem točno ali je bilo jeseni leta 46 ali 47 ko je skupaj z proštom Benetkom v Tinjah naprosil okoliške kmete, za nabirko krompirja za Špital na Dravi. Tinski rojaki so se velikodušno odzvali njegovi prošnji in so darovali večtonski tovornjah poln do vrha krompirja. Pri celovški Karitas je izprosil tovornjak, katerega smo potem naložili do vrha in odposlali v Špital. To je samo en slučaj, ki mi je znan, ker me je bil naprosil, da sem pomagal. Koliko pa je drugih, za katere sploh ne vem, ker pater se ni nikdar hvalil kaj je vse napravil za svojega bližnjega, ne bi kaj pričakoval od tega.

PATER VELIK OSEBNI ŠKOFOV PRIJATELJ

Če mu je le čas dopuščal je skoro vsaki teden obiskal našega škofa dr. Rožmana. Mnogokrat pa je bilo obratno tako, da so škof obiskali patra. Bila sta si zelo blizu in mislim, da ni bilo nikakih skrivnosti med njima. Večkrat mi je omenil, da mu je hudo ko Angleži tako grdo postopajo s škofom dr. Rožmanom. Škof so se namreč morali tedensko javljati na angleški F S S komandi kot kak kriminallec.

Pater je vedno gledal kako bi lajšal in pomagal škofu njegovo bivanje v Celovcu. Vedno je bil pripravljen napraviti vse za škofa. Kjer je bil tisti čas politično zelo neustaljen in negotov, mi je pater pogosto naročal, glej, da v slučaju sile ne pozabiš na našega škofa.

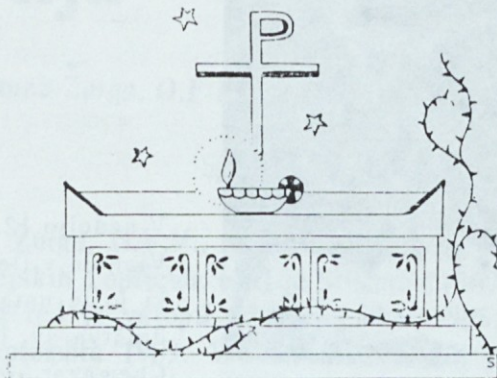
To so le skromni drobci patrovega dela v kratki dobi štirih let, ko je bival kot begunec na Koroškem po drugi svetovni vojni. Mislim pa, da je kdo drugi bolj kvalificiran, da bi obdelal bolj do podrobnosti njegovo življenjsko delo na vseh treh kontinentih sveta.

Gospodu patru Odilu naj bodo te skromne vrstice v hvaležen spomin za vse ogromno delo, ki ga je opravil v čast Bogu in za dobrobit svojega naroda, katerega je tako zelo ljubil.

Bog mu bodi za vse obilen plačnik in naj počiva v miru v ljubljeni mu domači grudi.

Na spominski dan v Clevelandu, 29, maja 1972.

France Šega

Karel Mauser

POZNA JESEN:

Zdaj so večeri spet tako vsakdanji,
čez prazna polja veter se podi
in travniki brez murnov so mrtvi,
zapaženi so že za zimo panji.

Še do obzorja več ne gredo želje,
trepečejo kot obstreljeni ptič,
ki mrtev pade že za prvi grič,
v oblakih sivih spet se žalost pelje.

45LETNICA FARE SV. JANEZA VIANEJA IN DRUŠTVA SV. IMENA V DETROITU

V nedeljo 12. marca 1972 so pri Sv. Janezu Vianezu v Detroitu obhajali 45letnico fare, ki jo je ustanovil p. Bernard Ambrožič, in društva sv. Imena. Somaševali so: p. Blaž Chemazar, *v sredi, na njegovi desni sta* p. Leonard Bogolin in p. Tomaž Hoge; *na njegovi levici pa* p. Lawrence Grom, p. Andrew Svete in p. Tadej Trpin; pridigal je p. Tomaž Hoge.

Po maši je bil banket v cerkveni dvorani. Zastopniki raznih društev so goste nagovorili z nekaj besedami, Mrs. Josephine Prazen pa je izročila župniku p. Leonardu kelih v spomin njenega pokojnega moža.

Mozaiik mojega življenja

P. Janez Žurga, O.F.M.

Spomini

Profesor Janez Žurga, O.F.M., je bil rojen 22. septembra 1885 v Dol. Gradišču pri Dolenjskih Toplicah; umrl je 5. marca 1969 v Kamniku.

V frančiškanski red je vstopil 23. septembra 1905, slovesne obljube je naredil 24. septembra 1909. V duhovnika je bil posvečen 14. julija 1910. Bil je učitelj na ljudski šoli v Novem mestu, vojaški kaplan med prvo svetovno vojno, nato profesor na frančiškanski gimnaziji v Kamniku. Na ljubljanski univerzi je študiral geologijo, geografijo, petrografijo, anatomijo in druge pomožne vede. Po pridobljeni univerzitetni diplomi je bil nastavljen za asistenta svojemu univerzitetnemu profesorju dr. Hinterlechnerju, ki bi ga moral po smrti naslediti, a je raje ostal asistent vse do leta 1945. Nato je šel v dušno pastirstvo. Upravljal je hribovsko župnija Gora nad Sodražico; 1956 je prišel v Kamnik, odkoder je šest let upravljal župnijo Nevlje.

P. Janez Žurga O.F.M., je bil znastvenik v svoji stroki. Priredil je znamenito Fresmanovo knjigo „Iz življenja kamnov“. Zbral je vse, kar je bilo napisano o župniku Jerneju Humarju. Zadnja leta svojega življenja je svoje radosti in bridkosti vrezaval v les; največkrat je pod njegovimi rokami zablestela podoba Križanega. O svojem bogatem 83 let dolgem življenju je napisal spomine, ki so bili prvič objavljene v „Srečanjih“-mesečniku slovenske Frančiškove družine (Ljubljana). Tu jih objavljamo v nespremenjeni obliki po „Srečanjih“.

Polagali so me še v zibelko. Nekoč se odpravljajo vsi na delo. Polože me v zibelko, ki je bila zelo visoko in trdo postлана. Povežejo me tesno, da se ne bi ta čas razkril. Vrvica me je čez prsa tako tiščala, da sem komaj sapo lovil, povedati pa nisem mogel. Vsi odidejo in zaklenejo hišo. Ostal sem sam, težko dihal, jokal, pa nikogar blizu. Minile so dolge ure, predno se vrne mati kuhat kosilo.

Vsega objokanega me vzame v naročje in vse gorje je bilo pozabljeno.

Oče je še živel. Pride z dela, me prime za obe roki, sede na klop k peči, da mu stopim na oba čevlja, ter me tako držeč ziblje z nogami, da sem vriskal od veselja.

Še nisem bil tri leta star, ko je bil rojen mlajši bratec. Nas so poslali k sosedovim, "ker je mama bolna". Ko se čez dalj časa vrnemo, je vokal poleg mame majhen bratec, ki ga je soseda "iz vode potegnila".

Štiri leta sem bil star, ko nam je umrl oče. Ležal je na parah med svečami in ljudje so prihajali kropit. Mali bratec, ki ga je bila mati že "odstavila", je tekal ob odru in klical ata, naj mamoproši, kakor je prej večkrat storil, da ga je še vzela k prsim... Atek pa je mirno ležal, dokler ga niso štirje možje odnesli.

Eksekutor (rubežnik)... Kmalu po pogrebu stopi v hišo tuj mož ter zahteva od mame denar za dolg. (Ta dolg je zapustil stari oče, ko je v lastni režiji zidal cerkev v Črmošnjicah. Op. ured.) Mati prosi in joka, on pa našteva pohištvo in stensko uro, da vse zarubi. Odnegli niso ničesar. Kako je mati to uredila, ne vem.

SKUŠNJAVE

Bil sem star morda kakih pet let, ko je dobila sestra malo darilce, ki ga je bila silno vesela. Bil je živo barvan srček iz sadre, ki me je pa otroka kar očaral. Bil mi je vedno na misli. Sestra ga skrbno spravi v materino skrinjo. Ni mi dalo miru. Ko ni bilo nikogar v hiši, odprem skrivaj skrinjo, vzamem čudovito stvarco v roke, zaprem skrinjo ter se splazim iz hiše. Pritisnem jo na jezik, če je tudi tako okusna, kakor je lepa, pa je bilo, kakor bi kamen obliznil. Premišljam, kam bi skril ta zaklad, da ne bi drugi vedeli. Ob robu pota je bila velika skala, ki je bila spodaj na eni strani globoko izvotljena. Sem vtaknem to dragocenost, da bom sam vedel zanjo. Obrnem se počasi proti hiši, pa me je vest tako pekla, da nisem zdržal. Vrnem se k skali, vzamem zapeljivo stvar in jo nesem nazaj v skrinjo. Oddahnil sem se. Sramoval sem se samega sebe.

Pri sosedu sem se igral z drugimi otroki. Na tleh je ležala stara zarjavela obesna ključavnica (žabica). Imenujejo jo tudi tašaka. Poberem jo mimogrede in jo prinesem domov. "Kje si to dobil?", me vpraša mati. Povem ji, da pri sosedu. "Tako j nesi nazaj!" "Saj ni zanič!", ji pravim. Prime me za roko ter me pelje k sosedu. Sram me je bilo. "Saj ni nič vredno!", me zagovarja soseda. Mati pa pravi, da ne pusti, da bi otrok kako stvar od drugod prinesel ter me pelje zopet domov.

Vzgajala nas je tako, da nismo vzeli brez njenega dovoljenja sami niti kruha. Denar je lahko ležal prosto na mizi, ne da bi se ga kdo dotaknil. Le sadje na drevju nam je bilo vedno na voljo.

PRVO KAJENJE

Kakih sedem ali osem let star sem pasel živino ob cesti na Toplice. Poleti je tod živahen promet. V imenitnih kočijah so se vozili gostje v kopališče. Pri tem smo imeli pastirji dovolj prilike, da smo se nekoliko peljali skrivaj obešeni zadaj za kočijo, dokler nas ni opazil voznik in nas pregal z bičem.

Nekoč se pripelje elegantna kočija, podobna velikemu, črnemu čolnu. V njej sedi sam trebušast gospod in prižiga dolgo viržinko. Hitro se obesim skrivaj in ga opazujem. Viržinka je slabo vlekla. Nekaj časa poskuša, nato pa nekaj zagodrnja in vrže viržinko nazaj na cesto. Hitro se spustim in poberem viržinko. Kakšna sreča! Cela nova viržinka in že prižgana... Obrišem jo brž ob obleko in poskušam kaditi.

Na paši smo pastirji večkrat poskušali kaditi. Nabrali smo suhe brinjeve skorje, ali tudi srebot, pa ni šlo, je preveč peklo v jezik... Tu je pa prava viržinka. Poskušam kaditi, pa je šlo težko, ker je slabo vlekla. Naenkrat se mi začno delati sline v ustih, postane mi vroče, svet se vrti okrog mene in slabo mi postane. Zgrudim se za grmom in zmanjkalo me je. Ko se prebudim, je bil že mrak. Pogledam naokrog - živine nikjer... Kaj bo doma? Še ves bolan tečem domov. Na pragu že stoji mati s šibo v roki. "Kje si bil, da je žival sama prišla domov?" Povoha me. "A, kadil si!" Nato me namaže z brezovim oljem, da sem bil ozdravljen do štiridesetega leta. Škoda, da ni zaleglo za vse življenje.

Šele, ko sem se pripravljaj na univerzi za izpite in naporno študiral, sem poskušal s pravim kajenjem v upanju, da mi bo pregnalo utrujenost. Tako mi je prišlo v navado, dokler nisem bil v 75. letu prisiljen kajenje opustiti.

PRI BIRMI

Birma v Toplicah... Bil sem v prvem razredu in pripravljen na vsa vprašanja po katekizmu. Postavili so nas v dve vrsti in škof Misija začne spraševati. Prej smo se ga bali, pa smo zgubili ves strah, ker je bil čudovito prijazen. Ko pridem na vrsto, me vpraša kar po domače: "No, fantek, povej, ali so zakramenti potrebni, ali ne?" - "Nak", je bil moj kratki odgovor. Škof se nasmehne in gre dalje. Ni vprašal z istim vprašanjem, kakor je bilo v knjigi, zato je bil tak odgovor. Zaradi tega me ni nihče ne pohvalil, ne pogrjal, torej je moralo že vse prav biti.

POŽAR IN POTRES

Bilo je na veliki petek v znamenitem letu 1895 v Toplicah. Popoldne ob treh je bil napovedan postni govor v cerkvi. Do zadnjega kotička je bilo vse nabito polno. Devetletni dečko sem čakal na

Oton Škola: Novo mesto 1836 (severovzhodni del)
 Levo od samostana cerkev sv. Antona (Florijana),
 nad frančiškansko cerkvijo Ljubljanska vrata in
 cerkev kapucinskega samostana, desno od samostana
 vojašnica, desno pod samostanom mestni stolp.

Oton Škola: Novo mesto 1836

Novo mesto - Glavni trg 1895

Novo mesto 1860

Hiša na Bregu

Novo mesto okoli l. 1800

začetek. Resno stopi kaplan na prižnico in napove, da bo govoril o peklenškem ognju. Še ni končal prvega stavka, ko zakliče nekdo pri vratih: "Ogenj!" Cerkev se naglo izprazni in kaplan gre iz prižnice. Ko pridem iz cerkve, že gori več hiš sredi Toplic. Predno so začeli gasiti, je veter zanesel ogenj na bližnje in daljnje hiše. Večina poslopij je pogorela. Ljudje iz cerkve so pomagali gasiti, pa je le malo izdalo. Gasiti je pomagala tudi moja 18-letna sestra ter se pri tem močno prehladila, da je zbolela za pljučnico.

Na veliko nedeljo so čuli pri težko bolni sestri pozno v noč. Naenkrat se zasliši nekako podzemeljsko grmenje in čez nekaj trenutkov se zamajejo stene; strešno tramovje škriplje, pohištvo ropoče in ura se ustavi. Nastale so razpoke v stenah, večje škode pa ni bilo, ker je bila hiša lesena in ometana. Strah je kmalu minil. V kratkem se je zvedelo, da je potres Ljubljano skoraj povsem porušil in da stanujejo prestrašeni ljudje v sodih in šotorih na trgu ali na vrtu. Tudi v bližini Ljubljane so mnoge vasi trpele.

V NOVO MESTO V ŠOLO

Šola me je spremljala skozi vse življenje kakor materino znamenje. Pregarjala me je od šestega do šestdesetega leta in še dalje. Večkrat sem že upal, da se je končno odkrižam, pa se je obnovila še v težji obliki. Koliko časa sem presedel na šolskih klopih, namesto da bi užival prostost v božji naravi!

Že šestletnega me je gnal moj starejši brat v prvi razred v Toplice. Nadaljeval sem po raznih krajih in končal s sivimi lasmi na univerzi. Iz prvega razreda se spominjam dobre učiteljice G. Ekel. Nekoč pridem v šolo v hlačkah, ki so med potom pri igri dobile hudo rano, da se je pri vsakem koraku bliskala gola koža. Učiteljica to opazi, me pokliče k tabli, poklekne za menoj in hlačke na meni zašije.

V slabšem spominu imam učitelja M. v drugem razredu. Od njega sem si zapomnil predvsem le palico. Kako tudi ne? Šolarji smo bili skoro brez izjeme sami pastirji. Zgodaj zjutraj smo gnali na pašo. Ko smo prignali domov, smo jedli, če je bilo že kuhano. Če ne, počakaj. Nato smo se zbrali vsi od ene vasi. Koliko je ura, ni nobeden vedel. Bila je sicer ena ura v vasi, pa še ta je večkrat stala. Šola se je pričenjala ob devetih. Poleti nas je včasih potok zvabil, da smo se mimogrede še skopali v vročini. Tako se je zgodilo, da smo včasih mnogo prepozno prišli v šolo. V takem slučaju nas je učitelj dal klečati pred tablo; z rokami smo se morali upreti v stopnico podnožja, on pa je z dolgo trstiko obdeloval naša ozadja in hrbte, da je bilo joj! Ko smo se popoldne na paši zopet kopali, smo šteli, kdo ima več klobas na koži. Toda vse to se nam je zdelo, tako naravno zvezano s šolo, kakor da sonce vzhaja in zahaja.

Nekoč zagleda mati pri preoblačenju moj klobasasti hrbet: "Kdo te je tako pretepel?" me vpraša vsa prestrašena. "Učitelj v šoli,"

pravim. "Tega ne bom trpela, v mesto boš šel v šolo." Udati sem se moral. Jeseni me sprejme v drugi razred p. Otokar Aleš s slabim spričevalom. To pa ni bila več topliška šola. Kmalu sem postal prvi v razredu in ljubljenelec učiteljev - odličnjak.

V gimnaziji pa ni šlo vse tako gladko. Komaj sem čakal počitnic, da se vsaj za nekaj časa znebim šolskih klopi.

BERAČICA NAPOVEDUJE

V računstvu nisem bil nikdar kaj prida in še danes nisem. Bilo je menda v drugi gimnaziji, ko so mi konec leta naložili popravni izpit iz matematike. Tako so mi bile počitnice močno pokvarjene.

Hodil sem enkrat na teden v sosedno vas k starejšemu dijaku, da sva skupaj reševala naloge. Ko pridem nekoč od pouka domov, mi pove mati, da je bila ta čas tu neznana beračica. Ko ji je mati postregla, ji je hotela iz hvaležnosti napovedati prihodnost. "Prihodnost pozna samo Bog", pravi mati. "Bom pa preteklost povedala", pravi beračica. "To poznam pa že sama", pravi mati. "Dva sina imate", pravi beračica, "ali naj o katerem teh kaj povem?" Tu je mater radovednost premagala, ker je zame prav skrbela. "No, pa povejte za mlajšega", se mati uda.

Beračica je pripovedovala, da imam sedaj skrbi, da pa se bo vse dobro izteklo. V prihodnosti me je videla v vojaški obleki med dvema svečama. Govorila je še nekaj o dveh ženskah, kar pa mi mati ni hotela povedati.

Njeno napoved si je mati tako razlagala, da bom kot vojak umrl; jaz pa sem se ji na tihem smejal, ker verjame beračici. Vedel sem zagotovo, da vojak ne bom nikoli. Iztaknil sem bil nekje napako, ki vsakega obvaruje pred vojaško službo. Za to napako ni vedel nihče, ker sem jo iz nepravega sramu skrival.

Minila so leta. Vstopil sem v samostan, bil pri naboru potrjen, ker sem napako skrival, dokončal študij, pel novo mašo in bil nastavljen na frančiškanski šoli v Novem mestu. Vsako leto je prišlo vprašanje ali se hočem priglasiti kot duhovnik v vojaško službo. Vedno sem odklanjal. Neko leto tik pred vojno so smatrali moj odklonilni odgovor zaradi neke stilistične pomote za pozitiven in me proti moji volji uvrstili med rezervo. Tudi če je tako, si mislim, vojske ne bo. Leta štirinajst sem dal o počitnicah hibo popraviti, ker me je ovirala pri delu, nekaj tednov nato je bila razglašena mobilizacija in bil sem poklican v Zagreb. Tako se je napoved neznane beračice proti vsemu pričakovanju uresničila. Štiri leta in štiri mesece sem bil vojaški duhovnik in pogostokrat med dvema svečama pri maši.

Ali je bil slučaj ali je bilo videnje? Kakor sem sprevidel, mi je bilo v življenju že vse vnaprej določeno.

Novo mesto
Ljubljanska vrata

Novo mesto: stopnišče
pri kapiteljski cerkvi

Novo mesto: Stara Kastelčeva ulica ob Ljubljanski
cesti - Kapiteljska cerkev

Novo mesto: Študentovska ulica; hiša, pred katero sedi študent, je bila med obema svetovnima vojnama last Marije Turkove, „študentovske mame“, sestre kitajskega misijonarja p. Baptista Turka, O.F.M. Pri njej so stanovali številni poznejši duhovniki.

Novo mesto: (Slike, pri katerih ni letnice, so iz konca prejšnjega in začetka sedanjega stoletja. Ta slika je vzeta iz kapitelskega zvonika in predstavlja nekdanji trg sv. Florijana; 1. Pri pečnici. 2. Pri sv. Antonu (Florijan). Na desni franč. cerkev.

ROMANJE NA TRSAT

Bilo je o počitnicah po peti gimnaziji. Mati mi pove, da pripravljajo romanje na Trsat. Vožnja stane samo pet kron. Če hočeš, greš lahko tudi ti z njimi. Za popotnico bom že poskrbela. Z veseljem sprejeto, bom vsaj enkrat videl morje. Določeni dan naj se pridružim nekaj ljudem iz naše župnije. - Dobimo se na postaji. Bilo nas je ravno za en kupé. Vsi so bili iz Vršnih sel, med njimi tudi mlada Francka, ki sem jo tedaj prvič videl. Med vožnjo so romarji malo molili, malo peli, ogledovali okolico in ves čas pokušali iz popotne zaloge. V petju se je posebno odlikovala Francka.

Pozno popoldne pridemo v Trsat. V cerkvi je imel nato p. Jožef Bizovičar ganljiv govor in litanije. Ko pridemo iz cerkve, se je že mračilo. Ljudje so izbirali po stojnicah spominčke ali stali okrog malih ognjev, ki so jih kurili bolj za svetlobo kakor za toploto. Ko tako ogledujem tuje obraze, opazim Francko, kakor, da nekoga išče. Vprašam jo, kje so njeni ljudje? Pravi, da so v cerkvi. Kaj, ko bi šla gledat razsvetljeno Reko in luči na morju? Oba istih misli.

S ceste je bil čudovit pogled na razsvetljeno mesto in na luči ob obali, ki so se zgubljale v daljavi. Skupaj občudujeva bajni prizor in utrujena iščeva, kje je kaj trave, da bi sedla. V temi vidiva, da je nad cesto sama skala, mogoče bo trava pod cesto? Že hočeva stopiti s ceste, pa planeva prestrašena nazaj. Skoro navpično pod cesto žari mesto v tisoč lučih. Le en korak s ceste, bi bil korak v smrt. Takoj se obrneva nazaj, Francka v cerkev, jaz sem pa ležeč na obzidju noč predremal.

Naslednji dan se še poslovimo od trsaške Marije, nato na vlak. Utrujeni in neprespani romarji so med vožnjo bolj molčali, le Francka je pela eno za drugo, največ pa: Prišla bo kukavca. - Ob slovesu mi je roko krepko stisnila. Od tedaj je nisem videl več ko dvakrat, govoril pa ne več. Doma je bila kregana, kaj se zame tako zanima. Tudi meni je prišla večkrat na misel.

Leta pozneje sem vstopil v samostan, dve leti nato tudi ona k usmiljenkam. Minilo je dvajset let in marsikaj sem doživel, trsaška romarica mi pa ni prišla več na misel.

Nekoč se vračam truden iz univerze, ko stopi na cesti k meni starejša žena in mi pove, da leži v bolnici na smrt bolna sestra N., prej Francka Z. ter prosi, da jo obiščem. Ker tedaj nisem mogel, obljubim. Preobložen z delom sem za par dni odložil, pa zvem, da je ta čas umrla. Pred smrtjo jo še želela govoriti z menoj. Kdo ve, kaj mi je hotela povedati?

Obiskal sem njen grob na pokopališču. Komaj sem našel med gozdom preprostih križev njeno ime - žrtve ljubezni do bližnjega. Počivaj mirno trsaška romarica Francka!

BELA VRANA

Večkrat sem slišal pregovor: redek kakor bela vrana. Prepričan sem bil, da živi bela vrana samo v pregovoru. Ko sem pa leta 1903 prišel iz Novega mesta domov na počitnice, me opozori brat na belega ptiča, ki leta z vranami. Bila je bela vrana. Imela ni niti enega črnega peresa na sebi, letala je z drugimi vranami in krakala kakor druge, vendar se je ločila od drugih tudi po tem, da je druge, črne vrane, niso marale. Ni smela sedeti med njimi, takoj so jo napadle, da je perje letelo od nje. Če so se vsedle na drevo, je sedla iz previdnosti par metrov proč od drugih, pa se je še katera vanjo zapodila. Branila se je in kričala, miru pa ji tovarišice niso dale. Družba vran je ni trpela med seboj.

Lovci so zalezovali belo vrano, da bi se postavili z njo. Muzej jo je želel v svojo zbirko; zalezovali so jo kune, lisice in razne ujede. Vprašanje je, koliko časa bo vzdržala v tako sovražnih okoliščinah.

Tudi naslednje leto sem še opazoval belo vrano, kako se žilavo brani. Hotela je biti vrana, kakor so druge vrane, pa ji niso pustile, ker ni nosila črne obleke kakor druge.

Tretje leto povprašujem o počitnicah po beli vrani, pa je ni bilo več. Kar žal mi je bilo zanjo. Dve leti je vzbujala splošno pozornost, hrabro prenašala preganjanje tovarišic in se ubranila stoterim nevarnostim.

ZAKAJ V SAMOSTAN

Bil sem na počitnicah po peti gimnaziji. Pri delu sem moral pridno pomagati, kakor vedno. Z bratom greva na njivo deteljo grabiti. Ko greva mimo sosednje hiše, stoji tam nekaj klepetavih žensk, med njimi tudi praznoverna in hudobna soseda S. Prav tedaj zagleda ona veliko krastačo ter zavpije: To je gotovo coprnica, ki posluša, kaj govorimo. "Seveda je" pravim jaz in jo privzdignem z grabljami, da je padla slučajno ravno pred njo. Opazil sem še njen hudobni pogled in sva šla z bratom dalje na delo. Niti sanjalo se mi ni, da bo imel dogodek zame važne posledice.

Po počitnicah sem v šesti gimnaziji kmalu opazil, da me razrednik profesor Markič sovražno gleda, brez povoda krivično zmerja. Šele po novi maši sem zvedel, da me je šla tedaj hudobna soseda na gimnazijo tožit, da sem se nad njo pregrešil. Seveda ni povedala kako, da so tam, kakor je hotela, napak razumeli. Odtod sovražno vedenje profesorjevo do mene. To mi je šolo tako zagrenilo, da sem sklenil obesiti jo na kol in stopiti v samostan.

Ob koncu leta stopim k patru Otokarju Alešu, mojemu bivšemu učitelju in mu razodenem svoj sklep. Bil me je zelo vesel in je takoj pisal patru provincialu Konstantinu Luznarju. Kmalu je prišlo obvestilo, da me sprejmejo z imenom frater Janez.

Nastala je pa ovira. Moja mati se je bila nekoč sveto zarekla, da me ne pusti v samostan. Parkrat sem ji že omenil svojo željo, pa se ni vdala. Nekoč je bila prav dobre volje in jo zopet nagovorim. "Ne bom podpisala dovoljenja, ker besede ne morem vzeti nazaj", pravi. Vam ne bo treba podpisati, podpišem vas sam, vi napravite samo križ pod podpis in privolila je. Volk je bil sit, koza cela.

Za odhod v samostan me spremi teta Pepca na postajo. Čez cesto leze pravkar velik modras. Teta zavpije od strahu in zbeži, jaz mu pa mirno stopim na glavo in bilo je po njem. Imel sem škornje po nasvetu sošolca, ki je dve leti prej stopil v samostan kot frater Zofron Kozlevčar. Teta se je s strahom ognila mrtvemu modrasu in še gledala nazaj, če se ne bo še za njo spustil.

Kar je hotela hudobna sosedka preprečiti, je s svojim strupenim jezikom le pospešila, da sem namreč postal duhovnik prej, kakor če tega ne bi bila storila.

PRIHOD V BREŽICE V NOVICIAT

Ko se predstavim predstojniku, gvardjanu p. Odoriku, me ta izroči magistru novincev p. Avguštinu Čampa. Ta me pelje v ločeni oddelek med druge novince. Tu so bili še trije fantje v civilu in eden v redovni obleki. Ta je bil fr. Solan Benedičič, ki je imel končati noviciat že čez par mesecev. Doma je bil nekje pri Kranju, kar je razodevala že njegova govorica. Bil je vesel fant, lepe in močne postave, prikupljivega obraza. Igral je izvrstno na okarino, slikal kulise in bil duša izobraževalnega društva. Drugi trije novinci so prišli malo pred menoj.

Fr. Solan stopi predme ter me ogleduje od nog do glave. "Ti," pravi, "jaz sem močnejši kot ti. Jaz tebe vržem. Poskusiva!" Meni je bilo silno nerodno. Takoj prvo uro naj se pretebam in preskušam moč z redovnikom v častitljivi obleki, četudi še ni duhovnik. Branim se, ne, pa ne. On pa ne odneha in me prime, da bi me vrgel na tla. Branim se zelo prizanesljivo, da ne bi ponižal častitljive obleke na njem. Ko pa vidim, da je spreten in da me res hoče spraviti na tla, se nisem dal. Prijel sem ga in končno položil na tla. "Ne velja", pravi, to se ti je samo posrečilo. Še enkrat!" No, sem ga pa še enkrat položil po tleh. Priznam pa, da ni bilo lahko. Ves zadihan vstane in pravi poparjeno: "Zdaj pa vidim, da si močnejši od mene."

Bil je zlata duša, toda samostansko življenje ni bilo zanj. Kmalu so se pokazali znaki, da nosi kal sušice v sebi. Vidno je hiral in ko je noviciat končal, je bil že močno bolan. Poslali so ga na milejši zrak v Pazin, pa je po enem letu umrl. Bil je idealen in vesel fant, kakršne imajo v nebesih radi. Še zdaj mi je žal za njim. Za trdno upam, da igra v nebesih z angelci okarino in razveseljuje družbo izvoljenih.

PREMIŠLJEVANJE V NOVICIATU

Začel sem samostanski noviciat leta 1905 v Brežicah. Dopolnil sem pravkar dvajset let. Brevir smo skupno opravili na pevskem koru. Po jutranjicah nam prebere magister premišljevanje. Ko konča, se zamislim v svoje življenje: Prav danes sem star dvajset let. Kaj bo, ko bom star trideset let? Zamislim se in se vidim v duhu v vojaški obleki. Neumnost si mislim, saj vojak ne morem biti. Mislim dalje, kaj bo pri štiridesetih letih? Vidim se zopet, da učim na nekem zavodu. Tudi to ne drži, si mislim, saj sem šoli dal slovo. Mislim dalje, kaj bo pri petdesetih letih? Vse megleno, brez slike.

Spomladi je bil nabor. Od novincev sva bila poklicana dva, fr. Lambert Ramšak in jaz. Magistru razodenem svojo skrito telesno napako. Naročil mi je, naj o tem molčim, on pa bo poskrbel, da se nama ne bo treba sleči. Pri naboru pogleda zdravnik mojo postavo, me prime za mišičasto ramo in vpraša, če bi imel kilo. Ne, je bil moj odgovor, zdravnik pa je izjavil, da sem sposoben. Naj bom potrjen ali ne, vojak ne bom nikoli, si mislim. Avstrijska postava ne kliče v vojaško službo bogoslovcev in duhovnikov, razen če se sami javijo.

Po ordinaciji so mi pošiljali vsako leto vprašanje, če se zanimam za vojaško službo. Odgovarjal sem vedno, da ne. Par let pred vojno sem na vprašanje odgovoril prav tako odklonilno, napravil sem pa neko napako, da so oni razumeli kot da je odgovor pritrdilen. Presenečen sem bil, ko je kmalu prišlo obvestilo, da sem sprejet med rezervne vojne duhovnike, obenem z naročilom, da se moram v primeru vojne v 48 urah zglasiti v Zagrebu. No, vojne ne bo, ker je v Evropi mir.

Ker me je telesna napaka ovirala pri delu, sem jo dal odpraviti. Par tednov nato dogodki v Sarajevu. Posledice - vojna. Napoved stare beračice se je uresničila in prav tako prividi pri premišljevanju v noviciatu. Vse proti logičnim sklepom človeškega razuma...

Vse to mi dokazuje, da ni v človeškem življenju nikake slučajnosti, ampak vse v načrtu tistega, ki nam je življenje dal, ga vodi in uravnava do določenega cilja - Bog.

Zato lahko mirno gledamo v bodočnost. Ta je namreč v rokah tistega, ki je naš oče, ki nas ljubi.

V GORICO

Po končanem noviciatu nas pošljejo na domačo gimnazijo na Kostanjevici pri Gorici. Samostan stoji na gričku, s katerega je lep razgled po mestu in proti morju. Lep vrt s sadnim drevjem, trto in zorečimi smokvami, nam je obetal prijetno življenje. Vitke ciprese na vrtu in vsakdanje kričanje mladine na ulicah so nas spominjale, da smo se pomaknili znatno proti jugu. Dobil sem sobo na severni strani - brez sonca, pa sonca je bilo dovolj na vrtu.

Ravnatelj gimnazije je bil sloveči slavist p. Stanislav Škrabec. Učil nas je klasične jezike in slovenščino. Poleg njega so učili še: p. Bazilij Dolinar italijanščino, p. Edvard Ravstehar matematiko, p. Bernardin Mlakar nemščino in p. Aleksander Vavpotič verouk, modroslovje in petje. Razen p. Stanislava drugi niso bili kvalificirani. Šola nam ni delala sivih las. Gimnazijcev nas je bilo 12. Poleg nas so bili v samostanu še trije bogoslovci, ki so hodili v Gorico na predavanja. V samostanu je bilo tudi uredništvo lista "Cvetje sv. Frančiška". Na njegovih platnicah je objavljajal p. Stanislav znamenite jezikovne članke.

Pozimi v sobah niso kurili. Zato smo se zbirali čez dan v zakurjeni šolski sobi. Snega sicer ni bilo, nastopil je pa za dva dni občuten mraz -10 C pod ničlo. Drugi so se večinoma zbirali okrog peči, le dva sva namenoma hodila na mrzlo burjo, da se utrjujeva. Prav tako so se drugi poleti zapirali v sobe pred vročino, ko sva midva nalašč hodila na sonce. Starost sva dosegla samo midva. P. Stanislav nam je dajal naloge iz slovenščine tako, da smo imeli par tednov čas zanje. Nekoč se sprehajava s sobratom zvečer, predno je bilo treba nalogo oddati. Vprašam ga, če ima nalogo že pripravljeno. "Saj res," pravi, "jo moram brž spisati". "Tudi jaz je še nimam", pripomnim, "pojdiva, in jo spišiva." Nisva slutila, da naju je slišal p. Stanislav z okna. Drugi dan oddamo naloge. P. Stanislav je žalostno potožil, da napravijo nekateri nalogo zadnji trenutek, ko nam namenoma da čas, da bi vse dobro premislili in izgladili. Vedela sva na koga leti pritožba.

Po privatni maturi konec leta so nas poslali v Kamnik v prvi dve leti bogoslovja.

KAMNIK

Prihod iz soparne Gorice v planinski Kamnik je pomenil veliko spremembo. Višja lega in čistejši zrak sta nam nenavadno povečala tek. Dasi smo imeli dovolj dobre hrane, bi prvi teden skoro vesčas jedli. Tu nas je bilo dvanajst bogoslovcev, med nami štirje Čehi, ki so pri nas študirali bogoslovje. Izdajali smo svoj mali časopis, ki je po našem odhodu izhiral. Dopisniki smo imeli mesečno zborovanje o stanju lista in za volitve vsakokratnega predsednika, ki je imel dolžnost, da nam je nadomestoval tiskarski stroj in prepisaval članke v edini izvod lista. Seveda je bila to velika čast.

Volitve smo prirejali navadno v sobi fr. Vladimirja, ker je imel na omari vedno lepo zbirko debelih hrušk. Kdo mu jih je pošiljal, ne vem. Volitve so pa potekale tako, da je Vladimirju vedno manjkal en glas za predsednika. On je bil s tem zelo počaščen in ni nič rekel, ko smo mu pridno pospravljali hruške z omare. Ko je hrušk zmanjkalo, so volitve vedno tako "nesrečno" izpadle, da ni dobil niti enega glasu več. Silno se je jezil nam v zabavo.

Če je bilo vreme ugodno, smo napravili vsak teden kak daljši sprehod. Razdelili smo se v dve "partiji". Debeluharji, komodnežni in slabotni so delali kratke sprehode in hodili so počasi; druga, "kozja partija" je štela le štiri člane. Bila sta dva Slovenca in dva Čeha. Delali smo daljše in hitre sprehode. Na razpolago nam je bil čas od šestih zjutraj do tričetrt na dvanajst, takrat smo morali na kor k "večernicam". V tem času smo napravili take sprehode: peš v Kamniško Bistrico, se tam kopali in sončili in se vrnili pravi čas; pot na Kamniški vrh nad Stranjami; izlet na Veliko planino in nazaj. Nazaj grede smo večinoma tekli, pa smo večernice na koru zamudili. Vrnili smo se malo pred poldne. Nekoč dobimo dovoljenje za na Krvavec. Ob sedmih smo odšli, na Krvavcu smo se sončili eno uro in nabrali polno košarico planik, šli dalje na Veliki Zvoh in se vrnili ob treh popoldne. Niso nam verjeli, da smo res vse to prehodili.

Ob prostem času smo kegljali na domačem kegljišču. Imeli smo zelo razgibano življenje, pa veselo je bilo. Tako je poteklo prvih par let bogoslovja v Kamniku.

Naslednji dve leti smo obiskovali bogoslovje v Ljubljani, dokler nas niso razgnali na vse vetrove.

UČITELJ

V Novem mestu smo imeli štirirazredno ljudsko šolo za fante. Poučevali so samo patri in slovela je daleč naokoli. Po končanem bogoslovju me določijo predstojniki za učitelja na tej šoli. Prav tega sem si najmanj želel, pa sem sprejel odločbo z neko zaskrbljeno radovednostjo. Po treh letih prakse naj bi naredil državni izpit in nato ostal na šoli. Tak je bil načrt. Poučevati sem moral vse predmete, le verouka in petja ne. Za to je bil določen p. Ambrož.

Za začetek so mi izročili drugi razred pod pretvezo, da je najlažji; mislim pa, da predvsem zato, ker je bil v tem razredu nadzornikov sin. Bali so se namreč imeti takorekoč neprestano nadzornika v šoli. Kmalu sem se vživel v delo z otroki in ga vzljubil. Radi smo se imeli. Disciplino v razredu sem vzdrževal s tem, da sem jim obljubil: če boste ves teden pridni, bom zadnjo uro v tednu pripovedoval povesti. To je pomagalo. Samo opomnil sem jih na to.

Odpravil sem zastareli način risarskega pouka, kar je dalo prav prav dobre uspehe in veliko navdušenja. Že tedaj so se pokazali nekateri risarski talenti (Mušič Marjan). Dela je bilo veliko, v razredu šestdeset učencev. Poleg tega me je skoro vsako soboto ob koncu pouka čakal že voz, da me pelje na opravilo v kako župnijo, največkrat na grad Hmeljnik. Ob počitnicah in v prostem času sem pripravljaj učila za šolo, gojil metulje in zbiral hrošče za šolsko zbirko, vezal knjige in delal na vrtu itd.

Ravnatelj šole je bil tedaj p. Gothard Podgoršek, poučeval pa ni. Drugi učitelji so bili: p. Atanazij Auser, p. Hubert Marovt, p. Akvin

Otavi, p. Beno Štravs, nekaj časa p. Blanko Kavčič in p. Engelbert Klasinc. Katehet je bil p. Ambrož Remic, pozneje pa p. Metod Valjavec.

Prišle so tretje počitnice leta 1914. Že me je skrbelo, kako bo z državnimi izpiti, ko ni bilo časa, da bi se bil nanje pripravljaj, ko izbruhne nepričakovano svetovna vojna. Rešila me je skrb za državne izpite, začeli so se pa drugi življenjski izpiti, za katere nisem bil prav nič pripravljen, kakor vsi drugi ne. Konec julija sem nastopil kot vojaški duhovnik najprej na srbski fronti, nato na ruski in končno na italijanski.

NA VOJSKO

Po sarajevskem zločinu smo vsi pričakovali usodnih dogodkov. Nastavljen sem bil kot razrednik na deški ljudski šoli v Novem mestu. V nedeljo, 26. julija sem opravljal v Grčevju na podružnici nedeljsko opravilo. Predno stopim na prižnico, mi da župan razglas o vpoklicu vojaštva, ki naj ga preberem s prižnice. Ljudje so poslušali z odprtimi usti. Med mašo so mislili samo, kaj bo, ko moških ne bo doma. Kaj če se kmalu ne vrnejo? Po maši so še enkrat pregledali na vratih nabiti razglas in odšli zamišljeno domov. V 24 urah so morali skoro vsi oditi od doma. Tudi mene je zadelo.

Naslednji dan dobim od p. Gotharda 50 kron potnine in takoj na kolodvor v Kandijo. Tu so se že poslavljalje žene od mož in sinov. Ti so jih pa tolažili, da bodo v par mesecih doma. Vozil sem se s prof. Osano. Vlak je imel na vsaki postaji večje zamude. Že od daleč je bilo videti požar v smeri Zagreba. Šele okrog desete ponoči pridemo v Zagreb. Na ulicah ni bilo ljudi, vojaštvo pa v pripravljenosti, mnoge srbske trgovine požgane in blago razmetano po ulicah. Ustrelili so baje osem Srbov zaradi upora (?). Nastanim se v samostanu. Na vojaškem poveljstvu me dodelijo šesti poljski bolnici trinajstega zbora (Hrvati). Poveljnik te bolnice je bil polkovni zdravnik dr. Linek - Čeh. Drugi zdravniki in častniki so bili iz vseh avstrijskih narodov. Enako mešano je bilo tudi moštvo. Še Judov in Ciganov ni manjkalo.

Dobil sem samo pripravo za previdevanje in pogrebe, kapelo sem dobil šele leta 1917, ko je nisem več nujno potreboval. Zato sem prvih 18 mesecev mogel maševati le tedaj, kadar smo bili v bližini kake katoliške cerkve. To je bilo pa redko. Vojaškega superiora vprašam za navodila. "Še nisem bil v vojski, prav nič ne vem", mi odgovori. Torej plavaj, kakor moreš, si mislim.

Na tisoče vojakov prihaja vsak dan v vojašnice. Preoblečejo se in odidejo na fronto. Dam si napraviti duhovsko obleko, ker je redovna za to službo nepraktična. Ker nisem imel potrebnega denarja za obleko in druge potrebščine, sem moral vzeti predujem na plačo. Ostali smo 14 dni v mestu, da se pripravimo. Odpeljemo se po

Ljubljana: Razpelo na vrhu stopnišča k
franciškanskemu samostanu

stranski progi proti Beogradu, ustavimo se pa v Indiji. Tu smo čakali, da zavzamejo Avstrijci Beograd, ki so ga hudo obstreljevali in napadali, pa bili odbiti. Šele pozneje so vdrl v Srbijo.

VOJNA BOLNICA

Ob reki Kolubari v Srbiji so v decembru 1914 divjali zagrizeni boji med avstrijsko in srbsko vojsko. Na tisoče je bilo padlih in ranjenih. Dobimo povelje, da se pripravimo za sprejem ranjencev v vasi Ratari, malo pred Obrenovcem. Ob cesti je stala mala gostilna "Crvena mehana" in par lesenih hiš, ne daleč proč. To je bilo vse, kar smo našli. Mrzlično so pripravljali prostore za stotine ranjencev, ki so jih vozili v dolgih kolonah z bojišč. Sprejemali so le težko ranjene, lahko ranjene pa pošiljali dalje v zaledje. Bili so skoro brez izjeme Hrvati, večinoma družinski očetje. Mnogim so se v blatnih in mokrih strelskih jarkih rane zastrupile in nujna je bila takojšnja pomoč, da se jim reši življenje. Od treh zdravnikov sta bila le dva pri oddelku. Polkovnik zdravnik, ki ni bil kirurg, je pripravljaj sprejem ranjencev pod streho, drugi, kirurg, je hitel, da reši one, ki so bili v nevarnosti. Ker pa ni imel zdravnika za pomoč pri operacijah, je naprosil mene, da mu pomagam, ker drugega primernege ni bilo. Po cerkvenih predpisih mi tako delo ni bilo dovoljeno, kadar je dovolj drugih, toda v tem primeru me je vezala višja zapoved ljubezni do bližnjega. Rešiti je bilo treba mnogim družinskim očetom življenje. Sprejel sem in pomagal pri operacijah, ker drugače bi bili drugi dan že mrtvi mnogi ranjenci.

Po zdravnikovih navodilih sem dajal ranjencem uspavalno sredstvo, pazil na srce, na punčico v očeh ter na jezik, da se ne bi zadušili. Medtem je on sam operiral. Vse je šlo po sreči. Marsikdo je bil rešen. Zgubil je sicer eno nogo, ohranil pa življenje.

Čez nekaj dni se vrne tretji zdravnik, neki lahkomislen mlad Madžar. Sprejel je pri operacijah delo, ki sem ga prej jaz opravljal. Že prvi bolnik, ki je bil med operacijo v njegovi oskrbi, mu je umrl, verjetno zaradi njegove površnosti. Že prej so se vojaki bali operacije in so privolili vanjo mnogi le, če bom jaz poleg. Odslej so se operacije še bolj bali.

Vojska se je pomaknila dalje v Srbijo, nam pa prineso povelje oddati ranjence v zaledje, mi pa naj se takoj napotimo v Beograd. Zunaj razsaja burja, snežni metež, mraz... Vso noč smo prebili zunaj na cesti, naslednji dan pridemo v zelo izpraznjeni Beograd.

ŠKRIPANJE Z ZOBMI

Pravijo, da škripljejo ljudje z zobmi od jeze ali od bolečine - seveda, če jih še imajo. Bilo je v deževnem decembru na srbski fronti. Potovali smo v blatu iz kraja v kraj. Vasi požgane, vse opustošeno in strehe nikjer. Že v mraku zvemo, da je našel sosednji oddelek nekje v kletih nekaj suhih prostorov. Tudi nas so povabili. Spravimo se spat na deske in zaboje.

Sosednji oddelek je imel duhovnika, mladega Hrvata, ki je imel to lastnost, da je v spanju vedno škripal z zobmi. Utrujeni smo komaj čakali na počitek. Še predno sem zadremal, se oglasi glasno škripanje z zobmi, da je šlo kar skozi mozeg. Čudil sem se, kako da si zob ne polomi. Drugi so večinoma pospali, meni pa ni bilo mogoče do jutra. Naslednji dan vprašam zdravnika, odkod ta pojav? On pravi, da se to včasih pokaže pri ljudeh, ki so nagnjeni k padavici.

V BEOGRAD

Boji so se pomaknili dalje v Srbijo. Od trajnega deževja so bila pota tako razmočena, da so bila za težka avstrijska vozila neprehodna. To je bilo usodno za napredujočo avstrijsko vojsko. Vojaki že več kot teden dni niso dobili hrane, ne municije. Svoje položaje so branili za silo z bajoneti. Lačni so se mnogi splazili ponoči na koruzno polje, si nalomili strokov in jedli surovo koruzo. Zboleli so in morali so v bolnico. Tako je fronta zelo oslabela. Srbi so to opazili in predrli avstrijsko bojno črto. Fronta se je morala umikati, da bi jih Srbi ne zajeli. Stare vojake je ta sramota tako prizadela, da so nekateri od sramu jokali. Del Srbov je celo prešel preko Save, da so ogrožali avstrijsko zaledje. Bili so pa v kratkem vsi ujeti.

Komaj teden dni smo bili v Beogradu, pa smo se morali ponoči naglo umikati, da bi ne bili zajeti. Savo smo prešli čez pontonski most in rabili čez kilometer dolgo močvirje do Zemuna celih 12 ur napornega dela, da so težke vozove izvlekli iz blata. Potovali smo ves dan v dežju in blatu, brez hrane in oddiha, vsi, moštvo in konji. Ponoči pridemo v Novi Sad trudni in mokri. Predno smo našli prenočišče, so trudni vojaki plegli kar v blato na cesti.

KRASNOBROD

(Iz vojnega dnevnika)

Pripeljali smo se s srbske fronte preko Ogrske do predgorja Karpatov. Ustavili smo se v napol porušenem mestecu Homoni, ki je bilo že od Rusov opustošeno. Bilo je v januarju leta 1915. V mestu so ostali le siromaki, ki niso mogli nikamor bežati. Revščina nepopisna. Ubogi Slovaki in Rusini so izropani do kraja. Pozdravljajo nas z "Dobro zdravlje!" Odgovor: "Dal Bog!" Imamo ukaz za odhod v

Krasnobrod v Karpatih. Med potom smo prenočili v vasi Kunovci pri neki vdovi, ki nam je pripovedovala o ruskih vojakih.

Drugi dan proti večeru pridemo v Krasnobrod. To je samostan grškokatoliških redovnikov bazilijancev, velik približno kot naš na Kostanjevici. Videti je nov. Nad cerkvenimi vrati je letnica 1899. Samostan in vsa okolica je polna vojaštva. Za prenočišče smo si komaj priborili eno sobico v nadstropju. Bila je predsoba arhimandrita (predstojnika).

Njega so pred par dnevi obesili, baje zaradi veleizdaje, redovnike pa odpeljali v Pešto in vse preoblekli v vojake. Rusi so namreč pustili v zvoniku telefon.

V pritličju je bilo v vseh sobah polno konj, ki so radovedno stezali glave na hodnik. Ko grem zvečer po hodniku, moram paziti, da ne stopim kakemu spečemu vojaku na glavo. Iz nekega kota slišim šepetanje. Poslušam: poljski vojak moli rožni venec. Prav tako je v cerkvi polno vojakov, ki z razprostrtimi rokami molijo. Uro pozneje so vsa tla v cerkvi pokrita s spečimi vojaki. Zunaj vlada strupen mraz.

Pred samostanom je mnogo konj, ki so privezani k sadnemu drevju. Skorja na drevju je od sestradanih konj večinoma olupljena. Drugi dan ogledam okolico, ki je vsa opustošena, polna poginulih konj. Nekateri so od volkov požrti. V snegu so sledovi divjačine: srne, volkovi in druge zveri, ki so pobegnile iz gozdov, kjer trajajo boji, ter se potikajo po grmovju. Vasice po hribih so popolnoma izropane. Doma so le žene z otroki in starčki. Možje in fantje so večinoma v Ameriki, le redki pri vojakih.

Rusi so še močno upirajo; ne moremo še po tej dolini čez Karpate v Galicijo. Prejeli smo povelje za drug prehod.

ČUDOVITA REŠITEV

V Karpatih, januarja 1915. Stali smo v neki vasi blizu samostana bazilijancev v Krasnobrodu. Poslan sem bil v oddaljeno mesto Košice nakupit raznih potrebščin za naš oddelek. S slugo sva se več ur vozila do postaje, od tu pa z vlakom do Košic. Po južnih obronkih Karpatov so divjali boji z Rusi, ki so zasedli že skoro vso Galicijo. Ves dan se vozim z vlakom, šele v mraku prideva v mesto.

Na vojaškem poveljstvu nama odkažejo prenočišče v nekem hotelu. Ker je bilo tu že vse zasedeno, naju pošljejo v neko privatno hišo v bližini. Tu nama odkažejo malo sobo, do vrha natrpano s pohištvom, pripravljena je bila le postelja in ležalnik. Utrujena od celodnevne vožnje se takoj spraviva počivat, jaz na posteljo, slugo na ležalnik.

Še nisem zaspal, ko stopi v sobo mlada, lepa dama. Ko zagleda slugo na ležalniku, vpraša nevoljna: "Ali bo sluga tukaj spal?" "Da, tukaj," pravim in ona slabe volje odide. Za prenočišče je bil račun drugi dan precej zabeljen.

Čez dan nakupim vse potrebno in proti večeru se odpeljeva. Na vlaku so bile vse šipe pobite, da je bila vožnja pri strupenem mrazu in prepihu skrajno neprijetna. Trajala je pa do naslednjega dne. Že v mraku pridemo do zadnje postaje, do koder je vlak še vozil. Dalje zaradi bližnje fronte ni več vozil. Od postaje sva hodila še peš do mesta, kjer gre cesta čez progo. Tu naju bi moral čakati naš voznik. Ni ga še bilo. Ker tod vlak ne vozi dalje, kakor mi je bilo rečeno, se vstopim na križišče, da bi počakal voznika. Sluga vzame večji kovček in pravi, da gre vozniku naproti, jaz pa položim ročni kovček s fotografskim aparatom k nogam in čakam. Tema je bila gosta, da sem komaj cesto razložil. Poslušam, kako hrumi boj po gozdovih v bližini. Puške so neprestano regljale. Vmes je tu in tam zalajala brzostrelka, topovi so pa molčali. Boj je pa hrumel kakor vihar v gozdu. Ko tako poslušam, me naenkrat zgrabi krč v črevih. Hitro stopim na travnik, - v tem trenutku pa že drvi oklopni vlak mimo mene; - vozil je brez luči skrivaj municijo in hrano v bližino fronte. V bojnem hrupu nisem slišal njegovega prihoda. V trenutku, ko sem stopil s proge je prenehal krč v črevih. Kovček je vlak odrinil s proge brez škode. Prepričan sem, da me je Bog na izredni način rešil smrti pod vlakom. Kmalu nato pride voznik in me zapelje k odredu.

REDKA STVAR

Pjenjaki je bila prej vas ob ruski meji, sedaj pa samo pusto pogorišče. Tu se ustavimo za par dni do nadaljnjega povelja. Ta čas porabiva z zdravnikom H., da greva na sprehod v bližnji gozd, če bo kaj dobrih gob; bilo je poleti. Gob v redkem gozdu sicer ni bilo,

zagledava pa med drevjem skrito malo leseno kočo, zgrajeno iz samih okroglic s praprotjo in drugo šaro pokrito.

Že sem mislil na Cigane, ko pristopi k nama mlad mož, kakih 25 let star, pa ves v samih cunjah. Prijazno pozdravi in nama pojasnjuje, da je to njegova kočica. Graščak mu je dovolil, da si jo postavi v njegovem gozdu, ker pri njem dela. Ne more se prehvaliti, kako je srečen. Zasluži toliko, da imajo kaj jesti. Pri mlačvi dobi od graščaka velik snop neomlačene pšenice, tako, da za božič jedo celo pšenični kruh. Vsega imajo dosti: poleti so gobe v gozdu, jagode za otroke in drva ima pred nosom. Dobri Bog mu da vsega. Povabi naju naj si ogledava njegovo hišo. Sam jo je postavil vso. Na pragu nam pride naproti mlada žena z dvema otrokoma od dveh do štirih let. Žena v samih cunjah kakor mož, da se povsod vidi koža, otroka sta pa itak napol naga. Vsi so zdravi in zadovoljnost jim sije z obraza. Kočica, ki jo mladi mož razkazuje s ponosom, je zgrajena kar najbolj preprosto s samo sekiro. Tako tudi miza in postelja. Na postelji je nekaj trde slame in par cunj za odejo. Strašno uboštvo!

Mož ne neha pripovedovati, kako je srečen in žena mu pritrjuje. Pozimi pa gotovo vsi trpijo od mraza, vse je le z mahom zamašeno med drobnimi hlodi. Pri takem uboštvu pa toliko sreče in zadovoljstva! - Na misel mi pride prislovica: Srečnega človeka srajca in pravičnega mlinarja slamnik ozdravi vsako bolezen, še jetiko. - Nehote pogledam, kakšno srajco ima ta srečni človek, pa je žal ni imel, ne on ne žena, ne otroci. - Kakšna nesreča! Odkupil bi mu srajco za vsak dinar, hodil bi okrog in zdravil neozdravljive bolezni. Zdravnikom bi delal hudo konkurenco in denarja bi bilo kot peska. To je bil edini človek povsem srečen, pa žal, brez srajce.

Slamnika pravičnega mlinarja pa sploh iskal ne bom, ker vem, da bi bil ves trud zastonj.

KOLERA

Z ruskim vojaštvom je prišla tudi azijska kolera v Galicijo. V Zlotkovicah blizu Sombora smo se pripravili za sprejem bolnikov. Vse je bilo požgano, le velika napol pokrita lopa za stroje je še ostala. Ker ni imela sten, smo napeli rjuhe naokoli. Bolniki so ležali deloma na nosilih, deloma na tleh. Dasi je bilo v maju, so ob vetru prezebali. Bili so raznih narodnosti, avstrijski in ruski vojaki, pa tudi civilni ljudje. Uživati niso smeli nič razen črne kave in čaja brez vsega. Šele rekonvalescenti so dobivali po malem jesti. Umirali so kakor muhe. Pokopal sem jih včasih nad trideset dnevno. Štirje možje so neprestano kopali vrstne grobove, pa večkrat niso zmogli dela. Mrlički so čakali na drug dan, pokriti s kako plahto in z roji muh.

Prvi je umrl nek Dobrin od Tržiča, lep, postaven fant. Med bolniki je bil tudi nek Dolenjec. Na pogled še ni bil zelo slab. Prosil

me je, naj mu prinesem par požirkov vina, da ga bo to gotovo pozdravilo. Povedal sem mu, da ne sme ničesar nedovoljenega piti ali jesti, ker bi mu škodovalo. "Ne," pravi, "to bi me gotovo pozdravilo." Očital mi je, da mu ne privoščim zdravja. Končno me preprosi in obljubim mu, naj počaka na večer. V mraku mu prinesem v čutari nekaj požirkov vina in ga ponovno opomnim, da je nevarno. Drugo jutro je že ležal med drugimi mrličmi. Sklenil sem, da ne dam nikomur ničesar brez zdravniškega dovoljenja.

Ko smo oddali zadnje bolnike v zaledje, smo še na dveh drugih mestih zdravili za kolero bolne. Ta bolezen se kaže predvsem v neprestani driski in krčih. Obolela sta tudi dva naša strežnika, pa sta ozdravela. Bolnikov je umrlo več kot tretjina. Stanovali smo ta čas na travniku pod šotorom.

Ko sem obiskoval bolnike in govoril z vsakim kolikor mogoče v njegovem jeziku, me je opazoval nek nemški častnik, ter se čudil, da sem čudovit človek, ker govorim z vsemi. Ni vedel, da so si slovanski jeziki le podobni. Le madžarski in romunski jezik sta mi delala težave.

Pozneje smo delali kot infekcijska bolnica za razne nalezljive bolezni.

SMEŠNA PONUDBA

Zima v Karpatih leta 1915 je hudo zdelala naše ljudi, pa tudi konje. Stanovali smo v gozdu v šotorih iz smrekovih vej, zima je bila pa sibirski. V aprilu se je začela zima umikati, Rusi pa prodirati. Umikali smo se. Poslali so nas pod Karpate na oddih v Vajan blizu Užhoroda.

Trije častniki smo dobili stanovanje v predsobi izpraznjenega protestantskega župnišča. Ker se je v kratkem imel vseliti novi pastor, nas je sprejel v svojo razkošno vilo veliki župan sam. Meni je odkazal lepo sobo z lovskimi trofejami, drugima dvema pa mojo predsobo. Gospod je le za silo lomil nemščino, gospa in tri mlajša dekleta pa nič. Ker nobeden izmed nas ni znal madžarski, smo lahko govorili le z gospodom. Dekleti sta bili stari od 16 do 19 let, najmlajša pa kakih pet let.

Do mene je bil gospod posebno prijazen. Določil je, da mi dekleta vsako dopoldne in popoldne pripravijo malico, da bom videl, kako so njegova dekleta lepo vzgojena. Vsak dan mora kaj novega na mizo. Nerodno mi je bilo, ker drugim dvema ni nič postregel. Veselilo ga je, ko sem mu rekel, da bi se rad naučil madžarski. Rekel je, da me ima kakor za sina.

Neko majsko nedeljo me gospod prosi, naj ga popoldne obiščem. Čakal me je že na vratih. Gospa z dekleti je šla k sprejemu novega pastora. Najprej mi razkaže gospodarstvo in poudarja, kako znajo njegove hčerke dobro gospodinjiti, nato me pa pelje v razkošno

dvorano. Kmalu je navezal pogovor na to, kako madžarski narod degenerira, in da rabi sveže krvi za pomladitev. Narod, ki hoče zmagovati, mora imeti mnogo zdravih sinov. Nato mi dokazuje, da ne morem biti srečen, ker sem sam. Povem mu, da se kar dobro počutim, pa noče verjeti. "Vas išče sreča," pravi, "vrzite to obleko proč in se lotite česa drugega in boste srečni." Nato je opozoril na svoje hčere in na premoženje, navajal razne zglede s tega in onega kraja in me nagovarjal, naj porabim to priložnost. Odgovoril sem mu, da ostanem to, kar sem.

V dvorano je prišla gospa s starejšima hčerama. Vsaka od teh je nosila velik šopek poljskih rož. Poklonile so se in starejša mi je podala šopek. Posvetilo se mi je, da je bilo najbrž domenjeno. Napravil sem se nevednega, pohvalil sem šopek. Zahvalil sem se ji in ji vrnil šopek. Spogledali so se. Nato je gospa nekaj vprašala moža, ta je zmignil z ramo, češ, da ne ve. Starejše dekle me vpraša po očetu, če sem pravoslaven ali katolik. Povedal sem, da sem katoličan, dekle pa je odvrnilo, da je protestantka. Nato me je gospod še enkrat odločno vprašal, če sprejemam ponudbo. Odločno sem odklonil. Nato je nastala med nami tesna tišina in gospod se je opravičeval, da ni tako zares mislil. Bil je v zadregi. Iz tega položaja nas je rešil sluga, ki me je prišel klicat na večerjo.

Pri večerji sem povedal tovarišem za ta dogodek. Smejali so se od srca. Nekateri so bili celo malce nevoščljivi.

S tem dnem so prenehale malice, ker niso imele več pomena. Čez par dni smo dobili povelje za odhod čez Karpate v Galicijo.

PRVI ČLOVEK

Kdor je skusil vojaško življenje ve, kako težko je najti človeka, s katerim bi se lahko iskreno pogovoril. Aktivni častniki so tako enostransko izobraženi, da morejo govoriti le o svoji stroki, drugače pa le o ženskah, konjih in psih. Izjeme so bile le med rezervnimi častniki - civilisti v uniformi.

Vojaštvo je obhajalo rojstni dan cesarja Franca Jožefa. Bil je poslednji. Divizijsko poveljstvo je povabilo vse častnike na slavnostno kosilo pozno popoldne. V veliki dvorani so sedeli številni neznani častniki, od generalov do najnižjih. Dobil sem slučajno mesto poleg rezervnega poročnika, nemškega profesorja. Videla sva se prvič. Med nama se je razvil pogovor, ki je postal vedno bolj zanimiv. Govorila sva o vsem mogočem, med drugim tudi o pozabljivosti. V vsem sva se čudovito ujemala. Vsa zaverovana v pogovor nisva opazila, kako poteka večerja. Minilo je par ur in nisva vedela, kaj se okrog naju godi. Nastal je že mrak. Šele ko pristopi k nama sluga ter naju opomni, da mora dvorano pospraviti, se zaveva, da sva sama in da sva bila daleč od vsakdanjosti. Bila sva kakor da bi se zbudila iz spanja.

KRIŽANI

*Izdelava frančiškanske podobarske delavnice okrog
l. 1720 - 1730*

Tedaj se profesor predrami in zakliče ves začuden: "Za vraga, vi ste prvi človek v življenju, s katerim sem mogel govoriti. Še morava priti skupaj." Prijateljsko se posloviva, ker je bilo že pozno. Videla se nisva več.

TELEPATIJA ALI KAJ?

Med prijatelji in zlasti med zakonci je znano, da imajo večkrat iste misli, tudi če molčijo. Nehote čutijo misli drugega. Večkrat se zgodi, ko eden spregovori, drugi pravi: prav to si mi z jezika vzel. To se dogaja vsem, le da tega vedno ne opazijo. Med dekleti je znana igra, da druga drugi ugibajo misli: ugani, kaj zdaj mislim.

Tudi šolarji večkrat vnaprej čutijo, kdaj bodo vprašani. Bilo je v šesti gimnaziji. Profesor vstopi v šolo in takoj čutim, da me bo prvega poklical, dasi nisem bil na vrsti. Ko urejeje razredno knjigo, vstanem v klopi in pravim sosedu: jaz bom prvi. Profesor vzame katalog, lista po njem in me pokliče ter pogleda po razredu. No, saj že kar stojite, pravi in začne spraševanje.

Bilo je v Galiciji med prvo svetovno vojno. Dobival sem pisma od doma in sorodnikov. Večkrat sem opazil, da sem mislil na osebo neposredno prej, predno sem prejel od nje pismo, ali pošiljko. Tudi pred obiskom kake znane osebe se mi je to primerilo. Če mi je nehote prišel med delom, ali pogovorom na misel kak človek, sem že pričakoval njegovega pisma, ali obiska.

Nekoč pride k meni na obisk zdravnik dr. H. Ko sva pri zanimivem pogovoru, mi naenkrat pride na misel družina K. v Kamniku. "Pismo bom dobil od tam in tam," pravim gostu. "Kako to veste?" vpraša. "Slutim," mu pravim. Med tem, ko sem še govoril, že stopa pod oknom moje sobe naš vojak-pismonoša, potrka in odda pismo, kakor sem ga napovedal. Pokažem ga zdravniku. Ta se začudi in pravi, da kaj takega še ni videl. Opazil sem tudi, da sem mislil na dopisnika tudi štiri dni pred prihodom pisma, pa manj intenzivno. Pismo so tedaj pisali. Štiri dni je namreč hodila pošta na fronto.

NA DOPUST PREK NEMČIJE

V prvi svetovni vojni smo imeli častniki pravico dopusta vsakega pol leta za dva tedna. Ker je bila vožnja brezplačna, sem hotel porabiti del dopusta, da si ogledam znamenitosti nemških mest. Naš zdravnik mi je napisal, kaj si je vredno ogledati. V prošnji za dopust sem navedel sledeča mesta: Praga, Dresden, Leipzig, Berlin, Hamburg in končno Novo mesto na Kranjskem.

Ko prejmem "Offene Orders" (potni list), opazim na robu neko znamenje z modrim svinčnikom, kar se mi je takoj zdelo sumljivo. Nisem pomislil, da bo tudi komu drugemu sumljivo, da obiščem v par tednih tri vojaške fronte: iz ruskega bojišča na angleško in še italijansko. Na poti vzamem za vsak primer en komisni hleb in zavitek masla.

V Pragi me že čaka po dogovoru poročnik Pekarek, da mi razkaže praške znamenitosti. Že v mraku se posloviva, da grem počivat v odkazani hotel. Pred vhodom me nagovori neka ženska, če sme itiz menoj? Ker sem jo imel za pcestnico, je nisem pogledal, ne odgovoril. V mali sobi, natrpani pohištvu se vsedem, da napišem nekaj pozdravov vojnim tovarišem. Ko to pišem, vstopi naenkrat v sobo nek poročnik, ne da bi potrkal. Vprašam ga, kje se je učil olike, da vstopi na ta način? Opravičuje se, da je od varnostne službe in se poslovi. Zdaj sem se spomnil na žensko pred vhodom. Nastavljena je bila past, ki naj bi me ujela, da bi me tožili, pa ni šlo.

Drugi dan se peljem v Dresden. Na vojaškem uradu mi odkažejo stanovanje. Ko pridem v sobo, si odrežem komisa in ga namažem z maslom. Drugega že dva dni nisem jedel. Vstopi sobarica in vidi, kaj jem. Začudi se: "Vi ste gotovo iz Avstrije, ker imate še kruh in maslo." Ponudim tudi njej košček, ga veselo vzame in odide. Ko si ogledujem mesto in znamenitosti, vidim, da je malo ljudi na ulicah, skoro same ženske, vsi pa skrajno živčni, pa vendar zelo prijazni.

Naslednji dan si ogledam Leipzig. Zopet malo ljudi, ulice prazne. Ogledoval sem povsod muzeje in živalske vrtove.

Do Berlina vozi vlak večinoma po pusti ravnini, porasli z reso in brinjem. Drugega tam ne raste. Tu in tam se pasejo ovce. V Berlinu ostanem dva dni, da si kaj več ogledam. Videti je bilo res marsikaj, jesti pa nisem dobil. Kjerkoli sem vprašal za hrano, so mi odgovorili, da lahko jem, če imam kaj s seboj. sami pa nimajo nič. Svoj kruh sem bil že pojedel in glad se je oglašal. Dva dni že nisem ničesar jedel. Ob praznem želodcu tudi zanimive stvari ne vlečejo. Nihče mi ni povedal, da bi moral vprašati za hrano v hotelih, ki so bili nakazani od vojaškega poveljstva.

Ko tako prenašam prazen želodec po mestu, zagledam blizu cesarske palače malo pritlično gostilno z znanim izveskom na vrati. Vidim, da notri ljudje pijejo pivo. Stopim notri na pivo, pa opazim, da v stranski sobi nekdo je. Vprašam, če se dobi tudi kaj jesti? "Bom

pogledal, " pravi gostilničar. "Ena porcija je še," pravi, ko se vrne. Prinese mi najprej par žlic mrzlih kuhanih češenj. Ko to vržem vase s koščicami vred, prinese majhen kos temne pečenke. Premišljam, kakšno meso je to? Nisem ga spoznal. Slučajno pride mimo gostilničar in ga vprašam, kakšna pečenka je to? "Ali ni dobro? Vprašajte mojo ženo," in gre naprej. Ko jem pride še žena mimo. Tudi ona mi enako odgovori vsa nervozna in zgine. Tistih par grižljajev mesa je bilo brez vsake prikuhe za prazen želodec premalo. Kmalu sem zvedel, da so tiste dni v Berlinu pobili zadnje pse. Vladala je prava lakota. Opazoval sem na ulici stare gospe, suhe so hodile počasi in preiskovale jarek ob cesti, če bo kaj uporabnega?

Značaj Berlinačanov se zelo loči od značaja ljudi v Dresdenu. Če sem vprašal Berlinčana za kako stvar, se je vsak odrezal, da nima časa, v Dresdenu so bili ljudje pripravljeni iti kar celo ulico daleč, da so mi ustregli. Prusi so odrezavi.

Naslednji dan se peljem v Hamburg. Ko se priglasim na poveljstvu, me skrbno sprašujejo kje imam znance, kaj si bom ogledal itd. Stopim v brivnico. Komaj stopim na prosto, me že čaka stara ženica ter me vpraša, kdaj se vrnem v Avstrijo. "Kako veste, da sem iz Avstrije?" jo vprašam. Nervozno se izgovarja, da tako sklepa. Obleko sem imel zelo podobno obleki nemških častnikov. "Kaj želite?" jo vprašam. "Ah, veste, jaz imam prav lepo hčerko, ki gre v Avstrijo. Ali bi jo smela vam izročiti?" "Dobra mamca ste," ji pravim, "da izročate svojo lepo hčerko tujemu človeku v varstvo. Poiščite si koga drugega." Takoj sem spoznal od hod piha veter. Ko sem se vozil po mestu, da si ogledam to in ono, sem opazil večkrat isti obraz, ki se pelje z menoj. Enkrat v delavski obleki, drugič kot vojak, enkrat celo kot ženska. Kamorkoli sem šel, je bil vedno kak "angel varuh" v bližini.

Znameniti Hagenbeckov živalski vrt je bil napol prazen. Živali niso imele kaj jesti in tiste, ki so še ostale, so čakale morda samo še na to, da pridejo na mizo. Bil je sončen dan, pa je sonce le poskušalo podreti gosti dim in prah, ki je plaval nad mestom. V dveh dneh sem jedel samo nekaj malega. Videl sem velik spreved pristaniških delavcev, ki so vodili s seboj sestradane žene in otroke ter nosili napise: "Dajte nam kruha". Že v Berlinu so ljudje tožili, da že dva meseca niso dobili krompirja v mesto. Podobno je bilo v Hamburgu in drugod.

Utrujen od hoje po mestu in lačen, poravnam v hotelu račun, da se ob štirih zjutraj odpeljem proti jugu. Odjavil se nisem, je bilo premalo časa.

Stopim na vlak, ki se samo enkrat ustavi za pet minut na poti do

Berlina. Nikjer človeka in tudi kupe je prazen. Že se vlak premika, ko stopi v kupe, velik močan civilist. Takoj sem uganil, da je preoblečen policist. Hotel sem pa izvleči iz njega to priznanje.

Zato ga nagovorim: "Vi ste gotovo iz fronte prišli na dopust?" pravim.

"Ne," pravi.

"Ste pa ranjeni ali bolni, da se zdravite doma?"

"Tudi ne," pravi.

"Kako je vendar mogoče, da tak mlad in močan človek čepi doma, ko drugi umirajo na vojski? Glejte, pri nas gre vse kar more na fronto, da branijo domovino."

"Veste, jaz sem določen za varnostno službo."

Tako sem ga prisilil, da je sam priznal, kaj je. Nato se je razvil med nama prav živahen pogovor. Vprašuje me, kakšen vtis sem dobil v Hamburgu?

"Hrane manjka," sem mu odgovoril.

"Res je," pravi, "pa vzdržati moramo. Na vmesni postaji do Berlina prodajajo ribje hrenovke," pravi. "Ne kupujte jih, ker se je že marsikdo z njimi zastrupil."

Na postaji izstopi in se prijazno poslovi. Jaz kupim za poskušnjo ribjo hrenovko. Bila je brez vsakega dodatka. Okus zoprni, pojedel sem jo pa vendar. Drugih posledic ni bilo, kakor da sem za par dni zgubil ves tek. To me na vožnji ni oviralo.

Skozi Berlin in druga mesta se peljem kar naravnost, da pridem prej v Novo mesto. Tu sem izrabil še ostali del dopusta.

MAČEK KARO

Nastanjeni smo bili v preostalih ušivih barakah požgane tovarne ob postaji Zadvorže blizu Lwova. Vas enakega imena je bila pol ure oddaljena. V bližini postaje je rasel hrastov gozdiček z malim potočkom ob robu. Na drugi strani potočka se je razprostiralo obširno polje zoreče pšenice.

Ob potočku kraj gozda je peljala prijetna stezica nekam v daljavo. To je bil moj najljubši sprehod ob prostem času in lepem vremenu.

Bila je krasna poletna mesečna noč. Bral sem pri petrolejki pozno v noč. Svetla noč me je zvabila, da sem odložil knjigo in se podal sam na znano stezico uživat "skrivnost" mesečne noči. Čudovita noč! Levo gozd s svojim skrivnostnim mrakom, desno pšenično polje, ki se koplje v srebrni mesečini... Žabji zbor poje svojo večerno uspavanko, cvetice po poti povešajo svoje zaspane glavice in iz daljave se slišijo zategli klici uharice. Čudovit je pogled na polje, ki se razteza v neznano daljavo.

Kar opazim, da se v žitu nekaj giblje. Gledam, kaj bi to bilo. Neka žival skače po pšenici. Ali lovi, ali je preganjana? Skače v

dolгих skokih, tako da nekako plava nad pšenico, kak meter visoko. Kaj bi to bilo? Žival je manjša kot lisica, rep je košat, pa krajši kot lisičji. Pri skoku v zraku drži vse štiri od sebe. Tako skačejo pa menda samo mačke. Mačka je, ali divja, ali domača? Vas je pol ure oddaljena, iz vasi verjetno ni. Če ni divja je verjetno maček, ki so ga v požgani vasi pobrali sestradanega naši vojaki in mu dali ime Karo! Sedaj se drži našega oddelka. Zakličem: "Karo!" Skoki za trenutek prenehajo, nato se pa obrnejo proti meni. Pomislim: "Kaj če je žival divja ali stekla, kako se bom branil?" Pa ni bilo več časa premišljevat. V vedno večjih skokih se bliža neznana stvar meni in se nazadnje v velikanskem skoku požene meni naravnost na ramo. Bil je naš Karo.

Skupaj sva se vračala domov. Zmotil sem ga na lovu za prepelicami in mladim zajčkom, pa je bil bolj vesel srečanja kakor dobre večerje. Je pač sirota brez doma...

POLJSKI ŽUPNIK LESINSKI

Zadvorže je železniška postaja blizu Lwova v Galiciji. Poleg postaje smo stanovali v barakah. Vas istega imena je bila pol ure oddaljena in po večini beloruska, manjšina je bila poljska. Beloruse je oskrboval poročeni beloruski župnik. Poljake pa poljski župnik Lesinski. Star je bil šestdeset let in je prebival s svojo starejšo sestro v skromnem župnišču. Pogosto sem ga obiskoval, ker sem med tednom večinoma pri njem maševal. Včasih sem mu tudi kaj pomagal.

Vselej me je bil vesel, da sva se kaj pogovorila. Ko je zvedel, da sem frančiškan - Poljaki pravijo bernardin - me je imel še toliko rajši. Pravil je, da je bil tudi on v tem redu, pa je izstopil, menda zaradi sestre.

Večkrat mi je s skrivnostnim nasmeškom zatrjeval, da bom nekoč profesor na univerzi. Ker sem bil prepričan, da se šali, sem se mu

smejal in dokazoval, da je to pri nas popolnoma nemogoče. Prvič, ker sem nastavljen na ljudski šoli, drugič pa zato, ker mi o univerzi še sanjati ne smemo. Niti gimnazije nimamo slovenske, ampak napol, ali celo nemške, kje šele univerzo! Na tuje univerze pridejo samo redki sinovi bogatih ljudi, siromaki pa ne, pa naj bodo še tako nadarjeni. On je pa le naprej trdil: "No, boš videl, da bo res." Kaj sem hotel, smejal sem se mu. Bil sem prepričan, da se samo šali.

Ni minilo deset let od teh dogodkov. On je že leta ležal pod zemljo, ko se je uresničila njegova napoved. Postal sem asistent na Univerzi v Ljubljani.

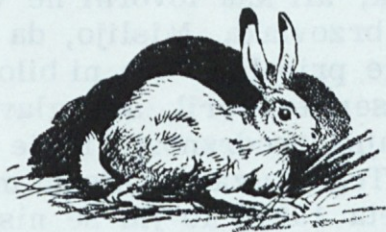
Od kod je vzel stari župnik to trditev, ko je bil preprosta duša brez večje razgledanosti?

Človeško življenje je velika uganka...

ZAJČEK

Pregovor pravi: "skoraj" še ni zajca ujel, "komaj" ga pa je.

Moj prijatelj, poljski župnik Lesinski me povabi, da obiščeva v nedeljo popoldne vaškega župana (vujta). Ker je bil lep jesenski dan, predlaga župan, da bi šli malo po polju na sprehod. Da ne bi šel župan prazen, vzame puško in psa ter nekaj nabojev v žep, če bi slučajno naletel na kakega zajčka. Uberemo jo kar vprek po strnišču. Mene sta imela v sredini, pes pa je tekel pred nami. V živem pogovoru gremo po njivi, ko je malo manjkalo, da nisem stopil na zajca, prihuljenega k zemlji. Sklonim se, da bi zajca zgrabil z orokavičeno roko. Napačno sem zgrabil zajca za hrbet, namesto za vrat. Prestrašen zajec udari z vsemi štirimi, se mi iztrga iz roke in pusti le šop dlake v roki. Ubere jo med nogami vujta mimo psa, ki je prestrašen odskočil, dalje po njivi. Prav mudilo se mu je. Župan v trenutku ostrmi, nato se prime z obema rokama za glavo in kliče grom in strelo nase, ker nosi puško na rami, patrone pa v žepu, na psa, ker je šel mimo zajca, pa ga ni ovohal, na zajca, da mu je tako zagodel in končno še name, zakaj mu nisem zajca pokazal. Komaj sem se zadržal, da se nisem na glas zasmel, župana je pa zapustila vsa dobra volja. Ni mu šla iz glave lovska smola. Tudi meni je bilo žal. Skoraj, - pa "skoraj" še ni zajca ujel.

ŠTIRIPERESNA DETELJICA

Da je detelja trilištna, ve vsak otrok. Kot posebno redkost, ki pomeni veliko srečo, imenujejo "štiriperesno" deteljico. Posebno srečen je tisti, ko jo najde. Zato pravijo - srečne oči, ki jo zagledajo pa nesrečna roka, ki jo utrga. Nekateri trdijo, da take detelje sploh ni, drugi ti jo pa v kratkem poišče. Za to je treba dobrih oči, pa še nekaj drugega, kar se ne da izraziti. So ljudje dobrih oči, pa štiriperesne ne bodo našli, medtem ko drugi le malo pogleda po njivi in ti jo pokaže. Bili so časi, ko sem našel štiriperesnih dovolj, ne da bi jih iskal, med temi tudi pet in sedemperesnih. Le šestperesnih še nisem našel. Srečno oko!

SKOK IZ BRZOVLAKA

Vračal sem se iz dopusta nazaj v Galicijo. V Lvovu stopim na brzovlak, da me potegne še do naše postaje v Zadvoržah. Bil je zadnji dan dopusta in ta dan se moram javiti pri poveljniku.

Med vožnjo mi pove sprevodnik, da se vlak v Zadvoržah ne ustavi. Kaj naj naredim? Če se peljem do naslednje postaje, zgubim en dan in kako naj ga opravičim? "Pri postaji bom skočil z brzovlaka," pravim sprevodniku. "Samo tega ne," pravi sprevodnik, "to bi bila gotova nesreča." Po galiških ravninah vozijo vlaki zelo hitro, posebno brzi. "Mogoče bo vlak vozil mimo postaje kaj počasneje?" vprašam sprevodnika. "Ni verjetno," pravi. Postaja se naglo bliža. Odprem okno in čakam s kovčkom v roki. Že je postaja mimo, vržem previdno kovček z vlaka, stopim na spodnjo stopnico in se držim z eno roko za kljuko vrat skrajno nagnjen ven, da me pri skoku ne bi udarila vrata. Tako obrnjen v smer vlaka gledam, kje bo najpripravnější prostor za padec. Odženem se od vlaka močno v legi, da so bile noge močno spredaj v smeri vlaka. Priletel sem na noge, pa me je brzina vrgla na tla. Ujel sem se na roke. Nisem bil nič poškodovan, tudi obleka v redu. Vstanem in pomaham veselo sprevodniku, ki je ves v skrbah pričakoval, da se ubijem, ali vsaj poškodujem. Oddahnil si je in mi še iz daljave mahal v pozdrav.

Napotim se ob postaji, poberem med potjo svoj kovček ter se javim svojemu oddelku. Tovariši me sprašujejo, kako sem sedaj prišel, ker osebni vlak, ali kak tovorni ne vozi ob tej uri. Povem jim, da sem skočil iz brzovlaka. Mislijo, da se šalim in sprašujejo, kje je voznik, ki me je pripeljal? Ko ni bilo ne voznika, ne voza in sem jim pravil, kako sem to storil, so z glavo majali in rekli: Če je to res, je bila to skrajna predrznost. Bolje bi bilo, da bi en dan zamudil in dobil ukor. Tega pa za vse nisem maral.

To se je zgodilo leta 1917, ko jih še nisem imel 33 in sem bil elastičen. Danes, ko to pišem po osemdesetih, ne bi šlo več. Bilo bi drobno...

ČUDODELNI KIP ODREŠENIKA

v cerkvi sv. Florijana v Ljubljani (na listni strani).

Nekdaj je bil na Čevljarskem mostu.

IZ GALICIJE NA SOŠKO FRONTO

V letu 1917 so prestali boji na ruski fronti. Rusko vojaštvo je bilo popolnoma demoralizirano. Bili smo brez dela. Spoznal sem, da mi je tako življenje nevarnejše kakor na fronti. Prosil sem svojega vojnega superiora, naj mi izposluje premeščanje na soško fronto, kjer bi bila ta čas trinajsta ofenziva v polnem teku. Povedal sem mu, da je to moj domači kraj, kjer poznam razmere in si želim kaj dela. Resno mi je odsvetoval, češ, da je tam v vsakem oziru hudo. Ko sem ga le še prosil, mi je obljubil, da mi bo ustregel ter še pristavil, da mi bo žal.

Kmalu dobim obvestilo, da sem prestavljen k poveljstvu v Gorici, ki se šele pripravlja. Ker sem poznal vojaško "naglico", sem si vzel še dva tedna dopusta. Ko pridem v Gorico, se je omenjeno poveljstvo šele pripravljalo. Povedali so mi, da bo moja dolžnost pokopavati stotine mrličev, raztresenih po raznih bojiščih ter organizirati ter oskrbovati razne oddelke z nedeljsko službo božjo.

Opustošeno je bilo vse, le malo hiš nepoškodovanih, kupiti kaj nemogoče. Na službenih potih zunaj mesta ni bilo mogoče dobiti hrane. Tudi po par dni sem bil včasih brez hrane. Povsod poveljniki Nemci, drugi častniki pa mešani. Fronta se je pomaknila dalje v Italijo. V opustošene domove so se ljudje polagoma vračali, pa so našli le prazne zidove, vse, kar je bilo lesenega, so vojaki požgali. Nekaj pohištva so bili zavlekli v vojaška kritja in če so hoteli ljudje nazaj vzeti kaj svojega, so zahtevali nemški poveljniki, da se jim mora to plačati. Povsod so kazali sovraštvo do našega ljudstva.

Ker tega nisem mogel gledati mirno, sem grajal tako početje in sem se s tem mnogim zameril. Nisem se dosti zmenil za to, ker sem bil prepričan, da bo kmalu vse skupaj zagrmelo. Znaki za bližnji konec so se vedno bolj množili.

BEŽAL PRED PODGANAMI

Bilo je po trinajsti soški ofenzivi okrog novega leta 1918. Na gori Gabrielu sem pokopaval mrliče, ki so ležali raztreseni po bojiščih. Pobirali in znašali so jih ruski ujetniki, ki so od lakote umirali. Mrliči so bili večinoma od podgan obžrti in že na pol od vročine posušeni. Znosili so jih v dva velika skupna groba. Bilo jih je 950.

Pozno je bilo, ko se vračam nazaj v Gorico. Že v mraku pridem do ruševin prejšnega Solkana. Kar zagledam, kako prihaja neznanska množina podgan od leve s pobočja, dere kakor črna reka preko ceste in solkanskih razvalin proti Soči, da se pomakne za napredujočo vojsko. Od mrličev so živele, ti so pa sedaj pod zemljo, iskat gredo novih mrličev. Ker mi je živa reka zaprla cesto, sem sklenil teči preko podgan in jih pri tem kolikor mogoče pohoditi. Že tečem in sem od njih komaj nekaj metrov, ko se naenkrat obrne vsa reka podgan

proti meni v protinapad. Spoznal sem, da bi bil od njih ves ogrizen, če se hitro ne umaknem. Ugriz od podgan, ki so živele samo od mrličev, bi pomenil gotovo smrt. Hitro se obrnem in zbežim ter počakam, da se je črna vojska ogabnih podgan umaknila s ceste. Bile so med njimi neverjetno velike živali, kakršnih prej še nisem videl.

Ko so preplavale Sočo, so drle naprej za fronto.

Za fronto so živele še druge vrste podgan. To so bili zlata lakomni ljudje, ki so pregledovali mrliča in jim pobirali zlate plombe iz ust. Zgodilo se je večkrat, da sem pokopal kakega častnika. Drugi dan so ga našli odkopanega in pobrano zlato iz ust. Ti mrliški roparji so zlato stalili in prodali. Par takih človeških podgan so po vojni prijeli, ker se jim je zdela sumljiva mešanica zlata. Tako daleč zaide človek iz pohlepa po zlatu.

POLITIČNO SUMLJIV

Ruska fronta se je zrušila. V naši bolnišnici ni bilo več dela, medtem ko se je na soški fronti bila 13. ofenziva. Prosim vojnega superiora, da mi izposluje premestitev na soško fronto. Resno mi je odsvetoval, ugodil pa mi je le. Pred Božičem leta 1917 sem dobil obvestilo, da sem prideljen poveljstvu v zaledni skupini v Gorici, ki se šele pripravlja. Moja naloga bo organizirati dušnopastirstvo in pokopavati zaostale mrliča, raztresene po bojiščih.

Poveljniki vseh važnejših oddelkov so bili sami Slovencem sovražni Nemci. Tega tudi skrivali niso. Ljudstvu, ki se je vračalo v opustošene domove, so delali večkrat velike krivice. Če sem jim to očital, je bilo brez pomena.

Nekoč pride nadzirat naš oddelek prileten general s sivimi brki. Ostal je z nami pri večerji. Naš poveljnik je bil tudi že star polkovnik, zagrizen Nemec iz Bukovine. Da bi se generalu prikupil, je začel napadati ljudi, ki so se vračali v opustošene domove in Slovence sploh, da smo sami izdajavci in nas je treba pobiti. Nato se spravi nad škofa Jegliča in nad slovensko duhovščino, da je neizobražena, da je škof narodni hujskač in podobno. Dasi je po vojaških predpisih prepovedano govoriti politične stvari pri obedu, je to pokovnik najbrž že pozabil. Jaz pa tega nisem mogel prenesti, izzvan sem bil. Dokazoval sem polkovniku, da je prav slovenski narod pokazal več zvestobe in vztrajnosti v boju kakor drugi narodi. Oni so, ki skupno s Hrvati in Bosanci vzdržujejo fronto proti sovražnikom. Pred par tedni so se uprli Madžari v Nabrežini, ker niso hoteli iti na fronto. Nasprotno pa se Slovenci in Hrvati nočejo umakniti s fronte, ko pride čas, da jih zamenjajo, ker so skusili, da drugi za njimi vedno zgubijo to, kar so oni s krvjo obranili ali pridobili. Oni branijo svojo domovino, drugi imajo svojo daleč v zaledju. In pogledajte, kako je lastno vojaštvo opustošilo njihovo domovino. Italijani sami ne pustošijo tako, kjer so prišli čez mejo. "Vi govorite," pravi

polkovnik, "kakor da se vam godi krivica." - "Res je, da se nam godi krivica. Nimamo niti ene slovenske gimnazije, le eno privatno je ustanovil škof Jeglič s pomočjo duhovščine, ki je tudi vzdržuje. Zato ga nasprotniki tako sovražijo. Mi plačujemo večje davke kot Nemci, naše uradnike pošiljajo v druge kraje, k nam pa Nemce. Premalo smo zastopani v parlamentu. V parlamentu so prav med vojno predložili Nemci 10 točk, v katerih zahtevajo pravo preganjanje Slovanov in to v državi, kjer je večina prebivalstva slovanska." - "Tega jaz nisem vedel!" pravi polkovnik. "Mi pa to vemo in težko prenašamo!" mu pravim. "Kaj pa vi pravite k neki jugoslovanski deklaraciji z mnogimi podpisi?" vpraša polkovnik. "Če jo dobim v roko, jo takoj sam podpišem. Ta zahteva zedinjenje Jugoslovanov, da ne bodo tako izrabljani. Kakor se sliši, ji cesar Karol ni nasproten." "Ne, tega vam cesar Karol ne bo nikdar dal!" zakliče polkovnik. "Oprostite, v imenu cesarja govoriti, imate g. polkovnik, tako malo pravice kakor jaz."

"Gospod kurat, ob takem govorjenju ne boste napredovali v civilu." - "Hvala, v civilu sem svoje napredovanje že dosegel." - "Kaj ste v civilu?" - "Frančiškan." - "Pa ne boste dobili nikakega odlikovanje." - "Prejel sem že štiri, pa nisem nobenega nosil." - "Zakaj ne?" - "Zato, ker to ni za moške ampak za otroke." Tedaj pa polkovnik vstane in zakliče: "Ako tega ne dokažete, ste zgubljeni." General in vseh 15 častnikov so napeto pričakovali, kaj bo.

"Dobro," pravim, "samo poslušajte. Vsi veste, da je na stotisoče vojakov že padlo. Ali so bili odlikovani, ali vsaj pohvaljeni? Pa so dali življenje za domovino. Pred kratkim sem govoril z vojakom, ki je od začetka v vojni, vedno na fronti. Bil je sedemnajstkrat ranjen, dvakrat trebuh prestreljen, dvakrat prsa, enkrat glavo, pravo čudo, da je ostal živ. Vsakokrat, ko je ozdravel, je šel zopet na fronto. Ostal je, kakor vsi drugi brez odlikovanja. Vršil je svojo dolžnost, da brani domovino kot mož, ki ne išče v tem pohvale. Bil je Dalmatinec. - Na fronti je sploh znano, da nosijo odlikovanja le v zaledju, daleč od fronte. Pa pogledajte v kako pisarno, ali skladišče za vojsko na Dunaju ali v Lvovu, kjer uraduje kak poročnik s pomočjo treh ali štirih ženskih pomočnic, vsi polna prsa odlikovanj za 'hrabro vzdržanje', kajne? - Če je kak častnik na fronti dobil odlikovanje za kak izreden čin, ga dene v žep, kadar gre na dopust, da vsi vedo, da je prišel s fronte, ne iz zaledja. Tako tudi vi gospodje, ste storili v vojni svojo dolžnost, pa vidim le pri enem odlikovanje. Tako stori mož svojo dolžnost, ne glede na to, da nosijo drugi odlikovanja, ki ga niso zaslužili."

"No, če ste tako mislili, g. kurat," pravi polkovnik, "imate prav." - Čutil se je tudi on zapostavljenega. "Vedite pa, da so jih že mnogo postrelili, ki so tako govorili." - "Koliko pa?" - "Mislim, da par tisoč." - "Ne samo par tisoč. Samo v Galiciji so jih deloma

postrelili, deloma pobesili 70 do 80 tisoč." - "Kako to veste?" - "Mi to zasledujemo." - "No, in vi se ne bojite?" - "To so bili sami Poljaki in Rusini in tudi drugod samo Slovani. In kaj ste s tem dosegli?" - "Ni jih več." - "Nasprotno. Prej se Slovani nismo med seboj poznali, sedaj pa se čutimo kot ena družina, ker se zavedamo skupnega sovražnika, in če bi me dali ustreliti zato, ker branim pravico, sem rad na razpolago. To bi zvedel ves narod in namesto enega zavednega, bi dobili stotisoče, ki bi bili morda odločnejši kakor sem jaz."

"Kar se tiče naših duhovnikov, ki jim očitata nizko izobrazbo, vam zagotovim, da ima zadnji kaplan v naših hribih višjo izobrazbo, kakor povprečni nemški ali madžarski duhovnik. Vsak ima maturo, teologijo in govori najmanj tri, štiri jezike. So tudi taki, ki govorijo po šest jezikov. Vaši obvladajo le nemščino ali madžarščino. Zato so nesposobni za vojaškega duhovnika, kjer je več narodnosti. O sebi ste povedali, g. polkovnik, da imate štiri gimnazije in dve leti vojaške akademije.

Škofa Jegliča pa napadajo nasprotniki zato, ker jim ne kloni in se žrtvuje za svoj narod."

Debata je trajala kake tri ure. Vsi častniki so molčali, govorile pa so njihove oči. Slovani so se z menoj strinjali, toda obžalovali so me kot zgubljenega. Nemci in Madžari so me pa z očmi kar prebadali. Stari gospod general je ves čas molčal, le z muštacami je včasih zamigal. Dobro sem vedel, da so take debate prepovedane, toda izzvan sem bil.

Ko pozno zvečer vstanemo od mize, stopi polkovnik pred generala rekoč: "Tega gospoda kurata moramo takoj naznaniti." General mu odvrne: "Ti boš prvi notri padel."

Naslednjo nedeljo sem imel nedeljsko opravilo za vojake v Nabrežini. Ondotni polkovnik je že vedel za gornjo debato. V dobrem namenu me opomni, da ni prav, da jaz kot duhovnik tako govorim. Pravim mu, da prav zato, ker sem duhovnik, moram braniti pravico in tiste, ki se jim godi krivica. Ko sem čez par tednov od njega zopet odhajal in se poslavljal, mi da zelo prijazno svojo roko, me ljubeznivo pogleda rekoč: "Gospod kurat, jaz vas spoštujem."

Podobno, le krajšo debato sem imel s polkovnikom Heidrichom v Kobaridu. Bil je zagrizen koroški Nemec. Ker je pri podobni debati podlegel, se je hotel maščevati. O kresu sem bil službeno nekje izven Kobarida. Vojaki so pa napravili na griču kres in peli ob ognju slovanske pesmi. To sem zvedel šele pozneje. Vojake so razgnali, polkovnik pa je telefoniral na poveljstvo v Gorico o dogodku in poročal, da sem jaz osebno vodil vso stvar pri kresu. To mi je dal napisano hrvaški telefonist.

Na podlagi te denunciacije sem bil takoj odstavljen iz službe in poslan v Gradec na poveljstvo vojnih skupin, da odločijo, kaj naj se

zgodi z menoj. V Gradcu so bile vse ječe polne Slovencev, zlasti duhovnikov in bogoslovcev. Ko se na poveljstvu predstavim, stopijo takoj od mene korak nazaj, kakor da sem že obsojen, besede so bile nepotrebne. Začasno me pošljejo v pisarno superiora Crneka med druge kurate. Bil sem pod strogim nadzorstvom. Stanovanje so mi nakazali v gostilni "Klein Steirerhof", kjer je bilo že par slovenskih kuratov. Z zanimanjem smo sledili naprednim dogodkom na fronti in po svetu, ko smo se zvečer shajali na pogovor. Za poizvedovanje je prišel med nas včasih kak nemški stotnik. Tedaj smo seveda, govorili samo o vremenu, da je takoj spoznal, da nam je njegova družba sumljiva. Ta čas sta si dopisovala graško vojno poveljstvo in vojno ministrstvo na Dunaju o moji osebi. Iz Gradca so me tožili kot slovanskega nacionalnega hujskača, na podlagi izmišljenih denunciacij. Iz Dunaja so nasprotno hvalili moje delovanje in odlikovanje, ter poudarjali, posebno vojni škof Bjelik, da so skušeni kurati dragoceni in naj se mene vpraša, kako je prišlo do debate? Med nemškimi kurati na superioratu so bili tudi slovenski in Korošec Štih je skrivaj pregledoval vse dopise, jih prepisal in meni pokazal. Tako sem bil vedno na tekočem.

Na vprašanje z Dunaja sem na kratko odgovoril: "Izzvan pri javnem častniškem obedu sem branil čast v odsotnosti krivično napadenih, mojega škofa, tovarišev duhovnikov in slovenskega naroda. To je zahtevala moja čast kot častnika. Zato upam, da me bo vojno ministrstvo branilo pred krivičnimi napadi." Odgovor z Dunaja: zopet sem nastavljen kot kurat; poslan sem bil v Celje. Zvedel sem, da je bil eden od polkovnikov takoj odstavljen, drugi pa je dobil strogi ukor. Slišal sem, da je polkovnik Heidrich na kolenih prosil ljudi, naj ga ne ubijejo. Dobili so ga vojaki ob prevratu.

V Celju je bilo v častniški obednici z velikimi črkami zapisano, da je strogo prepovedano slovensko govoriti. Govoril sem nalašč, pa mi nihče ni upal kaj reči. Štirinajst dni nato smo v Celju slovesno obhajali pogreb Avstrije in prišli na kape slovenske kokarde.

PO RAZSULU AVSTRIJE

Avstrija je bila največja ovira razvoju slovanskih narodov. Vse je bilo tako urejeno, da bi morala slovanska večina služiti le koristim Nemcev in Madžarov. Svetovna vojna je pritirala to razmerje do take stopnje, da so se narodi uprli in se otresli usiljenega varuštva. Vse je zadihalo v novi svobodi in delalo načrte za boljšo bodočnost. Tudi pri nas je bilo tako. Na polju prosvete so urejevali slovenske gimnazije. Prej jih razen privatnih škofovih zavodov nismo imeli. Pripravljali so tudi vse za univerzo v Ljubljani. Vse je šlo širokopotezno. Predstojništvo provincije je izposlovalo iz Beograda pravico javnosti za privatno višjo gimnazijo v Kamniku, zaenkrat samo za lastni naraščaj.

Ker nismo imeli primernih učnih moči, so iskali koga izmed mlajših naj bi poslali, da se na univerzi pripravijo za profesorje. Poslali so p. Romana v Munchen študirat slavistiko, za Ljubljano so pa določili mladega patra Bernarda Ambrožiča in proti moji volji tudi mene, ki sem imel po končani svetovni vojni že 38 let. Kljub ponovni prošnji, naj me puste v miru, sem moral ugrizniti v kislo jabolko. Pozneje je stopil na univerzo tudi p. Benedikt Krakar z nalogo za klasične jezike, ker je p. Bernard študij opustil in odšel v Ameriko.

Poteklo je nekaj let. Kako se vrši poučevanje na privatni samostanski gimnaziji nisem vedel. Pozneje sem slišal, da naštevajo v vsakoletnem poročilu med delujoče profesorje tudi mene, dasi nisem bil o tem niti obveščen, ko ta čas nisem bil niti enkrat v Kamniku. Poročali so vedno, da se pouk vrši redno. Imenovan je pa bil nadzornik za Kamnik. To je bil univ. prof. dr. Radojčič. Ko se nekoč srečava, me pomiluje, da sem preobremenjen. Poleg obširnega študija na univerzi, hodim še v Kamnik učit. Odvrnem mu, da v Kamnik sploh ne hodim, ker tam ne učim. A, tako, pravi. Pove mi, da je imenovan za nadzornika za kamniško gimnazijo in se pelje tja. Ko pride v Kamnik, v samostan, išče kje je šola. Na dveh sobah je res našel napis, človeka pa nikakega ne v šoli, ne na hodniku. Končno najde p. Bernardina. Kako sta se pomenila, ne vem. Nikjer ni bilo ne učencev, ne učiteljev.

Samostanska privatna šola s pravico javnosti je bila zanaprej ukinjena.

VERA IN PRIRODOSLOVJE

Po prvi svetovni vojni sem dovršil študije prirodoslovja in zemljepisja ter vršil službo profesorja asistenta na tehniški fakulteti v Ljubljani. Obenem sem oskrboval tudi mineraloško knjižnico. Med drugimi, ki so si knjige izposojali je bil tudi ing. Endlicher, nestrpen brezverec in nasprotnik duhovnikov. Ko mu nekoč pripravljam zaproseno knjigo, mi govori: "Kako je vendar to, da vi kot duhovnik študirati prirodoslovje, ko je vendar znano, da si ta dva predmeta nasprotujeta?" Vprašam ga, če je kdaj o bogoslovju kaj študiral? "Kaj vendar mislite! Tega predmeta se še v gimnaziji nisem hotel učiti," pravi. Vprašam ga, če se je kaj bavil s prirodoslovjem? "Prav nič, saj veste, da sem rudarski inženir", odgovori. "Čudim se", mu pravim. "Glejte, jaz sem študiral bogoslovje in prirodoslovne znanosti v širokem obsegu, pa nisem našel med temi predmeti nikakega nasprotja, ampak najlepšo harmonijo. Kako pa vi najdete nasprotje, ko niste študirali ne enega ne drugega, mi je nerazumljivo." Obmolknil je, vzel zaproseno knjigo in se hitro izgubil.

Zbolel je. Od kajenja je dobil raka na pljučih. Obiskal sem ga parkrat in mu omenil, da mu preskrbim spovednika, ako želi, da bi se dal prevideti, pa ni maral nič slišati o tem. Ko je bolezen napredovala, sem bil še enkrat pri njem, če se je morda kaj premislil. Govoril je vse druge stvari, le o najpotrebnejšem ne. Ni se vdal. Pol ure po mojem odhodu je nanagloma umrl.

Nekoč prej so imeli inženirji zborovanje. Inženir, neki Belgijec je potegnil z robcem nevede tudi rožni venec, ki mu je padel na tla. Ing. Endlicher zažene krohot. Belgijec pa pobere rožni venec in mirno pravi: "To je dragocen spomin po moji materi in jaz ga vsak dan molim." Vsi navzoči so s spoštovanjem gledali Belgijca, z zaničevanjem pa surovega Endlicherja.

POHORJE

Pohorje pri Mariboru je tako imenitno, da so o njem pisali že mnogi ljudje - učene glave - porabili mnogo papirja in črnila. Moj predstojnik na mineraloškem zavodu ljubljanske univerze me je določil, da naj tudi jaz preiščem Pohorje in predložim spis za "svetovno nagrado". Nekaj dni sva hodila skupaj, da sem spoznal način naročeneta dela.

Nato sem hodil sam dve leti o počitnicah, po več tednov po Pohorju. Hodil sem vsak dan od podnožja do vrha vedno po novih potih. Dvakrat sem ga na ta način obkrožil in spoznal veliko njegovih skrivnosti. Bil je to ognjenik, ki je deloval dolge dobe, sedaj pa pričajo o njegovi zgodovini le razne kamenine, ki jih je nekaj prinesel iz zemeljske globine.

Pri tem raziskovanju pridem nekoč popoldne ob treh do osamljene hišice že blizu vrha gore nad Vitanjem. Truden in lačen s težkim nahrbtnikom, polnim raznih vzorcev, kamnov, se oddahnem, ko zagledam koč. Posebno me je razveselilo, ko opazim nad vrati gostilniški izvesek. Prav ta trenutek stopi iz hiše žena z motiko na rami ter začne zaklepati vrata.

Prosim jo, naj malo počaka, da bi mi dala kaj jesti, ker že od zjutraj nisem nič jedel. "Nimam časa, meni se mudi na delo", mi zabrusi vsa nejevoljna. Bil sem seveda v redovni obleki. Končno sem jo le preprosil, da mi da vsaj košček kruha. Spravi se, da mi pripravi kaj toplega. Med tem pogleda moj težki nahrbtnik in me vpraša, kaj pobiram?

"Kamenje," ji odgovorim. "Zares, kar povejte, kaj pobirate", pravi. "I, kamenje", ji povem drugič. "Ah, bežite, saj nisem več mlada, da bi se norčevali iz mene," pravi nejevoljna. "Če ne verjamete, pa pogledajte." Odvežem nahrbtnik in vzamem iz nahrbtnika par kosov v papir zavitih kamnov in ji pokažem. Tedaj me žena usmiljeno in milo pogleda ter ne reče nič več, ampak pripravi mi dobro kosilo, da sem se pošteno podprl. Ves čas me je gledala z

Pogled iz Maribora proti Pohorju

usmiljenjem in kar na jok ji je šlo. Zdrava kmečka pamet ji je povedala, da se je fratru, ki pobira kolekturo, do kraja zmešalo. Plačila ni sprejela.

Ta dogodek je šel po Pohorju kakor spomladni kašelj po ljudeh. Še sedaj vedo starejši ljudje povedati, kako se je nekoč nekemu frančiškanku, ki je pohajal po Pohorju, zmešalo, da je pobiral kamenje in ga nosil v nahrbtniku domov.

ZEMELJSKI PLAZ PRI VORLEKU

Trboveljska premogovna družba je kopala premog že več ko pred sto leti pri Zagorju. Posledice rudarjenja so se kazale v tem, da se je zemlja na več mestih pogrezala v izpraznjene podzemeljske prostore; poslopja so se podirala in njive so postale nesposobne za obdelovanje. Ob vasi Vorlek je nastal zemeljski plaz, ki je zrušil nekaj poslopij ter spremenil vrtove in njive v močvirnato maso, ki se je pomikala v dolino. Deset let so že kmetje tožili rudarsko družbo - tedaj neke judovske bančnike iz Pariza - za odškodnino na posestvu.

Za razsodbo so klicali razne strokovnjake, bilo je pet raznih inženirjev in štirje profesorji z univerze. Trboveljska premogokopna družba je skrbno skrivala načrte, ki bi jasno pokazali njeno krivdo na plazovih, deloma pa na vse načine vplivala na strokovnjake, da bi razsodili v njen prid. "Trboveljska" je trdila, da je naravni plaz nastal brez njene krivde, dasi je bilo očitno, da so ga sprožila rudarska dela.

Tako so v prvi tožbi kmetje propadli. Iskali so novih dokazov in vložili novo tožbo. Za geološkega izvedenca je sodišče določilo že starejšega inž. Lipolda, bivšega referanta za rudarstvo na ministrstvu v Beogradu in mene.

Že pri skupnem ogledu na plaz sem spoznal, da bo Lipold oddal mnenje v korist Trboveljski. Je bil pač rudarski inženir. Prepričan je bil, da bom jaz storil isto. Dobil sem pa toliko geoloških dokazov, da je povzročilo plaz le rudarsko delo, da ni bilo o tem več dvoma. Za razpravo spiševa poročila in malo pred začetkom razprave si jih izmenoma prebereva. On je seveda trdil, da je to naravni plaz, dokazati pa ni mogel in ne znal. Ko prebere moje poročilo, pravi ves poražen: "Vi dokazujete prav nasprotno, kaj bo zdaj?" Pravim mu, da jaz poročam le iz geološkega stališča, on pa iz rudarskega; naj ostane kar je, spreminjati ne moremo več.

Na razpravi sem z lahkoto dokazal svojo trditev, dasi me je poskušal dr. Benkovič, zastopnik Trboveljske, speljati v kako protislovje. Nasprotno so pa zastopniki kmetov inž. Lipolda tako izdelali, da je moral umolkniti in je zbežal med razpravo samo. Poraz za Trboveljsko. Razprava je bila zato preložena za par mesecev. Na drugo razpravo inž. Lipold sploh ni prišel. Poslal je le svoj zagovor. Že po prvi razpravi je Trboveljska družba sprevidela, da je zanj tožba zgubljena, dasi je skušala "mazati", kakor je pri takih prilikah navada. Ravnatelj rudnika mi je ponudil lepo mineraloško zbirko, velike vrednosti. Ker sem vedel iz kakšnega namena jo ponuja, sem se mu zahvalil za dobro voljo; pojasnil sem mu, da ne zbiram rudnin, že zato ne, ker upravljam mineraloško zbirko na Univerzi. Če je pa tako dober, da daruje zbirko Mineraloškem zavodu Univerze, mu bo ta zelo hvaležen. Tako je tudi storil. Verjetno mu je bilo pozneje žal, ker s tem ni dosegel to, kar je hotel - "mazati".

Ko so pri "Trboveljski" spoznali, da je tudi zlata brv odpovedala, so uprizorili neko nedeljo po radiooddaji neko igro, v kateri so po rudniških rovih gonili neko slepo kobilu, ki so ji nadelo moje ime, samo, da bi me sramotili, seveda iz maščevanja, ker so v tožbi propadli.

Tačas so kmetje dobili več novih prič, da je rudarjenje povzročilo usodni plaz. Med novimi pričami je bil tudi osemdesetletni mož na smrtni postelji, ki je s prisego izpovedal, da je kot deček nosil očetu kosilo v rov na sedanjem plaz, o katerem pa družba noče nič vedeti. Oče je tedaj za družbo tesaril. Nastopila so še druge priče, ki so nedvomno dokazale, da je rudarsko delo povzročilo plaz, ki je potegnil s sabo hiše, vrtove z drevjem in njive kot razmočeno maso, ki se pomika v dolino. V svojem poročilu sem napovedal, katere hiše in njive, ki stoje na videz še nepoškodovane, bodo postale v doglednem

času enaka žrtev plazu, ki se nadalje razvija. Napoved se je v nekaj letih tudi uresničila.

Pri Trboveljski družbi sem se zelo zameril. Tožba kmetov se je pa srečno končala in družba jim je morala škodo poravnati. Kljub zameri me je čez nekaj let Trboveljska ponovno klicala, ker ni bilo druge izbire.

Tu imamo zopet lep zgled, kako skuša kapital tehniko pravice z vsemi sredstvi nagibati na svojo stran.

DRAGOCENA MUZEJSKA STARINA

Telefon kliče iz muzeja. Ravnatelj dr. X. prosi naj nemudoma pridem v Muzej, stvar je zelo važna. - Ob prihodu me čakajo dr. X. z dr. Y. in dr. Polc, univerzitetni profesor, jurist. Dr. X. pojasnjuje, kako mu je uspelo z dr. Y. pridobiti za drag denar za muzej izredno dragoceno starino. Verjetno izvira prav iz časov prihoda Slovencev v naše kraje. O najdbi je spisal daljši članek za neko nemško revijo, pa tudi dr. Y. je obdelal starino, le iz drugega vidika.

To so trije nerazločni reliefi na pedenj dolgih kosih belega marmorja z napisi: DUX, REX, MINETA. Dobila sta še dvojce rimskih stremen in del zaponke. Vse sta kupila od nekega kmeta, ki je vse to izkopal na svoji njivi. Da pomenita napisa na reliefih Dux in Rex, mu je jasno, da pomenita vojvodo in kralja; ne ve pa, kaj naj pomeni napis Mineta; morda kako slavno ženo ali vladarico?

Ogledujem surove in nerazločne reliefe: Marmor je vseskozi svež, brez patine. Pomazan je le površno z ilovico, globoke črte so še zveže in čiste. Izražim dr. X.-u dvom v njihovo pristnost. "O tem ni dvoma," pravi dr. Mal. "Že to, da so kosi surovo obdelani, priča za primitivnost tedanjega umetnika. Kmet tudi ne zna latinski, ker ni hodil v šole in kje bi mogel on narediti take, sicer zelo surove reliefe?"

"Meni se zdi," pravim, "da umetnika, ki jih je naredil, celo osebno poznam. Kje ste kupili te stvari?" Prestrašeno me gledata. "Vse sva kupila od nekega Cerarja blizu Mokronoga," pravi neodločno dr. X. "Na pravega sta naletela," pravim. "Osebno ga poznam, pijančka. Ker je reven kočar, služi denar na ta način, da ima za pijačo. Hodil je v gimnazijo, pa je prišel le do druge gimnazije. Zna nekaj latinskih besed. Pozneje je delal kot rudar nekaj časa na Francoskem na rudi 'mineti' (železna ruda). Sam mi je vse to pravil." Vsa osupla povešata muzejska ravnatelja oči. Bila sta v zadregi.

"No, so pa vsaj rimska stremena pristna in pa zaponka," pravi dr. X. Ogledam stremena. Železo ni bilo ne v zemlji ne v vodi, le v dimu je bilo nekaj časa. Sveži sledovi pile. Povem, da je delo staro kvečjemu nekaj mesecev. Kos medi, ki naj bi bil od stare zaponke,

je le kos kake moderne priprave. Rimske zaponke so bile iz brona in na njih bi bila od starosti patina, tu so pa še sveži sledovi pile. Vsa poparjena povešata ravnatelja glave in molčita. Zadaj je stal dr. Polc, se muzal in ob prizoru užival.

BAJANICA

Bajanica, nemško Wunschelrute (Wunschen - bajati, čarati), je leskova ali vrbova šibica - ali tudi bakrena žica - ki jo rabijo nekateri ljudje, da z njo odkrivajo pod zemljo vodo, rude, prelome itd. Čarobno palico so poznali že stari narodi: Egipčani, Babilonci, Grki drugi. V srednjem veku so rabili bajanico predvsem rudarji za odkrivanje rudnega bogastva. V ta namen jo rabijo ponekod še danes, posebno pri iskanju vode.

Za raziskovanje z bajanico ni sposoben vsak človek. Le nekateri, živčno zelo občutljivi, čutijo, kako se bajanica v rokah zgane, ko prestopijo kak pod zemljo skrit tok vode, ali rudo, premog, votlino in podobno. Tudi živali marsikaj čutijo, kar je človeku skrito.

Ljudje, ki čutijo sposobnost za raziskovanje z bajanico, postajajo z vajo bolj občutljivi, obenem pa spoznavajo tudi nepopolnost in nezanesljivost takega raziskovanja. Dokler je raba bajanice v naravnih mejah, je vse v redu. Od nekdanj so jo rabili za vražanje in zlorabo. Poznal sem inženirja, ki je z bajanico meril, koliko vode preteče pod dolgim mostom, na katerem je stal. Domišljjal si je, da mu je bajanica prav povedala. (Ing. F.)

Kaj je vzrok, da se bajanica v rokah raziskovalca zgane, ni znano. So razne podmene, gotovega ni nič. Bajaničar večkrat sam ne ve, zakaj se je bajanica zganila, ali je bila to voda ali kaka ruda, ali zemeljski prelom ali kraška votlina. Zato so napovedi z bajanico skrajno negotove. Par zgledov: Znan bajaničar je bil baron Codeli. Klicali so ga na razne kraje, da bi jim pokazal podtalno vodo. Na par mestih mu je res uspelo: baje pri Višnji gori in v enem primeru v Vikračah. V bližini je postavil v Pirničah profesor iz Ljubljane vikend. Tudi njemu je pokazal Codeli, kje naj koplje na vrtu, da bo prišel do vode. Koplje vodnjak in ga sproti betonira. Že je bil kakih 12 m globoko, vode pa nikjer. Pokličejo me in vprašajo za svet. Vodnjak so kopali v produ, kjer je vsako upanje na vodo izključeno. Svetoval sem mu, naj napravijo kapnico s filtrom.

Drug primer: Blizu pobočja Šmarne gore izvira ob cesti močan studenec. Priteka iz Šmarne gore. Par sto metrov od studenca stojita dve vili. Tudi tu je pokazal baron Codeli, kje naj gospodarja kopljeta, da bosta prišla do talne vode. Vode nikjer. Pošljejo pome. Ko pridem, zagledam že od daleč velikanski kup črnega karbonskega skriljavca poleg izkopanega vodnjaka. Potožita mi, da sta dala kopati, če se prav spominjam, kakih 18 m globoko, stroški so zelo narasli,

vode pa ni. Povedal sem jima, da kopljejo v karbonskem skriljavcu, ki je za vodo nepropusten in je ponekod debel do 5 kilometrov. Vse delo je bilo prazno. Pokažem jima malo dalje ob bregu, kjer naj poskusita. Res sta tam napravila zajetje in sta bila vesela dobre vode.

Klican sem bil na ogled terena pri Celju. Baron Codeli je na travniku ob Savinji zataknil s palico mesto, kjer naj bi izvirala termalna voda. Ogledam si mesto: to mesto je oddaljeno od reke le kakih deset korakov in nad gladino vode samo dobrega pol metra. Če bi na tem mestu izvirala topla voda, bi prav gotovo prodrla na površje travnika skozi hladno podtalno vodo, ker je topla voda lažja. Pa ni bilo nikakega sledu. Rekel sem gospodarju, da se lahko sam prepriča. Naj na mestu skoplje pol metra globoko jamo in če bi bila res tu terma, bo voda v jami topla. Seveda je ni bilo. Napovedovanje z bajanico je skrajno nezanesljivo.

Vendar se včasih posreči. Profesor ing. Gostiša na rudarskem oddelku Univerze je prej služboval v Varešu. Pripovedoval je tole: Nekega dne rudniški vodovod ni več dal vode. Kje je cev počena ni bilo mogoče določiti, ker je potekala napeljava v produ in voda ni prišla na površino. Kar se domisli ing. Gostiša, da bi poiskali mesto poškodbe z bajanico. Od uslužbencev ni bil nobeden za to sposoben, pač imajo v pisarni močno histerično ženišče. Tej bodo dali bajanico v roke in jo bodo vodili z zavezanimi očmi ob napeljavi. Tako tudi store. Ko jo tako vodijo, pove naenkrat dekle, da se je šibica močno zganila. Peljejo jo po ovinku še enkrat na isto mesto. Zopet isti pojav. Tu dajo kopati in res pridejo do prelomljene cevi, kjer je voda odtekala.

Profesorju dr. Hinterlechnerju je bilo na Dunaju naročeno, naj preizkusi neko svetovno znano bajaničarko, ki z bajanico določi sestavine vsaki rudnini. Postavi ji vrsto raznih rudnin in ji naroči, naj zapiše, kar bo o vsaki določila. Da pa ne bi brala telepatično njegovih misli, se obrne proč in misli na vse druge stvari. Ko je končala, je bilo vse napak določeno. Ni mogla telepatično izrabiti njegovega znanja.

STAROST SVETA

Bilo je v prvih letih ljubljanske Univerze. Trije akademski tovariši se vračamo po Savinjski dolini proti Kamniku. Eden, geograf je gledal vse iz svojega stališča, drugi, zoolog je opazoval živali, mene je pa zanimalo vse, posebno pa kamni in geologija. Za preiskavanje sem imel na palici nasajeno kladivce, da mi ga ni bilo treba posebej nositi. Tovariša sta me v Nazarjah zapustila in dalje sem hodil sam. Že v mraku pridem do Nove Štifte in premišljam: če grem dalje peš po bližnjici, se v temi gotovo zgubim; če grem po cesti, pridem šele zjutraj v Kamnik. Tako ne gre.

Stopim v župnišče in prosim za prenočišče. Prijazno me župnik sprejme. Ko pa zagleda kladivce na palici, se mu je zdelo vse nekako sumljivo. Vpraša me, zakaj ga imam? Povem mu, da ga rabim za geološko raziskavanje, da poslušam tudi ta predmet na Univerzi. Pri večerji me vpraša to in ono iz geologije. Nazadnje pa zastavi vprašanje, koliko je stara zemlja? Povem mu, kaj uči geologija, da je zemlja stara milijone in celo milijarde let in tudi človeštvo je mnogo starejše, kakor so poprej mislili. Tedaj se pa oglasi župnik ogorčeno: "Svet je star šest tisoč let in nič več in nič manj. Vse drugo je kriva vera." Poslovil se je, meni odkazal sobo in me vanjo zaklenil. Zjutraj se mu po maši zahvalim in odidem.

Naslednjo nedeljo se pojavi v Ljubljani pri večerji župnik Ferme iz Nove Štife, ki ga prej nisem videl v Ljubljani. Po večerji ostane družina, kakor pa navadi pri razgovoru. Tedaj pa stopi župnik pred družino in zakliče slovesno: "Med vami imate človeka, ki trdi, da je svet starejši kakor šest tisoč let." - "Ja, saj tudi je," se oglasi več glasov. Ves preplašen gleda župnik okoli sebe, ali je zašel med same krivoverce, ali je pa on tako zaostal, da drugi več vedo. P. dr. Gvido mu prijazno razloži, da znanost drugače uči, kakor je trdila judovska tradicija. Župnik je molčal in zmajeval z glavo. Verjetno je ostal pri starem prepričanju. Pozneje ga nisem več videl. Umrl je v starosti precej čez devetdeset let v svoji župniji. Bil je pač še iz stare šole.

UHARICE

Bilo je v začetku septembra, ko mi izrazi 62letni univerzitetni profesor Nikitin željo, da bi šel rad enkrat na Triglav. Če vam je prav, mu odgovorim, vas popeljem kar jutri. Ker je bil pri volji, je bilo vse domenjeno. Na vlaku se nama pridruži še inženir Prihoda z ženo na poročnem potovanju.

Na profesorjevo željo smo ubrali pot iz Bohinja čez Komarčo po Dolini triglavskih jezer do koče Planike. Že med potom smo našteli okrog sedemdeset črnih planinskih močeradov - prerokov slabega vremena. Bil je lep sončen dan. Ponoči je razsajala huda nevihta. Jutro je bilo megleno, pa gremo vseeno na vrh. Ko pridemo z vrha, začne deževati. Nekaj časa smo vedrili, ko pa ni kazalo na boljše vreme, jo ubereva s profesorjem čez Kot proti Mojstrani. Novoporočenca sta odšla že prej. Še nisva prišla mimo Pekla, že toži profesor, da ne čuti nobene noge več. Pazil sem, kam in kako stopa, da se ne bi zgodila kakšna nesreča. Še nisva prišla do gozda v dolini, ko se oglasi z vrhov za Rjavino klic: ho-ho-hoo, kakor klic kakega drvarja. Enak klic se oglasi na isti strani, pa v večji daljavi. Od časa do časa so se ti klici izmenično ponavljali. Ves v skrbeh vpraša profesor ali niso morda to kaki nevarni ljudje? Pomirjam ga, da tukaj ni hudobnih ljudi. Lahko nese zlato na odprti dlani skozi vasi brez vseh skrbi. Če so to ljudje, so verjetno drvarji, ki vedrijo pred

dežjem. Najbrž so pa to uharice, ki se med seboj javljajo vsaka pri svojem gnezdu. Tako je tudi bilo.

Lepa je pot po planinskem gozdu, toda le ob lepem vremenu in podnevi. V temni noči brez luči in v dežju se pa silno vleče, zlasti še za utrujene noge mojega tovariša. Komaj je še vlekkel noge za seboj. Zadovoljno se je oddahnil, ko se je končno usedel na zaželeno klop v gostilni blizu postaje. Tu sta sedela že novoporočenca in končavala svatbeno potovanje.

SUGESTIJA - ZDRAVILO

V vratih pod Triglavom sedim pri večerji z malo družbo. Pristopi petdesetletni uradnik iz Ljubljane in vpraša, ali bi smel po Tominškovi poti, ko gre prvič na Triglav? Mi gremo isto pot, mu pravim, lahko greste z nami. Pa pravi, da bo šel pred nami, ker počasi hodi. - Prav, mi vas potem doidemo.

Drugi dan smo že pozabili na bančnega uradnika in pridemo že preko strme stene nad takoimenovanim "bifejem" ko zaslišim obupan glas: "Rešite me, če ne, bom tukaj umrl." Pogledam, za neko skalo sedi bančni uradnik kot kup nesreče in milo prosi, naj ga rešim ter spravim nazaj v dolino. "Ste mogoče padli in se pobili?" ga vprašam. "Ne, ampak tresem se po vsem telesu, nimam več moči, noge me več ne nesejo." "To ni v gorah nič novega. To se lahko vsakemu pripeti," mu pravim. "Vi ste prehitro hodili, pa še sami in to prvič. Tu imam vedno s seboj zdravilo za take primere, pomaga čudovito. V petih minutah boste zdravi in boste šli z nami naprej." Vzamem malo stekleničko z mentolovim cvetom in dam na košček sladkorja nekaj kapljic. "To vzemite in v nekaj minutah boste sveži in miren. Da se tudi kateremu izmed nas ne bi kaj takega primerilo, vzamemo tudi mi zdravilo." - "No, vidite, kako to hitro učinkuje," mu pravim. "Pa res, kar boljše se počutim." "Zdaj gremo dalje, vi boste šli v sredi in hodili bomo počasi. Ko pridemo v Aljažev dom, pravi uradnik: "Vi ste meni življenje rešili, pijte in jejte vi in vaša družba na moj račun. Tega ne bom pozabil."

Še več let pozneje, ako me je gospod srečal na ulici, je stopil k meni in se ponovno zahvaljeval, da sem mu življenje rešil.

Ko sem čez leta raziskoval Dolenjske Toplice za prodajo, se mi predstavi izmed gostov neka gospa kot žena tistega gospoda, ki sem ga "rešil" na Triglavu ter se je ponovno zahvaljevala za rešitev.

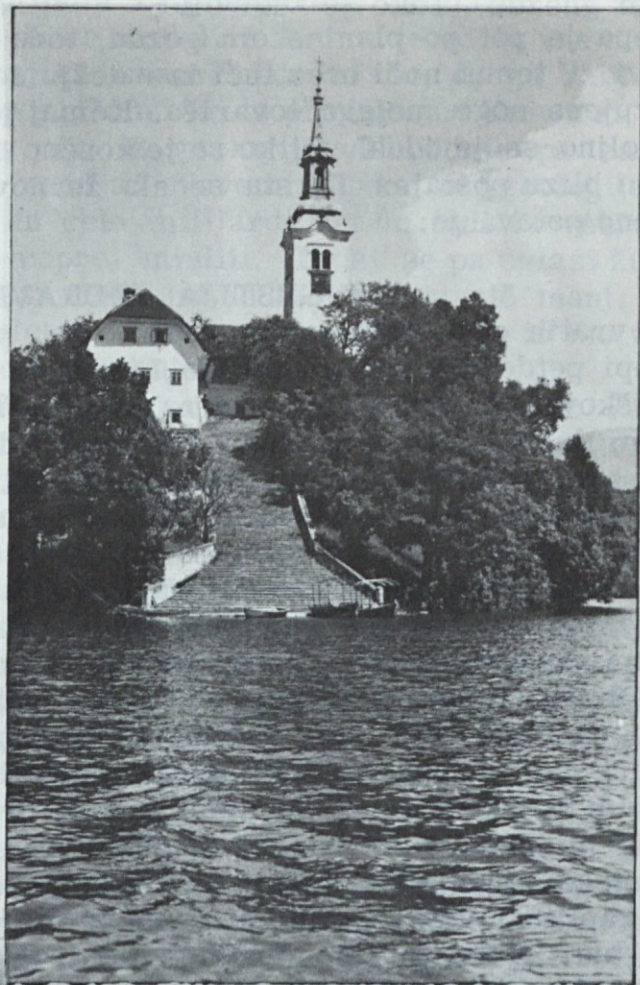
Za učinkovito zdravilo pa nisem povedal ne njemu, ne njej, ker mentolov cvet na sladkorju je bil samo sredstvo sugestije.

SLEPEC V PLANINAH

Pravkar sem prišel v Vilfanovo kočo na Begunjščici. Nevihta prihaja iz doline in zagrinja že tudi gore. Kar vstopijo trije, do kože premočeni mladi ljudje: dekle in dva fanta. Srbi so, na letovanju na

Bled

V ozadju Karavanke

Bledu. Pripovedujejo, da je starejši brat od mladosti slep. Sanjal je pa vedno o tem, da bi enkrat v planinah sam planike trgal. Da mu to željo izpolnita, ste ga brat in sestra pripeljala na Begunjščico, ker sta zvedela, da rastejo tu gori planike. Prosijo me, če vem, kje rastejo, da jih takoj peljem tja. Povem jim, da je v mokrem pot nevarna, naj počakajo do jutri.

Nastalo je prekrasno planinsko jutro. Pokličem mlado trojico in jih peljem na vrh Begunjščice. Slepca sem vodil za roko in se čudil, kako varno stopa v iste stopinje, kakor jaz. Iz vsakega mojega giba je čutil, kje je stopinja.

Ko pridemo na vrh, postavim slepca v najgostejše planike ter mu rečem, naj se skloni in trga. Ves srečen je uresničil svoje davne sanje. Vračali smo se po plazu proti Zelenici. Med potom smo splašili malo čredo divjih koz. Njihov stražar je zabrlizgal in čreda je zbežala po pobočju dalje. Novo doživetje za slepca. Kar žarel je od

sreče. Pot je bila sicer težka, pa tudi to je premagal. Mladi turisti so želeli, da bi jih peljal še na Stol, pa sem jim odsvetoval, ker se je pripravljalo k nevihti, in pot je bila pretežka. Ubogali so ter se vrnili na Bled. Slepцу je ostal ta dogodek v spominu tako, da je vsakemu pripovedoval, da je sam trgal planike v gorah. Par let pozneje se snidem na vlaku z bolnim bankirjem, ki se je vračal z Bleda. Med drugim je pripovedoval o nekem srpskem slepcu, ki letuje z družino na Bledu, kako mu je lagal, da je sam nabiral na Begunjščici planike. Ni mu hotel ugovarjati, ampak taka domišljija je že naravnost bolesta. Nek profesor, pravi slepec, da ga je vodil v gore.

Ko gospodu povem, da sem bil jaz tisti vodnik, je še meni težko verjel. Zdelo se mu je nemogoče.

HOLANDCI NA TRIGLAVU

Bilo je par let pred drugo svetovno vojno. Napovedana je bila geološka ekskurzija profesorjev in slušateljev iz Amsterdama in Utrehta v Holandiji. Planinsko društvo me je naprosilo, naj jih vodim na Triglav. Na Dovjem so me že čakali pod vodstvom dr. Estreicha še trije profesorji in kakih dvajset slušateljev, med njimi nekaj slušateljic.

V najhujši vročini jih peljem čez Kot do Staničeve koče, kamor smo prišli že skoro v temi. Bili so lepo postreženi. Drugi dan se podamo na vrh. Ob najlepšem vremenu je bil razgled naravnost čudovit na vse strani. Očarani od lepote so sedli in risali v zvezke oblike bližnjih in dalnjih gora. Več ur so se mudili na vrhu Triglava in težko so se ločili od njega. Vsi očarani so mi zatrjevali: Vi ne veste, kaj imate. Vrnili smo se v kočo Planiko že proti večeru.

Vodja je želel, da bi mu poskrbel še kako planiko. Že v mraku ga peljem na Vernar nad Vodnikovo kočo. Tu je z asistentom našel še par cvetk. Ko se vrnemo v Planiko, pristopijo k meni vsi štirje profesorji ter se predstavijo v svojih stopnjah kot framasoni. Vprašajo me, v kateri stopnji sem jaz? Povem jim, da nisem član te družbe. S postrežbo so bili zelo zadovoljni. Drugi dan so občudovali dolino Triglavskih jezer. Na robu Komarče so bili presenečeni. Nenaden prehod iz gozda na odprti rob prepada z lepim razgledom jih je očaral. Uživali so ga dolgo časa. Prenočevali smo v Zlatorogu. Zjutraj vstanem zgodaj, da bi šel maševat k Sv. Duhu, pa me je slišal vodja dr. Estreich ter stopi pred mene: Kam greste, ne boste nam ušli. Povem mu, da pridem v eni uri nazaj, pa mi ni verjel. Ni me spustil dokler mu nisem povedal, da sem duhovnik in grem maševat. Začudeno me je pogledal in me spustil. Ko sem se vrnil, sem opazil, da me gledajo vsi z večjim spoštovanjem, pa ravno tako prijazno kot prej. Za slovo so priredili opoldne slavnosten obed ter se mi zahvaljevali za vodstvo, hvalili so naše čudovite gore ter

obljubljali, da še pridejo. Res so naslednje leto ponovno prosili za vodstvo.

VRTOGLAVICA OZDRAVLJENA

Vprašali so me, ali si upam vzeti s seboj na Triglav profesorja iz Senja, ki ima zelo močno vrtoglavico. Kjer je npr. pri cesti nekaj metrov visoka škarpa, si ne upa pogledati v nižino. Njegova žena, Slovenka, ga je tako navdušila za naše gore, da silno želi priti na Triglav. Odgovoril sem mu, da naj kar pride, da jamčim za njegovo srečno vrnitev.

V nekaj dneh se res zglaši profesor z revnim črnogorskim abiturientom. Oba sta bila za gore pomanjkljivo pripravljena, kar sem moral takoj dopolniti. Abiturient že na vlaku sezuje izposojene čevlje, ker ga tiščijo in hodi od tedaj bos. Črnogorec je bil tega navajen. Izberem namenoma Tominškovo pot, da bo vrtoglavica prej ozdravljena. Ko pridemo do prvih klinov, me profesor plašno gleda: Kaj zdaj? Povem mu, da so ti klini poleti nepotrebni, pozimi pa koristni.

Pridemo do prvih vrvi nad prepadom. Tu se ustavi in me plašno gleda. Kar naprej za drugimi, z roko ob vrvi in stopajte kakor drugi. Na vas pazim jaz. Šlo je. Ko pridemo do strmine nad "bifejem", se usede ves tresoč in noče dalje. Drugi me nagovarjajo, naj ga peljem nazaj, jaz pa se napravim hudega: Ne, z nami mora. Profesor je in vzgaja druge, sam sebe pa ne zna vzgojiti. Vsi drugi naprej, on pa pred mano, ako ne, bo pomagala moja palica. Vstal je in šel za drugimi. Ko smo šli po strmini ob klinih, sem ga hvalil, kako dobro hodi, pa pravi, da ima vrtoglavico. Še prav dober turist bo. Ko premagamo strmino, ga pohvalim in povem, da je bil to najtežji del poti, kar še pride je lažje. Ozdravljen je bil. Prišla pa so še težja mesta, pa jih ni več čutil. Vrtoglavice ni imel več, tudi ko smo šli z vrha. Čudil se je, kako je to mogoče?

Še iz Dalmacije se je zahvaljeval za ozdravljenje in poslal sodček dalmatina. Ker ga nismo takoj porabili, se je v par tednih spremenil v kis.

VZTRAJNI TURIST

Neposredno pred drugo svetovno vojno se vračam s Triglava proti Vodnikovim kočam. Od koč gor mi prihaja nasproti star možiček z velikim nahrbtnikom. Na misel mi pride, če ni to tisti stari upokojeni poštni ravnatelj Vidmar, o katerem sem pred kratkim bral v časopisu? Bral sem, da hodi vsako leto iz Ljubljane peš na Triglav in prav tako nazaj; le zadnja leta se vozi, kakor drugi do Mojstrane. Star je pa baje 86 let.

Ko ga srečam, ga pozdravim in ogovorim: "Oprostite, ali niste vi

poštni ravnatelj Vidmar iz Ljubljane?" - "Zakaj pa vprašate?" - "Bral sem o vas, da ste stari že 86 let in še vedno hodite vsako leto na Triglav?" - "Sem tisti Vidmar, pa nisem star 86 let, ampak letos jih bom dopolnil 90." Občudujem ga in čestitam mu; s krepkim korakom jo mahne dalje proti vrhu.

Kmalu za njim pride drug turist - dr. Brecelj, dvajset let mlajši. Obilno telo in težak nahrbtnik sta ga zmagovala, da se je ves zaripel, kar kopal v potu. Z negotovim korakom jo je ubiral za 90letnim Vidmarjem. Z voljo je izčrpaval še zadnje rezerve.

Vidmar je bil tedaj poslednjič na Triglavu. Naslednjo zimo je prebolel težko pljučnico, ki mu je oslabilo srce. Še je hodil v hribe, v visoke gore ni mogel več. Še štiri leta si ga lahko videl vsak dan ob pol devetih pri frančiškanih pri maši.

SMRČAČI

Holandec p. Teotim van Valsen je oskrboval naše izseljence. Prišel je, da greva na Grintovec. Pot od Kamnika do vrha ga je utrudila, ker še ni bil utrjen. Takoj, ko prideva na vrh, se vleže na soncu in vpričo zaspi. Zbudili so ga šele drugi turisti, ki so prišli za nama. Že proti večeru se vrneva v Kokršsko koč. Poiščeva si prostor na skupnem ležišču, ki je bilo že skoro zasedeno. Holandec je prvič gledal ta prizor. Turisti so večinoma že spali: eni tiho, drugi je nemirno govoril v spanju, oni pa na glas smrči. Komaj je čakal na počitek, sedaj pa to. - "Kdor bo vendar pri vsem tem spal?" pravi ves nevoljen. Razpravi se in vleže ter v trenutku zaspi. Toda zdaj se je začelo šele pravo smrčanje. Ni samo vlekel dreto, kakor pravijo, ampak smrčal tako na glas, da so se tresla bližnja ležišča. Sam sebe seveda ni slišal.

PREDIKANT NA TRIGLAVU

Prišel sem pravkar z vrha Triglava in sedel pri Staničevi koči. Kar pride človek slabotne postave in neplaninsko oblečen. Ko me zagleda, vesel prisede. Bila sva sama. Takoj pove, da je danes prvič na Triglavu in prepričan je, da je danes od vseh planincev najstarejši. Vprašam ga za starost, pa pravi, da bo kmalu petdeset. Povem mu, da še ni najstarejši, ker jih imam deset več. Povem mu, da sem videl osemdesetletne može, enkrat celo devetdesetletnega na Triglavu. Postal je prav zaupen in je povedal, da je predikant, adventist, da je bil dve leti v Ameriki, da se je mnogo naučil, da je celo enkrat gledal v mikroskop...

Skupaj greva na kratek sprehod na bližnji vrh. Ko se vračava, se malo zadržim pri neki rastlini in on gre pred menoj v koč. Ko pridem čez trenutek za njim, je pravkar govoril z oskrbnico. Ko me je zagledal, je ves preplašen zbežal pred menoj. Menda je zvedel,

Triglav

Aljažev stolp

kdo sem in konec je bilo vse zaupnosti...

HUD POGLED

Bilo je leta 1935. Peljem se z vlakom od Varšave proti Gdinji ob Baltiškem morju. Sedim v kupeju pri oknu in opazujem enolično pokrajino. Do kamor seže oko, sama ravnina, tu in tam nalahno valovita, brez vasi in brez hiš. Vse samo pšenično polje. Pšenica je požeta, kope snopja se raztezajo v dolgih vrstah prav do obzorja. Dalje proti severu pšenica še stoji, mestoma je redka in zanikrna, posebno v kaki dolinici, ko bi pričakovali tam najboljšo.

V nekaterih dolinicah voda stoji in je pokrita kakor s tanko ledeno skorjo. Ker je v juliju tudi v teh krajih vroče, mi je bilo jasno, da je v vodi skorja soli in zato v bližini takih jezerc žito ne raste, ali pa prav slabo. Ne pregloboko pod površino je verjetno še neodkrit rudnik soli.

Na neki postaji vstopi v naš kupe mati z dvajsetletno hčerko ter

se opravičuje, da pelje svojo hčerko v nek zavod. Dekle se kot neprisotna vsede poleg matere in neprestano zdihuje: Kaj sem storila? Kaj sem storila? Jasno je bilo, da se ji je zaradi nekega nesrečnega dejanja zmešalo. Ker sem sedel poleg obeh - bil sem v redovni obleki - sem poskusil nanjo pomirjevalno vplivati z verskimi razlogi. Dekle me nekaj časa napeto posluša, nato pa plane k odprtemu oknu, da bi skočila z vlaka, kar sem pa jaz pri oknu preprečil in okno zaprl. Tedaj pa stopi dekle predme in me prebada s strašnim pogledom, v katerem je žarelo neizrečeno peklensko sovraštvo. Mati zakliče: Ne glej tako! Takega pogleda verjetno normalen človek ni zmožen. Še danes po toliko letih ga nisem pozabil.

Pripovedujejo, da so ljudje, ki morejo človeka s pogledom umoriti. Da pa more tak hudoben pogled živčno občutljivemu človeku, zlasti pa otroku, trajno škodovati, je razumljivo, ker se tak pogled tako vtisne v dušo, da se ga le težko znebi, ali nikoli ne pozabi.

Na neki postaji je mati z dekletom izstopila in jo odvedla v umobolnico.

ŽELVA

Čudna žival je želva. Plazilec v oklepu, znamenit preostanek iz davne geološke dobe. Ves njen pojav in počasno gibanje ne obeta kaj prida možganov v njeni kačji glavi. Pa vendar...

Pred leti smo dobili večjo pošiljko želv iz Grčije. Za spremembo so dobra hrana. Iz ograjenega prostora, kjer so jih hranili s solato, je ena ušla in se skrivala nekaj let na vrtu. Pozimi se je zarila globoko v zemljo in tako srečno prezimila. Spomladi je zopet prišla na dan.

Ker je videla vsak dan brata Ludvika na vrtu pri delu, se je z njim sprijaznila. Ta brat je ljubil živali in one so to spoznale. Ko je prišel brat Ludvik na vrt, ga je želva spoznala po težki hoji. Hodil je vedno v škornjih. Prišla je iz skrivališča k njemu in se motala okrog njega ves čas, dokler je delal. Ko je na primer sadil solato, je hotela biti vedno pri njegovi roki. Za pozdrav se je zadela kakor majhen tank v njegovo roko, on jo je pa potrkal z lesenim klinom malo po hrbtu in oglasila se je nekako z žabi podobnim glasom. Dal ji je svoj palec, da ga je za šalo grizla in dobrikala se mu je kot domača žival.

Drugemu se ni približala. Poskušal sem včasih oponašati njegovo hojo in gledal, če bo prišla k meni. Poslušala je, včasih storila nekaj korakov proti meni, pa je takoj spoznala prevaro, in obrnila se je proč. Čudil sem se, da ima žival na tako nizki stopnji razvoja toliko razuma, da izmed mnogih ljudi spozna svojega prijatelja.

Nekaj let je tako želva živela v prijateljstvu z vrtnarjem in srečno prezimila. Neko leto je pa ni bilo spomladi na spregled. Zmrznila je v hudi zimi. Ko je vrtnar kopal, je našel že prazen oklep. Pobral sem

ga in očistil. Naredil sem iz njega pepelnik, ki stoji še sedaj na moji mizi.

PRESKUŠNJA MOČI

Obiskal sem ljubljanski velesejem s p. Konštantinom Ocepkom. Med drugim sva si ogledala tudi higienski pavilijon. Niso naju zanimali razni preparati v steklenicah in tabele po stenah. Ko hočeva kar hitro oditi, naju opozori uslužbenec na neke stroje za preskušanje moči v kotu. "Poskusita, gospoda, koliko imata moči! Stopiti je treba na pripravo, prijeti za ročaje in vzdigniti. Če vzdignete do 200 kg. pade listek iz stroja s potrdilom in datumom." Daj, daj, pravi moj tovariš! Res stopim in sklenem, da se ne bom osramotil. Zato potegnem z vso močjo. Hočem imeti listek. Listek pade iz aparata, nekaj počni in zahrešči in - aparat je bil polomljen. Ves prestrašen in zaskrbljen zakliče uslužbenec: "Tacega hudiča pa še nisem videl." Najbrž sem vzdignil malo več, kakor je aparat prenesel. Opravičiva se in posloviva. Listek pa je spravil p. Konstantin rekoč, da se bo še pobahal z njim.

KONJSKA SILA

Pravkar sem prišel iz univerze od predavanja, ko so bili že vsi zbrani pri kosilu. Moj sosed pri mizi je bil med drugimi tudi p. dr. Hugo Bren, ki je imel to žilico, da je rad koga potegnil, če se je le dalo. Vpraša me: "Kaj si poslušal zadnjo uro na univerzi?" - "Fiziko" mu odgovorim. Jedli smo ravnokar juho. "No, ker si poslušal fiziko," pravi p. Hugo, "mi povej, koliko konjskih sil je treba, da nesem žlico juhe v usta?" - "Zajemi in nesi v usta, da precenim," mu pravim. Hotel sem ga splačati. On nese v usta počasi in me gleda. Jaz ga gledam, kot bi ocenjeval delo in pravim: "Kakor presodim, ni potrebna za to delo cela konjska sila. Ena oslovska zadostuje." Obmolknil je in nos se mu je pobesil.

RESNIČNE SANJE

(Povedala mati)

Stari oče Matija je bil iskan zidarski mojster. Brati je znal, pisati pa samo številke. Poleg zidarstva mu je šlo vsako drugo delo od rok. Med drugim je sezidal tudi kapelo na topliškem pokopališču in župnijsko cerkev v Črmošnjicah. Zidanje poslednje je sprejel v lastni režiji, da bo kaj zaslužil. Nasprotno se je pri tej cerkvi zadolžil več, kakor je bilo cenjeno njegovo polzemljiško posestvo. Trdil je, da so ga goljufali. Vložil je tožbo, pa propadel. Bil je dober mojster, pa slab računar. Iz obupa se je napil in obležal na zmrznjeni zemlji ter si nalezal nevarno bolezen. Bolehal je in od skrbi ni mogel spati. Neko noč vidi v sanjah svojega očeta, ki mu pokaže pet števil, ki naj nanje stavi, da bo rešen dolga. Ko se

zbudi, zapiše številke, da jih ne pozabi. Zjutraj pove ženi Mariji sanje in pravi, da gre takoj na posodo iskat pet goldinarjev, da jih bo stavil na vsako številko enega. Žena pa v jok: Ali si ob pamet, da na sanje kaj daš, pa da hočeš še na posodo vzeti toliko denarja, ko nam bo zaradi dolgov še posestvo prodano, denarja pa nimamo niti za sol. Res ga žena pregovori, da ostane doma.

Iz radovednosti, ali so sanje kaj pomenile ali ne, gre naslednji ponedeljek v Novo mesto, da pogleda na novo izžrebane številke, ki jih je videl v sanjah. Že od daleč vidi na tabli številke, ki jih je videl v sanjah. Ves iz sebe stopi v urad in vpraša, koliko denarja bi dobil tisti, ki bi zadel vseh pet in bi na vsako stavil goldinar? Povedo mu, da bi toliko denarja, da bi mu ga banka ne mogla vsega obenem izplačati, ampak bi ga dobil v več obrokih, od katerih bi že eden prinesel toliko denarja, da bi bil daleč naokrog najbogatejši. Ves potrto odide domov. Doma je imela žena kaj slišati. Ona je kriva, da bo vedno siromak on in njegovi otroci. Ko se pomiri, začne premišljevati, kaj bi naredil z milijoni, če bi zadel? Odkrito mora priznati, da bi bilo tako bogastvo verjetno njemu in njegovim v pogubo. Je bila že tako božja volja.

Še eno leto je Matija bolehal, delal po malem in skrbel, dokler ga ni rešila bela žena dolga in skrbi.

MORA?

Znana je starodavna božja pot Nova Štifta pri Ribnici. Par minut pod cerkvijo je stala ob potu samotna hišica Janeza. Kot deček je služil za pastirja pri Novi Štifti. Bil je naš stari znanec in prijatelj. Rad se je pogovarjal. Nekoč mi je pripovedoval na moje vprašanje o svoji mladosti. Oče in brat sta bila čevljarja, ki sta hodila zlasti pozimi šivat po hišah, kamor sta bila naprošena. Tudi on je hodil z njima. Nerad pa je povedal, da jih je doma v hiši več let nadlegovala "mora". Ko so prišli trudni od dela domov, navadno zelo pozno, so se noči že vnaprej bali. Na posteljo, kjer je navadno spal njegov starejši brat, se je vsak bal iti počivat. Dokler je luč gorela v sobi, je bilo vse v redu. Takoj, ko so ugasnili luč, je legla na človeka, ki je legel na dotično posteljo, mora, da se ni mogel več ganiti. Na drugih posteljah so vsi lahko mirno počivali. Kdor se je pa vlegel na bratovo posteljo, je vsak vstal zjutraj zmučen in nespočit. V mesečnih nočeh so večkrat videli - pripoveduje stari Janez - kako je skozi ključavnico začela prihajati neka meglica, takoj ko so ugasnili luč, polagoma zrasla do velikosti kake žene z žarečimi očmi. Kdor je pogledal v te oči, je postal kar trd in se ni mogel ganiti. Pomaknila se je k bratovi postelji in počitek se je spremenil v trpljenje. Brat je vedno bolj hiral. Vse to je trajalo nekaj let, nato pa je polagoma minilo.

Tako je Janez pripovedoval, sicer malo nerad. Prosil sem ga,

naj mi to popiše o priliki kolikor mogoče natančno, pa opisa nisem dobil in kmalu nato je umrl. Imel sem ga za poštenjaka in resnega moža.

ZDRAV BOLNIK

Po vojni sem nekaj časa stanoval med mladimi patri študenti. Med njimi je bil tudi p. R., ki se je rad ponašal s tem, da še nikdar ni bil bolan. Ker je bil preprosta duša, sklenejo trije njegovi tovariši, da ga bodo spravili kot bolnika v posteljo. Domenijo se.

Prvi stopi v njegovo sobo, navidez po neko knjigo. Dobi knjigo, nato se pa začudi: "Kaj, da danes tako slabo zgledaš?" Nato odide. Čez pol ure pride drugi z nekam vprašanjem. Že pri vratih zakliče: "Kaj ti je, ti si bolan. Že p. N. mi je rekel da slabo izgledaš." - "Nič ne čutim," pravi p. R. - "Saj to je najbolj nevarno, ko niti ne čutiš," pravi p. N. "Čakaj, da ti izmerimo temperaturo." Brž odide in se vrne s tretjim, ki je že segrel toplomer na žarnici do 40 stopinj. Ko mu zmerijo "vročino", vidi sam, kaj kaže toplomer. Spravijo ga v posteljo in skrbno pokrijejo v poletni vročini z dvojno prešito odejo, da se bo pošteno spotil. Prineso mu še vročega čaja. Sumljiv se jim je zdel dopoldne njegov tek itd. Kogar je posilil smeh, je brž vrgel kako stvar na tla, da se je skrivaj nasmejal. Popisali so mu nevarnost bolezni od vseh strani. Prosil jih je, naj stopi kdo k meni po kaka zdravila. Res mu pošljem suhih korenin od angelike, da naj jih polagoma grize. Za tako "bolezen" bodo kar prave. Pozneje se je pritoževal, da so bile neznansko zoprne in grenke. Kakor blisk je šla novica o "bolniku" po vsej hiši in prihajali so ga obiskovat in se

zabavat. Smeha je bilo toliko, da je ljudi kar trebuh bolel. Večkrat so mu še merili temperaturo. Vedno je bila 40 stopinj C, le naslednji dan, ko je moral iti p. R. maševati, je bila normalna temperatura. Takoj po maši pa je imel zopet "vročina" in je moral v posteljo. Drugi dan zvečer ga obišče starejši pater Dominik in se mu smeje, da se da tako vleči, da se mu vsi smejejo. Spoznal je. Ko pridejo spet tretji dan, da bi mu merili temperaturo, jih je nagnal iz sobe in "bolezniki" je bilo konec.

Nekaj časa je bil hud na "usmiljene" tovariše in na "zdravnika", potem se je pa vse pozabilo. Z zdravjem se pa ni več tako ponašal.

ZRAČNI VRTINEC

Oskrboval sem župnijo Gora pri Sodražici. Hodil sem iz Nove Štife čez visoko Travno goro. Na obširnih košenicah sem opazoval jame, ki so bile kak meter globoke in vsaka z nekakim malim nasipom, pri vseh na isti strani. Taka jama nastane, če se podere drevo s koreninami vred. Spomnil sem se slik pokrajin, kjer so viharji podrli cele gozdove. Tudi tukaj se je moralo zgoditi nekaj podobnega. O drevju in koreninah ni tukaj nobenega sledu več in vse je že davno trava prerasla. Očividno je, da niso ljudje iztrebili gozda, ker do vasi je eno uro daleč, ampak velik vihar. Da sem prav sklepal, je leta 1965 potrdil zračni vrtinec, ki je na podoben način opustošil prav tam velike površine gozda. Obširne košenice na Travni gori so v velikem delu posledice viharjev. Nastala je tako imenovana "frata" (fracta v latinščini).

Slučajno sem zvedel od starih ljudi, da so slišali od pradedov, o nekem strašnem zračnem vrtincu, ki je predavnimi časi opustošil Travno goro in uničil gozdove. Ob tej priliki je odnesel vihar tudi neko žensko. Imeli so jo za mrtvo, ker že šest let niso o njej nič slišali. Naenkrat se žena vrne in pripoveduje začudenim vaščanom, da jo je vrtinec odnesel daleč na Ogrsko, kjer ni razumela ljudi in oni nje ne. Ko se je toliko priučila jezika, da jim je mogla dopovedati, odkod je doma, so ji povedali, kako naj hodi, da se vrne domov.

"BABJE LETO"

V severnih deželah se pojavlja vsako leto v jeseni naravni pojav, ki mu pravijo "babje leto". Opazoval sem ga v Galiciji med prvo svetovno vojno. Po septembrskem deževju nastane v začetku oktobra prijetno, toplo vreme, ki traja le nekaj dni. Lahen veter veje od zahoda in sonce sije kakor skozi neko megleno mrežo. Pa to ni megla, ampak neizmerna množina pajčevine, ki plava po zraku v lahnem vetru. Kdor gre ob tem času na prosto, je v kratkem pokrit s pajčevino. Če pogledamo posamezno pajčevino, opazimo na njej drobnega mladega pajka, ki potuje na ta način po zraku iz kraja v kraj. Na ta način je poskrbljeno, da se pajki razseljujejo iz rodne

kraja v tuje dežele. Tako je poskrbljeno za njihovo razmnoževanje. Traja le par dni, nato nastopi deževje in sneg.

PREHOD ČEZ ŽELEZNIŠKI TIR

Meglen zimski dan. Ob štirih popoldne se je končala moja služba v Mineraloškem zavodu. Oči so me pekle od dela z mikroskopom in sedanja mi je bilo preveč. Dasí sem videl komaj par korakov skozi meglo, sem sklenil iti na kratek sprehod skozi Tivoli. Mračilo se je že.

Pod tivolskim ribnikom je prehod čez progo zaprt, ker pravkar vozi vlak v mesto po drugem tiru. Vlak odpelje, zapore se pa še ne dvignejo. Škoda časa, si mislim in spodlezem zaporo. Komaj stopim na prvi tir, zaslišim krik: "Pater!" in že skočim nazaj. Iz mesta je pripeljal vlak z vagonom spredaj. Železničar na vagonu me je zapazil in opozoril skozi meglo komaj dober meter od mene.

Prehod je bil sedaj prost, pa nisem šel v Tivoli, ampak naravnost domov. Preblizu se je peljala smrt mimo mene. Resen nauk za prihodnjič.

VŽGANA ROKA

Sestra znanega kateheta v Ljubljani je pripovedovala: Ko sva z bratom še v šolo hodila, nam je umrl oče. Bil je to hud udarec za nas, ker nas je on preživel s svojim delom. Prvo noč po pogrebu smo slišali v predsobi njegove korake. Naslednjo noč je bil v kuhinji tak ropot, da smo mislili, da bodo zjutraj samo črepinje na tleh, pa ni bilo nobene škode. Tretjo noč smo slišali hojo in ropot. Ko vstanemo, vidimo, da je vse v redu, na mizi pa opazimo v les vžgano očetovo roko z vsemi značilnimi potezami. Mati je takoj dala za mašo in od tedaj je bilo vse mirno. Ker mati ni mogla gledati vžgane očetove roke na mizi, je poklicala mizarja, da jo je s skobelnikom odstranil.

POSLEDNJI RISI

Bilo je pred sto leti. Na Blokah sta šla dva brata v gozd napravljat drva. Pri delu opazita v votlem drevesu dva mlada risa, nevarne starke pa ni bilo v bližini. Skleneta, da bosta vzela mladiča iz gnezda in ju nesla na glavarstvo, da dobita za to zver razpisano nagrado. Komaj vzame eden mladiča v naročje, že zagledata starko, ki je grozeče prihajala in opazila, kaj je z mladiči. Hitro se vstopita s hrbtom ob hrbet. Prvi je držal mlada risa v naročju, drugi pa je mahal s sekiro pred seboj, da ga starka ni napadla. Tako sta se polagoma pomikala proti domu in se branila pred samico, ki je šla neposredno za njima.

Tako prideta do domače hiše, stopita v vežo in z njima tudi stara riska. Tu zapreta vežna vrata in starka z mladiči vred je bila ujeta.

Prvi spusti mladiča na tla, da se oboroži in pomaga bratu, da skupno ubijeta starko, ki je iskala, kako bi rešila mladiča. Ko sta srečno ubila nevarno zver, neseta vse troje na glavarstvo, da dobita premijo za tri rise. Niso jima verjeli, da sta to opravila sama brez pravega orožja, toda dokaz so imeli pred seboj. Občudovali so njuno predrznost in tudi previdnost. Prejela sta predpisano nagrado, za neverjetno predrznost pa so jima naložili majhno kazen, da bosta za naprej bolj previdna. Vesela sta se vrnila na svoj dom.

Od tedaj niso v notranjskih gozdovih nikdar več videli risov. Ubiti so bili verjetno poslednji svojega rodu. Divjačina in tudi drobnica je imela odslej mir pred njimi. (Povedal oče, doma iz Blok, rojen okrog leta 1830).

DVA NAJSTAREJŠA V ŽUPNIJI

Zagrebski nadškof dr. Bauer je bil na službenem obisku pri nekem župniku blizu Zagreba. Ker je bil župnik malo preveč vdan pijači, ga nadškof previdno opomni, da si s tem življenje krajša. Molče sprejme župnik dobrohotni opomin svojega predstojnika, misli pa si svoje. Ko je bilo uradno vse končano, vpraša župnik nadškofa, če bi ga veselilo videti dva najstarejša v njegovi župniji. Nadškof je z veseljem sprejel predlog. V lepem sprehodu prideta do bližnje vasi. Že pri prvi hiši zagledata krepkega starčka s še kar temnimi lasmi. "To je eden najstarejših," pravi župnik. Mož je krepko sekal drva in jih pripravljajl za zimo. Nadškof ga vpraša, koliko let ima? "Prav letos sem jih izpolnil 92," pravi starček. "Povejte nam, kako ste dosegli tako starost?" pravi nadškof. "E, kakor vsi drugi," pravi starček, "le do pijanosti nisem nikoli pil." - Nadškof župnika pomenljivo pogleda, češ, si slišal? Nato vpraša župnik starčka: "Kje imate pa brata?" "Tam na svislih leži, svinja pijana. Od mladosti še menda ni bil nikoli trezen," pravi nevoljen starček. "Koliko pa je on star?" vpraša župnik. "On je pa šest let starejši od mene," odgovori starček. Sedaj pa župnik pomenljivo pogleda nadškofa. Poslovita se in molče odideta.

OČE IN SIN

Mimogrede smo se ustavili med vojnim pohodom pri gradu znanega poljskega kralja Sobieskega, rešitelja Dunaja. Pred malo kočo v bližini seka belolasi starček drva pred hišo. Pri vratih sloni ob podboju drug starček in gleda prvega pri delu. Beloglavi starček je lepe ravne postave, prijetnega obraza in lepo ohranjen. Videti je, da drugega nekaj opominja. Drugi starček pri vratih pa je sključen, sivih las, razoranega obraza in močno oslabeled in tudi obleka je v neredu. Pristopim in začnem z njima pogovor. Radoveden sem bil in vprašam belolasega, koliko je star? "No, uganite, kdo izmed naju je starejši," pravi. Primerjam in prisodim sključenemu pri vratih s sivimi lasmi

večjo starost. "To sem pričakoval," pravi starček. "Glejte, jaz imam 93 let in sem njegov oče. On jih ima šele 70. Jaz sem živel trezno, on pa zapije vse, kar zasluži in kadi neprestano. Zato je tak, pa me nič ne posluša. "Oh, oče," pravi sin pri vratih, "vedno me kregate," in obrne cigaretni ogorek v ustih na drugo stran.

ZAGONETNI PRIMER

Tončka Kuhelj je bila znana upokojena poštarica. Živela je v Ljubljani pri svoji sestri in bratu. Poleti je hodila rada v Stičino na počitnice. Povsod je bila znana in priljubljena zaradi svoje veselosti. Bila je po malem tudi pesnica, s čemer so jo prijatelji radi dražili. Sama mi je pripovedovala sledeči dogodek:

Neko leto je bila zopet v Stičini na svojem stanovanju. Kratkočasila se je z ruleto, ki jo imela ob robu okrogle plošče nalepljene črke abecede. Ko opazuje vrtavko, ki pleše po deski in se zaganja od roba do roba ter se dotika gotovih črk, ki dajo zaporedno ime, radovedna vpraša v ponovni igri, kdo bi to bil. V ponovnih igrach dobi točne odgovore: samostanski redovnik, ki je umrl pred par sto leti, prosi za nekaj maš; pove tudi leto svoje smrti.

Tončka gre takoj k opatu, s katerim je bila dobro znana, in mu vso stvar razloži. Opat pravi, da ime, ki je bilo njej naznanjeno, v njihovem redu ni običajno in da je vse skupaj verjetno le slučaj igre, brez pomena. N... je ime, ki ga skoro gotovo ni v njihovi mrliški knjigi.

Radoveden gre pa vendar pogledat. Ko poišče omenjeno letnico, res najde na prvi strani ime dotičnega redovnika. Sedaj verjame, da je res njegova duša prosila za rešilno daritev po Tončki, ki je bila sposoben medij, po kateri je mogel poslati svojo prošnjo.

Opat takoj odredi, da se čimprej opravijo zaprosene maše za dušo pokojnega sobrata.

Tudi nekaj drugih primerov je bilo, ko so se po Tončki javile duše umrlih. Sama je bila globoko verna in plemenitega značaja. Umrla je leta 1941.

RAZNI SPOMINI

Znana Jenkova gospa (imenovana "ruska mati") je bila mnogo let s svojim možem-zdravnikom v Rusiji. Pripovedovala mi je sledečo resnično zgodbo:

Mlada, lepa plemkinja iz visokih krogov je sklenila, da se ne bo poročila, z razuzdanim in propadlim mlajšim rodом se ni hotela vezati, ker je že poznala njihove nesrečne zakone, s preprostim mladeničem, se pa poročiti ni smela. Po naravi si je pa srčno želela otroka, da bi vsaj za nekoga živel.

Obrnila se je na rektorja tamkajšnjega vseučilišča, naj izbere izmed višjih dijakov nadarjenega, dobro vzgojenega in postavnega

mladeniča ter ga pošlje k nji. Ko se ji dijak predstavi, mu ponudi tole pogodbo, če jo sprejme: z njo bo prebival tri mesece; po treh mesecih je ne sme več poznati, ne povpraševati za njo. Za plačilo bo dobil toliko premoženja, da bo preskrbljen za vse življenje: pogodbo mora podpisati.

Revni dijak sprejme ponudbo in se pri njej nastani. Tekom treh mesecev se je tako zaljubil v lepo plemkinjo, da mu je čas minil kot lepe sanje. Srce mu je krvavelo, ko jo je po pogodbi moral zapustiti. Postal je sicer bogat, pa nesrečen. Plemkinje ni mogel pozabiti. Tudi vedel ni, kje živi, ker se je izselila v veseli nadi, da bo odslej živela za svojega otroka.

Mladenič je bil v takšnem dušnem stanju, da ni mogel več študirati, pa mu tudi treba ni bilo. Podal se je na potovanja; obhodil je daljne dežele, preplul svetovna morja, miru pa ni našel.

Minila so leta od usodnega dogodka. V svoji blodnji po svetu se ustavi na Havajih, da bi v tamkajšnji večni pomladi pozabil na svojo bol. Sprehaja se po parkih tropskega rastlinstva, pa čimbolj se trudi pozabiti na preteklost, tembolj živo mu prihaja v spomin. Vsede se na klop, kjer se v bližini igra otrok štirih let. Bil je živahen deček, ki je pravkar potreboval še nekoga pri igri. Priteče k tujemu gostu in ga povabi k igri. Kliče ga kar ata. Gost vzljubi srčkanega dečka in se igra z njim. Ko se otrok končno naveliča igre, prime gosta za roko; zdaj greva k mami. - Že od daleč kliče deček: mama, glej, ata sem pripeljal. Mama je bila znana plemkinja. Veselo svidenje.

V neki tednjih je sledila poroka in sinček se je sedaj veselil ata in mame. Plemkinja je spoznala, da je taka božja volja. Nista se več ločila.

LETO 1939

Vsem je bilo že znano, kako se Nemčija oborožuje za drugo svetovno vojno. Že par let prej so razposlali po vseh sosednjih državah oglednike, ki naj pripravijo pot vojaškim vdorom. Tako je bilo mogoče povsod srečati nemške dijake, inženirje, geologe, turiste in izletnike vsake vrste, ki so hodili po deželi. Rečenica Berlin-Bagdad jih je navduševala do fanatizma. Napol norega Hitlerja so slavili kot svojega novega boga in drveli slepo za njegovimi cilji. Ves nemški narod je bil z redkimi izjemami pod vplivom histerije.

Že pred prvo svetovno vojno so pisali nemški časopisi: če se bo razvijala Evropa v sedanji smeri, bo v dvesto letih slovanska. Strah jih je bilo rastočih se, zdravih slovanskih narodov. Med prvo svetovno vojno so zatrjevali nemški častniki, da je ta vojna v bistvu proti Slovanom. Nemški narod degenerira. Zato nujno potrebuje sveže slovanske krvi, ki daje, mešana z nemško, izbornu potomstvo. Obenem naj bi bili podvrženi Slovani delavci za "višjo" nemško raso. Isto so mi zatrjevali tudi Madžari. Kako so Nemci to svojo zamisel vršili, je dovolj znano.

Prišel sem pravkar s Triglava, ko najdem pri Bohinjskem jezeru par Nemcev. Med njimi je bil mož okrog petdesetih. Šepal je na eno nogo. Po vsej zunanosti sem sklepal, da je bivši častnik iz Rajha, ranjen v prvi svetovni vojni. V pogovoru je poveličeval Hitlerja in ga koval v zvezde. Končno me je vprašal, kaj mislim jaz o Hitlerju. Ker sem v njem videl oglednika, sem mu naravnost povedal, da imam Hitlerja za največjega sovražnika nemškega naroda, ker zavaja s hujskanjem ves narod do krivic nasproti drugim narodom in izvaja svoje zamisli z zločini sam in sili druge v zločine. Moj oče prav tako misli, pravi Nemec, jaz pa mislim, da je Hitler največji Nemec pod soncem. . .

Par tednov nato je izbruhnila vojna. Nemčija je divjala, morila, ropala po Hitlerjevih zamislih, brez obzira kot divja zver; morila je z mečem, ognjem, strupom, lakoto in plinom. Tudi najboljši iz nemškega naroda so padli. Le tisoči Hitlerjevih zverinskih pomočnikov so ostali na varnem, da so se bogatili od žrtev in opravljali nemoteno krvniški posel.

Milijoni nedolžnih žrtev. Kje je danes Hitler in njegove nore zamisli? Berlin-Bagdad? Uničenje Slovanov? Nemčija skrčena. Kaj misli danes nemški oglednik iz Bohinja, če še živi?

MEDVEDARSKE

Gozdovi Male in Velike gore nad Ribnico in Sodražico so znani po raznovrstni divjačini. Ljudje v teh krajih doživijo v gozdovih marsikaj, še več pa kmetje na svojem polju, kjer jim divjačina uniči velik del pridelka. Videti medveda, jelena, merjasca ali srnjaka ni nič posebnega. Bolj redko je videti mlade medvede, ker jih medvedka varuje.

Kakor blisk je šlo po Sodražici: nedaleč v gori ima medvedka dva mladiča; ta in ta je povedal. V nedeljo popoldne se zbere nekaj starejših in polno mladine, da gredo gledat mlade medvedke. Tudi fotograf vzame svojo škatlo s stojalom, da za trajno ohrani spomin na ta dogodek poznim rodovom.

Vesela radovednost jih žene v goro. Že pridejo do gozda in J... jim pokaže, kje ima medvedka mladiče. Res so tu. Fotograf postavi stojalo z aparatom, da jih bo slikal, drugi se pomikajo vedno bliže k mladičema. Starke ni pri njih. Kar zavpije zadaj nekdo: "Medvedka!" Vsi zbeže, medvedka drvi za njimi, fotograf se spotakne in pade na svoj aparat, medvedka čez njega za drugimi in jih podi nekaj časa, nato se vrne k svojima mladičema. Vsi so se prestrašeni razbežali, resne škode pa ni bilo. Radovednost po mladih medvedih jih je minila. Žal, da potomci ne bodo imeli medvedkov slikanih.

GOSPODAR GOZDA

Starejši ljudje se še spominjajo male hišice ob cesti na Travno

goro, nedaleč od Nove Štife. Danes je ni več. V njej je prebival Janez s svojo ženo. Če se je res pisal Lesar, se ne spominjam več. Bil pa je pravi lesar v vsakem oziru; bil je gospodar gozda, dasi je bil prepisan na druge gospodarje. V obdelovanju lesa je bil pravi mojster. Kot pravi Ribničan je podedoval "brihtno glavo" in pridne roke. Sam si je sezidal hišico in jo pokrili s slamo. Kar je bilo v njej pohištva, je prišlo vse iz njegove roke: od mize, postelje, klopi in vsega drugega, do "bridke martre" v kotu.

V gozdu je bil neomejen gospodar. Za drva še vprašal ni. Teh je bilo toliko, da ni imel nikakega razgleda. Gozd, ki je segal tja doli do Bosne, je bil bogat. Dajal mu je gob, jagod, borovnic, jerebik za žganje. Obenem je bil gozd prava shramba za meso vsake vrste. Nad medveda in merjasca sicer ni hodil, ker ni imel tako močnih zank, pod nadzorstvom je pa imel vsa pota srnjakov in zajčje stečine. Dobro je vedel, kdaj in kje mora nastaviti, da se ne bodo lovci z logarjem vred spotikali. Rad je imel Janez mir. Ne le ob praznikih, tudi med tednom se je v njegovi bajti večkrat cvrlo. Jeseni, če je bilo žira, so bili mastni polhi s krompirjem skoro dnevno na mizi.

Za zimo si je vedno napravil suhega sadja. Tista velika drobnica tam gori v rebri je bila skoro vedno tako polna, da je bil preskrbljen on in velik delež so dobili tudi polhi in medvedi. Že naroči ženi, da naj poskrbi dovolj košar, ker popoldne gresta po drobnice. Posušene dajo dober prigrizek, kuhane pa še sladko pijačo. Ko pride čas, se odpravi v goro. Že od daleč sliši, da se hruška otresa. "No, nisem mislil, da se ženi letos tako mudi. Druga leta je le mene čakala, da sem zlezel na drevo. Skrbna je. Le kam je skrila košare?" Tako govori Janez sam s seboj. Ko stopi pod drevo še zakliče: "Pridna si, le še potresi." Za odgovor se zasliši neko godrnjanje z drevesa. Prestrašen pogleda v drevo in vidi, kako se medved ravno spušča po deblu. Janez jo pobere, kar so ga nesle noge.

Spotoma že sreča ženo s košarami ter ji pove, zakaj je zbežal. "Kar vrni se," pravi žena, "zdaj medveda gotovo kmalu ne bo pod hruško." Res sta v miru napolnila posodo, kar pa sta pustila, je bil bogat delež za polhe in medvede.

DOBRO KOSILO

Na Travni gori kosijo seno. Koscev je kar lepo število, ker je košenica velika. Košnja je trdo delo in želodec se do kraja izprazni. Gospodinje to dobro vedo. Zato pripravijo tako obilno kosilo, da mora ostati, ko se vsi najedo, še za kake tri, štiri lačne, dovolj jedi. - Opoldne prinese gospodinja iz Gore težak jerbas na glavi. Ustavi se pri poti, odloži previdno jerbas in pogrne ter vse pripravi. Ker so kosci na drugem koncu, jih gre klicati. Nobeden noče pokazati, da je lačen, zato se le počasi zberejo in odlože kose ter gredo z gospodinjo. Pa glej ga spaka! Od daleč že zagledajo medveda pri pripravljenem

kosilu, ki so se ga tako veselili. Ustavijo se in žalostno gledajo. Medvedu se ni mudilo. Ko končno izprazni vse lonce in sklede, jih še do čistega poliže ter počasi odhlača v goščavo.

UKRADENA MINIATURA

Leta 1905 nas je učil v šesti gimnaziji v Novem mestu profesor zgodovine P., mlad človek, pa zagrizen nemčur. Po nekih počitnicah nam pove, da je bil v Ljubljani na razstavi tiska. Med drugim, pravi, so bile razstavljene tudi starinske knjige, rokopisno pisane na pergament. Med vsemi je imela ena najlepše izdelane iniciiale. Z nesramnim in zvitim nasmehom pripoveduje profesor, da je najlepšo izrezal iz knjige za "spomin" in nam jo od daleč pokaže. Velika je bila kakih 6 x 7 cm in zelo lepa. Čudno se mi je zdelo tako brezvestno vedenje od vzgojitelja mladine - profesorja.

Še na misel mi ni prišlo, da bom kdaj videl izropano knjigo. Čez več let pregledujem v knjižnici frančiškanskega samostana v Ljubljani stare rokopisne knjige. V roke mi pride knjiga z najlepšimi miniaturo in glej, prav začetna črka je izrezana prav v isti velikosti, kakor nam jo je pred leti pokazal v šoli profesor P. Tudi način izdelave je bil isti.

Na tedanjo razstavo tiska je poslal tudi frančiškanski samostan svoje najdragocenejše knjige, med drugimi tudi to, ki so jim jo vrnil izropano.

Nauk za prihodnost: dragocenosti se pošlje na razstavo le tedaj, če so popolnoma zavarovane in je poškodba izključena. Tudi med izobraženci so ljudje, ki jih pohlep premaga. To je bilo pred petdesetimi leti. Sedaj je podobnih tatov več, ki ropajo zlasti cerkvene umetnine.

NB. S tem odlomkom se spomini p. Janeza končajo. - *Uredništvo SREČANJ*

Frančiškanska cerkev v Kamniku, kjer so mnogi srečali p. Janeza

SLOVENSKI DUHOVNIKI

BAZNIK, Rt.Rev.Louis, 16550 Rock Creek Rd., Thompson, Ohio 44086
BUTALA, Rt.Rev.Mathias, 416 No.Chicago St., Joliet, Ill. 60432
GNIDOVEC, Rt.Rev.Albin, Box 277, Rock Springs, Wyo. 82901
JERSHE, Rt.Rev.John
POPESH, Rt.Rev.Bernard, 4901 E.Superior St., Duluth, Minn. 55811
SCHERINGER, Rt.Rev.Frank, 330 Oak St., Manistique, Mich. 49854
ZAPLOTNIK, Rt.Rev.John,D.C.L., St.Catherine's Hospital, 9th & Forest Ave.,
Omaha, Nebr. 68108
ZAVBI, V.Rev.August, Box 93, Winnemucca, Nevada 89445

ADAMICH, Rev.Albert, 520 W. 10th St., Waukegan, Ill. 60085
AMBROZIČ, Rev.Aloysius, Kingston Rd., Stop 15, Scarborough,Ont.,Canada
AMBROZIČ, Rev.Bernard,ofm, P.O.Box 136, Double Bay, N.S.W. 2028,Australia
ANDOLSEN, Rev.Richard,epps, 3320 California St., San Francisco, Calif. 94118
ARCH, Rev. Joseph, Mt. Gallitzen Academy, Baden, Pa. 15005

BALAZIČ, Rev. Matija, cm, 611 Manning Ave., Toronto 4, Ont., Canada
BANDI, Rev.Bonaventure,osb, 611 No. 11th St., Canon City, Colo. 81212
BARBIS, Rev.Rudolph, Rt. 2 Box 340 A, Fort Worth, Texas 76135
BERAN, Rev.Iggy, P.O.Box 142, Rocky Ridge, Ohio 43458
BLATNIK, Rev.Francis, sdb, 202 Union Ave., Patterson,N.J. 07502
BLENKUSH, Rev.Mathias, 1010 Grand Ave., Glenwood Springs,Colo. 81601
BOGOLIN, Rev.Leonard,ofm, 386 Geneva Ave., Highland Park, Mich. 48203
BOHTE, Rev.Daniel, 1795 So. Williams, Denver, Colo. 80210
BORGOLA, Rev.Bonaventure,ofm, 536 Decker Ave., Johnstown, Pa. 15906
BOZNAR, Rev. Joseph, 6019 Glass Ave., Cleveland, Ohio 44103
BREZNIK, Rev.Aloysius, Box 273, Davenport, Wash. 99122
BREZNIKAR, Rev.Victor, 722 W.Alder St., Walla Walla, Wash. 99362
BRODNIK,Rev.Joseph, 35739 Stevens Blvd.,Eastlake,Willoughby,Ohio 44094
BROOKER, Rev.Richard,mm, Las Condes Casilla 162, Santiago, Chile

CADONIC, Rev.William, 628 So.Aiken Ave., Pittsburgh, Pa. 15232
CAGRAN, Rev.Joseph,ofm, St.Mary's Seminary, Lemont, Ill. 60439
CANJAR, Rev.John, 3050 Dahlia St., Denver, Colo. 80207
CAREK, Rev.Peter, 12746 W.Cameron Ave., Butler, Wis. 53007
CASL, Rev.Joseph,cm, 611 Manning Ave., Toronto 4, Ont., Canada
CEGLAR, Rev.Charles,sdb, Seminaire Salesien, Sherbrooke,Que.,Canada
CEGLAR, Rev.Stanley,sdb, Cath.Univ.,Caldwell Hall,Box 174,Washington,D.C.
20917

CELESNIK, Rev.Joseph, 840 E. 222nd St., Euclid, Ohio 44123
CEPON,Rev.Dr.Ludwig, St.Vincent's College, Latrobe, Pa. 15650

CEPON, Rev.Michael, 6005 So.Marshfield Ave., Chicago,Ill. 60636
CERPICH, Rev.Richard, 3501 So.Lake Drive, Milwaukee, Wis. 53207
CHEMAZAR, Rev.Blase,ofm, St.Mary's Seminary, Lemont, Ill. 60439
CIMPERMAN, Rev.Victor, 1558 Creighton Ave., Akron, Ohio 44310
CORNISH, Rev.Ronald, 9401 Mission Rd., Kansas City, Kansas 66206
CUK, Rev. Dr. Alphonse, St.Vincent's College, Latrobe, Pa. 15650
CVELBAR, Rev. Joseph, 45 Prestley Rd., Bridgeville,Pa. 15017

DALEY, Rev.Neil,ofm, Chaplain U.S.Air Force
DEMSHER, Rev.Ferdinand, 223 - 57th St., Pittsburgh, Pa. 15201
DIMNIK, Rev.Ignatius,bs,
DOBRŠEK, Rev.Ivan,sdb, 125 Centenniel Park No., Box 3304, Stn. C,
Hamilton, Ont., Canada
DOBNIKAR, Rev.Ivan,osb, 1005 Division St., Lisle, Ill. 60532
DOLŠINA, Rev.John, 16 W. 5th Ave. No., Aurora, Minn. 55705
DOLŠINA, Rev.Stanko, 610 - 99th Ave.W., Duluth, Minn. 55808

ERZEN, Rev.Edward, Chaplain, Fort Sill, Oklahoma 73503

FALE, Rev.Richard, Bolzano, Italy
FERKULJ, Rev.Joseph, 1340 No. 10th St., Quincy, Ill. 62301
FERYAN, Rev.Philip,ofm, Via Merulana 124, 00185 Rome, Italy
FINK, Rev.John, 5327 Johnson St., Hollywood, Florida 33021
FLAC, Rev.Philip, sdb, 960 So.Soto St., Los Angeles,Calif. 90023
FLAJNIK, Rev.Rudolph,ocarm, 100 Harpersville Rd.,Newport News,Va. 23601
FRANKOVICH, Rev.Frank, 5048 D St., Chino,Calif. 91710
FURLAN, Rev.William, St.Patrick's Rectory, St.Johnsville, N.Y. 13452
FURLEY, Rev.Cyril, 39-38 29th St., Long Island City, N.Y. 11101

GABER, Rev.Francis, St.Joseph's Church, Beroun, Minn. 55004
GERMOVNIK, Rev.Francis,em, DeAndreis Seminary, Lemont,Ill. 60439
GODINA, Rev.Mirko,ofm conv., 16 W.Fifth Ave. No., Aurora, Minn. 55705
GODINA, Rev.Mirko, ofm conv., P.O.Box 247, Pengilly, Minn. 55775
GOLOBIC, Rev.John, 56 Horn Blvd., Silver Bay, Minn. 55614
GRABRIAN, Rev.Joseph,osm, 4820 Lakeview Ave., Detroit,Mich. 48215
GRABRIAN, Rev.Victor,ofm, 3549 Navajo St., Denver, Colo. 80211
GREBENC, Rev.Louis, Hamilton, Ont., Canada
GREGOR, Rev.Joseph,em, P.O.Box 90 Voth Sta., Beaumont,Texas 77709
GREGORY, Rev.Edmund, 207 So. Main St., Manteno, Ill. 60950
GROM, Rev.Lawrence,ofm, 386 Geneva Ave., Highland Park,Mich. 48203
GYORKOS, Rev.Stefan, Calgary, Alberta, Canada

HLEBS, Rev.Milan, 61 Catalpa Lane, Campbell, Calif. 96008
HOBART, Rev.Raymond, 840 E. 222nd St., Euclid, Ohio 44123

HOCHEVAR, Rev.Mark,ofm, 536 Decker Ave., Johnstown, Pa. 15906
 HODNIK, Rev.Emil, St.Bernard's Church, Abbotsford,Wis. 54405
 HOGE, Rev.Benedict,ofm, St.Mary's Seminary, Lemont, Ill. 60439
 HOGE, Rev.Thomas,ofm, 1852 W. 22nd Pl., Chicago, Ill. 60608
 HORVAT, Rev.Stephen, 36 Melmore St., Tiffin, Ohio 44883
 HORVATH, Rev.Francis, 1021 E. Yale, Ontario, Calif. 91764
 HORZEN, Rev.Bernard,osb, St.Bede's College, Peru, Ill. 61354
 HREN, Rev.Innocent,op, 505 W.Washington Blvd.,Oak Park,Ill. 60302
 HRIBSEK, Rev.Aloysius, 450 Pine St., Bridgeport,Conn. 06605

JAGER, Rev.Mathias, 15519 Holmes Ave., Cleveland,Ohio 44110
 JAN, Rev.Ivan,cm, 405 Marie Anne Ave. E., Montreal, Quebec, Canada
 JAZBEC, Rev.Stanley, 680 So.Santa Fe St., San Jacinto, Calif. 92383
 JENKO, Rev.Aloysius, 53 St.Patrick's Pl., Staten Island, N.Y. 10306
 JENKO, Rev.Valerian, 66 Gordon, Paddington, Sydney, Australia
 JERASA, Rev.Francis, P.O.Box 438, Fowler, Kansas 67844
 JERETINA, Rev.Janez,cm, 739 Brown's Line, Toronto,Ont., Canada

KALCIC, Rev.Dismas,osb, Illinois-Benedictine College, Lisle,Ill. 60532
 KAPUSHION, Rev.Marvin, 309 Madison St., Pueblo,Colo. 81005
 KAUSEK, Rev.John, St.Joseph's Church, Gilbert,Minn. 55741
 KLEPEC, Rev.George, 315 W. Illinois St., Wheaton, Ill. 60187
 KNIFIC, Rev.Francis,sdb, 2975 Independence Ave.,New York,N.Y.10063
 KOLARIC,Rev.Dr.Jacob,cm, St.Jakob im Rosental, Karnten,Austria
 KOPAC, Rev.John,cm, 739 Brown's Line, Toronto 14, Ont., Canada
 KOPUŠAR, Rev.Dr.Milan, Ashton, Nebraska 68817
 KORBIČ, Rev.Beno,ofm, 536 Decker Ave., Johnstown, Pa. 15906
 KOREN, Rev.Louis, 822 New Jersey Ave., Sheboygan,Wis. 53081
 KORETIČ, Rev.Franc, Sacred Heart Church of Urbank,Parkers Prairie,Minn.
 56361

KOS, Rev.Joseph, 2618 W.St.Clair St., Indianapolis, Ind. 46222
 KOSEM, Rev.Francis, 3501 Oberlin Ave., Lorain, Ohio 44053
 KOSTELZ, Rev.Richard, 905 So. 8th St., Kankakee, Ill. 60901
 KOTNIK, Rev.Bertrand,ofm, 62 St.Mark's Pl., New York, N.Y. 10003
 KOVAČIČ, Rev.Anthony, 416 No. 2nd St., Albemarle, No.Carolina 28001
 KOVAČIČ, Rev.Francis, Chaplain U.S.Army
 KOZINA, Rev.Vladimir, 813 First St., Brentwood, Calif. 94513
 KRAINZ, Rev.Paul,sss, Church of Santa Cruz, Manila, Phillipines
 KRAJNIK, Rev.Paul, 15519 Holmes Ave., Cleveland, Ohio 44110
 KRISTANC, Rev.Leo, 3700 No.Sutter St., Apt. 108, Stockton,Calif. 95204
 KUZMA, Rev.George, St.Rose Church, Wilmington,Ill. 60481

LAMPE, Rev.Victor,cssr, 1118 No.Grand Blvd., St.Louis,Mo. 63106
 LANGERHOLZ, Rev.Dr.Kalist,ofm,ssd, 5401 So.Cornell, Chicago,Ill.60615

LAVRIH, Rev.John, 706 E. 6th St., Kinsley, Kansas 67547
LEKAN, Rev.Joseph,sm, 2056 E. 107th St., Cleveland, Ohio 44106
LIVOJEVIC, Rev.Ronald, 8700 W. 92nd St., Kansas City, Kansas 66212
LOČNIKAR, Rev.Julius,osb, Assumption Abbey, Richardton, No.Dakota 58652
LOVRENČIČ, Rev.Athanasius,ofm, St.Mary's Seminary, Lemont,Ill. 60439

MAČEK, Rev.Rudolf, 8928 - 207th St., Bellaire, Queens Village, N.Y. 11427
MADIC, Rev.Aloysius,ofm, 1852 W.22nd Place, Chicago, Ill. 60608
MAIERLE, Rev.John, 900 Woodward Ave., Pontiac, Mich. 48053
MAJHENIČ, Rev.Pelagij,ofm, St.Mary's Seminary, Lemont,Ill. 60439
MALAVASIČ, Rev.Roman, 416 No.Chicago St., Joliet, Ill. 60432
MARTELANC, Rev. Jošt, Via Aurelia 476, 00165 Rome, Italy
MAVSAR, Rev.Joseph, P.O.Box 367, Townsend, Montana 59644
MAŽOVEC, Rev.Robert,ofm, 536 Decker Ave., Johnstown, Pa. 15906
MEJAČ, Rev.Joseph,cm, 95 McDonald Ave., Winnipeg 2, Manitoba, Canada
MEJAK, Rev.Heliodore, 274 Orchard Ave., Kansas City, Kansas 66105
MELOVASICH, Rev.Frank, 211 W. 4th St., Duluth, Minn. 55806
MERVAR, Rev.John, 1640 Addison St., Berkeley, Calif. 94703
MIHELČIČ, Rev.Francis, 826 E. Pattison St., Ely, Minn. 55731
MIHELICH, Rev.Francis, 127 Liberty St. So., Bowmanville,Ont., Canada
MIHELICH, Rev.Leopold, 4695 Pearl St., Denver, Colo. 80216
MLAKAR, Rev.Benjamin, ofm conv.
MUZIC, Rev.Anthony, 2101 17th St. S.W., Akron, Ohio 44314

NACHTIGAL, Rev.Frederick, 1602 Market Ave. So., Canton,Ohio 44708
NADRACH, Rev.Adolph, 534 W.Kilgore, Kalamazoo, Mich. 49001

OHMANN, Rev.Daniel,mm, P.O.Box 3058, Nairobi, Kenya
OKORN, Rev.Claude,ofm, 8500 W.Coid Spring Rd., Greenfield,Wis. 53228
OKORN, Rev.Dusan, Box 228, Stevensville, Montana 59870
OMAN, Rev.Edwin, Rt. 4, Foley, Minn. 56329
OZIMEK, Rev.Joseph, 1263 Shannon Ave., Barberton, Ohio 44203

PAIK, Rev.Francis, 840 E. 222nd St., Euclid, Ohio 44123
PAKIZ, Rev.Rudolph, St.Agnes Church, Walker, Minn. 56484
PAPESH, Rev.Francis,
PEČOVNIK, Rev.Karel, Urbank, P.O.Parkers Prairie,Minn. 56361
PERČIČ, Rev.Joseph, Millerville, P.O.Brandon, Minn. 56315
PERKOVICH, Rev.Frank, Box 586, Eveleth, Minn. 55734
PETERNEL, Rev.Warren,ofm, 701 E.Pyron Rd., San Antonio,Texas 78214
PETRASIC, Rev.Martin, St.Patrick's Church, Elkhorn, Nebraska 68022
PEVEC, Rev.Edward, Euclid & Bishop Rd., Wickliffe, Ohio 44092
PIERCE, Rev.Justin,sds, Holy Family College, Rt. 1, Manitowoc,Wis. 54220
PIRC, Rev.Joseph, Box 181, Rhame, No.Dakota 58651

PIZMOHT, Rev.Louis, 15000 Lake Shore Blvd., Cleveland, Ohio 44110
 PLANINŠEK, Rev.Henry, cssp, Box 370, Glenwood Springs, Colo. 81601
 PLAZAR, Rev.Ivan,cm, 739 Brown's Line, Toronto 14, Ont., Canada
 PLEVNIK, Rev.Joseph,sj, Loyola College, Montreal, Quebec, Canada
 POTOCHNIK, Rev.Aloysius,osb, P.O.Box 351, Canon City, Colo. 81212
 PRAH, Rev.John,ocd, 109 W. 6th St., Erie, Pa. 16501
 PRAZNIK, Rev.Rudolph, 6019 Glass Ave., Cleveland, Ohio 44103
 PREBIL, Rev.Andrej,cm, 405 Marie Anne E., Montreal, Quebec, Canada
 PRIMOŽIČ, Rev.Robert,ocarm, 6428 So.Dante Ave., Chicago, Ill. 60637
 PROSEN, Rev.Anthony, 917 So.Branson St., Marion, Ind. 46952

REBOL, Rev.Anthony, 15519 Holmes Ave., Cleveland, Ohio 44110
 REBOL, Rev.Francis,mm, 120 San Min Rd. 1st Sect., P.O.Box 149, Taichung,
 Taiwan, Formosa

RELIC, Rev.John, Chaplain U.S.Marine Corps
 REPENSHEK, Rev.Wayne, 5960 W.Loomis Rd., Greendale,Wis. 53129
 RINK, Rev.Louis,csc, P.O.Box 176, Fort Portal, Uganda, East Africa
 ROBERTS, Rev.Edward,sss, P.O.Box 3044, Arusha, Tanzania, East Africa
 ROGAN, Rev.Richard,ofm, 62 St.Mark's Pl., New York, N.Y. 10003
 RUPAR, Rev.Aloysius, 1709 E. 31 St., Lorain, Ohio 44051
 RUS, Rev.Gabriel,sm, University of Dayton, Dayton, Ohio 45409

SAVINSHEK, Rev.Stefan, ofm conv., P.O.Box 247, Pengilly, Minn. 55775
 SCHWAB, Rev.Alan,osb, P.O.Box 351, Canon City, Colo. 81212
 SCHWEIGER, Rev.Francis, 330 E. 3rd St., Duluth, Minn. 55805
 SEDEY, Rev.Francis, Hibbing General Hospital, Hibbing,Minn. 55746
 SEDLAK, Rev.Christopher,ofm, 8500 W.Cold Spring Rd., Greenfield,Wis. 53228
 SEDLAR, Rev.Daniel,ofm, St.Mary's Seminary, Lemont,Ill. 60439
 SELIŠKAR, Rev.Donald,sj, Park & Miramar Blvds., Cleveland, Ohio 44118
 SELLAK, Rev.Jerome,ofm, 9546 Ewing Ave., Chicago,Ill. 60617
 SEŠEK, Rev.Dr.Raphael,ofm,ph d., Immaculata College, Immaculata,Pa. 19345
 SETNIČAR, Rev.Dr.Matthew, 1210 So. 61 St., Milwaukee,Wis. 53214
 SEVER, Rev.Edgar,ofm, 203 E.Washington St., Stockton,Calif. 95202
 SKULLY, Rev.Gerald, 1905 Portage Trail, Cuyahoga Falls, Ohio 44221
 SKUMAVC, Rev.Franc, 7 Awde St., Toronto 4, Ont., Canada
 SKUMAVC, Rev.Michael, 2002 Minnesota Ave., Duluth, Minn. 55802
 SLAPŠAK, Rev. Julij, 6019 Glass Ave., Cleveland, Ohio 44103
 SMERKE, Rev.Francis,osc, SS.Peter & Paul Church,Meyersville,Texas 77974
 SMERKE, Rev.Joseph,osc, P.O.Box 789, Hastings, Nebraska 68901
 SNOJ, Rev.Joseph, 12704 Foothill Blvd., Etiwanda, Calif. 91739
 SODJA, Rev.Max, 9133 Hammock Lake Drive, Miami Beach, Florida 33156
 SOKLIČ, Rev.Sebastian,tor, Chaplain U.S.Air Force
 SOKLICH, Rev.Anthony,cm, 4019 Yoakum Blvd., Houston, Texas 77006
 SPEHAR, Rev.George, 424 W. 2nd St., Leadville, Colo. 80461

SREBERNAK, Rev.Frank, 2221 Winchell Dr., Ann Arbor, Mich. 48103
 SRŠEN, Rev.Anton,
 STARC, Rev.Martin, P.O.Box 463, San Andreas, Calif. 95249
 STARESINIC, Rev.Edbert, o carm, 6700 Mt.Carmel Dr., Houston, Texas 77017
 STARESINIC, Rev.Nicholas, o carm, 6725 Reed Rd., Houston, Texas 77017
 STAUDOHAR, Rev.Walter, ep, 18th & Monastery Ave.SS, Pittsburgh, Pa. 15203
 STEFANICH, Rev.Edward, 1540 So. Highland Ave., Lombard, Ill. 60148
 STEPANICH, Rev.Dr.Martin, ofm, St.Mary's Seminary, Lemont, Ill. 60439
 STERBENTZ, Rev.Ralph, St.Bruno's Church, Nadeau, Mich. 49863
 STERK, Rev.Francis, 7107 Wilber Ave., Parma, Cleveland, Ohio 44129
 STERLE, Rev.Alois, 128 W. 37th St., New York, N.Y. 10018
 STONICH, Rev.Raymond, 176 So.Barron St., Bensenville, Ill. 60106
 STOPAR, Rev.Dr.Anton, 1250 Wyoming Ave., Reno, Nevada 89503
 STRAGISHER, Rev.Henry, 116 So.Washington St., Berkeley Springs, Va. 23523
 STRAGISHER, Rev.Raphael, ofm, 536 Decker Ave., Johnstown, Pa. 15906
 STRANCAR, Rev.Ignatius, 584 W. 5th St., San Bernardino, Calif. 92410
 SURTZ, Rev.Edward, sj, 6525 Sheridan Rd., Chicago, Ill. 60626
 SUSTARSIC, Rev.John, St.Joseph's Church, Gilbert, Minn. 55741
 SUSTRICK, Rev.Stephen, osb, P.O.Box 151, Florence, Colo. 81226
 SVETE, Rev.Andrew, ofm, St.Mary's Seminary, Lemont, Ill. 60439
 SVETE, Rev.Augustine, ofm, St.Mary's Hospital, Rochester, Minn. 55901
 SVETE, Rev.Bartholomew, P.O.Box 481, Guernsey, Wyo. 82214

 TARMAN, Rev.William, P.O.Box 68, Swanville, Minn. 56382
 TKALEC, Rev.John, 960 So. Soto St., Los Angeles, Calif. 90023
 TOMC, Rev.Victor, 15519 Holmes Ave., Cleveland, Ohio 44110
 TOMTZ, Rev.Louis, sdb, Box 3304 Stn C., Hamilton, Ont., Canada
 TRPIN, Rev.Thaddeus, ofm, 9546 Ewing Ave., Chicago, Ill. 60617
 TRUNK, Rev.George, 245 Linden St., San Francisco, Calif. 94102
 TURK, Rev.Francis, 4935 Yonge St., Willowdale, Ont., Canada
 TURK, Rev.Lawrence, osco, Monastery of the Holy Ghost, Conyers, Ga. 30207
 TURK, Rev.Martin, 1081 Burrard St., Vancouver 1, B.C., Canada

 URBIČ, Rev.Rudolph, St.Joseph's Rectory, Fairview, P.O.Fairchild, Wis. 54741

 VALENTIN, Rev.Basil, ofm, 19 A'Becket, Kew, Melbourne, Victoria, Australia
 VARGA, Rev.Joseph, 3547 E. 80th St., Cleveland, Ohio 44105
 VIRANT, Rev.Ludwig, P.O.Box 235, Peninsula, Ohio 44264
 VODUŠEK, Rev.Vital, 245 Linden St., San Francisco, Calif. 94102
 VOGGIN, Rev.Joseph, St.William Church, Parkers Prairie, Minn. 56361
 VOVK, Rev.Joseph, St. Mary's Church, Willow River, Minn. 55795
 VOVKO, Rev. John, 12969 Chillicothe Rd., Chesterland, Ohio 44026
 VUKSINIČ, Rev.Anton, 22 Golden Blvd., Welland, Ont., Canada

WEBER, Rev.Albin, 190 School St., Athol, Mass. 01331

WOLBANG, Rev.Charles,cm, P.O.Box 351, Princeton, N.J. 08540

YAKES, Rev.William, 9555 St. Mary's Ave., Detroit, Mich. 48227

YELENC, Rev.Joseph,tor, St.Francis Monastery, Spring Grove, Pa. 17362

ZAGORC, Rev.Francis,csc, Box 176, Fort Portal, Uganda, East Africa

ZAGORC, Rev.Thomas,sss, Box 1000, Masaka, Uganda, East Africa

ZANUTIĆ, Rev.Arthur, 14040 Puritas Ave., Cleveland, Ohio 44135

ZDOLŠEK, Rev. Alojz, Rt. 2, Parkers Prairie, Minn. 56361

ZELEZNIKAR, Rev.Michael, 542 Crosat St., La Salle, Ill. 61301

ZITKO, Rev.Aloysius, 2620 Pleasant St., Oakland, Calif. 94602

ZORE, Rev.Richard, 616 So. East St., Indianapolis, Ind. 42625

ZORMAN, Rev.Fortunat,ofm, St. Mary's Seminary, Lemont, Ill. 60439

ZRNEC, Rev.Anthony,cm, 611 Manning Ave., Toronto 4, Ont., Canada

ZUPANCIC, Rev.William,

AVE MARIA - Lemont - Illinois